

**A. Orazalyýewa, G. Jumagulyýew, B. Halmedow, A. Annamyradow,
A. Geldiýew, J. Lamanowa, Ş. Karimow**

PATOLOGIKI ANATOMIÝA BOÝUNÇA ATLAS

Türkmen döwlet lukmançylyk instituty üçin okuw kitaby

**Türkmenistanyň Bilim ministrliği
tarapyndan hödürlenildi**

**Aşgabat
Türkmen döwlet neşirýat gullugy
2010**

UOK
O

Orazalyýewa A. we başg.

- O Potologiki anatomiýa boýunça atlas.** Türkmen döwlet lukmancylyk instituty
üçin okuw okuw kitaby - A: Türkmen döwlet neşirýat gullugy. 2010.

Kitapda adam bedeninde duş gelýän umumy patologiki hadysalaryň we aýratyn keselleriň
makro-we mikroskopiki suratlary görkezilýär.

Bu kitap amaly lukmanlar üçin hem uly gollanma bolar.

TDKP 2010

KBK

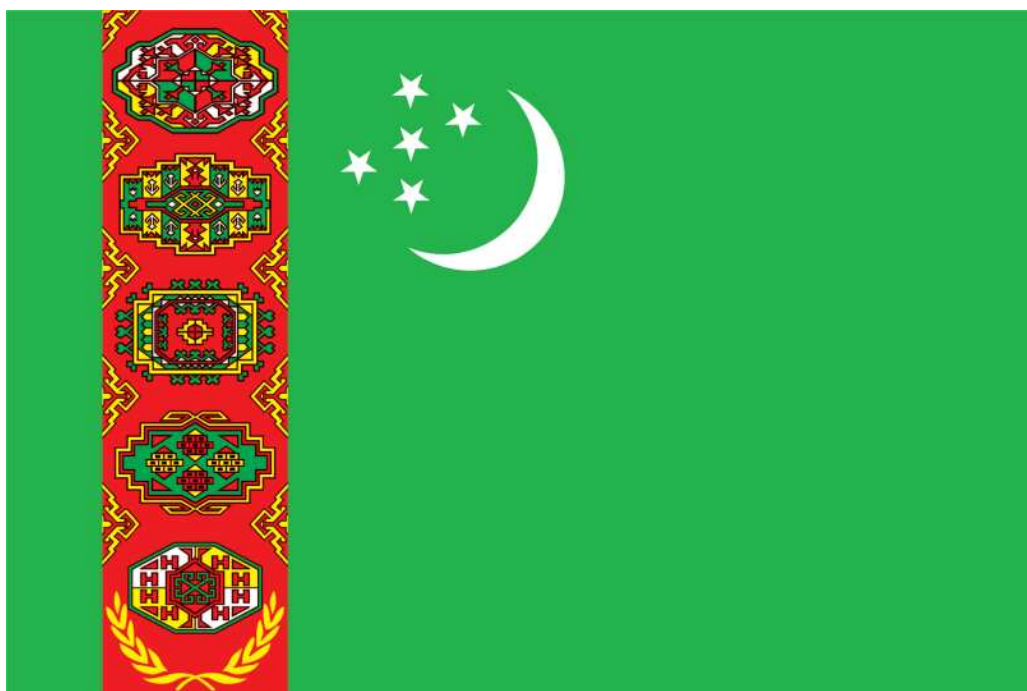
© A. Orazalyýewa we başg. , 2010

**TÜRKMENISTANYŇ PREZIDENTI
GURBANGULY BERDIMUHAMEDOW**

TÜRKMENISTANYŇ DÖWLET TUGRASY

TÜRKMENISTANYŇ DÖWLET BAÝDAGY

TÜRKMENISTANYŇ DÖWLET SENASY

Janym gurban saňa, erkana ýurdum,
Mert pederleň ruhy bardyr köňülde.
Bitarap, garassyz topragyň nurdur,
Baýdagyň belentdir dünýäň önünde.

Gaýtalama:

Halkyň guran Baky beýik binasy,
Berkarar döwletim, jigerim-janym.
Başlaryň täji sen, diller senasy,
Dünýä dursun, sen dur, Türkmenistanym!

Gardaşdyr tireler, amandyr iller,
Owal-ahyr birdir biziň ganymyz.
Harasatlar almaz, syndyrmaz siller,
Nesiller döş gerip gorar şanymyz.

Gaýtalama:

Halkyň guran Baky beýik binasy,
Berkarar döwletim, jigerim-janym.
Başlaryň täji sen, diller senasy,
Dünýä dursun, sen dur, Türkmenistanym!

GIRIŞ

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň gös-göni gatnaşmagynda işlenilip düzülen "Saglyk" maksatnamasy döwletiň baş baýlygy bolan halkymyzyň saglygy hakdaky aladany ýurt Garassyzlygynyň ilkinji ýyllaryndan döwlet syýasaty derejesine göterdi. "Saglyk" Döwlet maksatnamasy ýurduň her bir raýatynyň saglygyny goramak we pugtalandyrmak, ýurdumyzyň saglygy goraýsyny dünýä ülnüleri derejesine ýetirmek boýunça Türkmenistanyň saglygy goraýys we derman senagaty pudagyny ösdürmegiň esasy ugurlaryny kesgitledi.

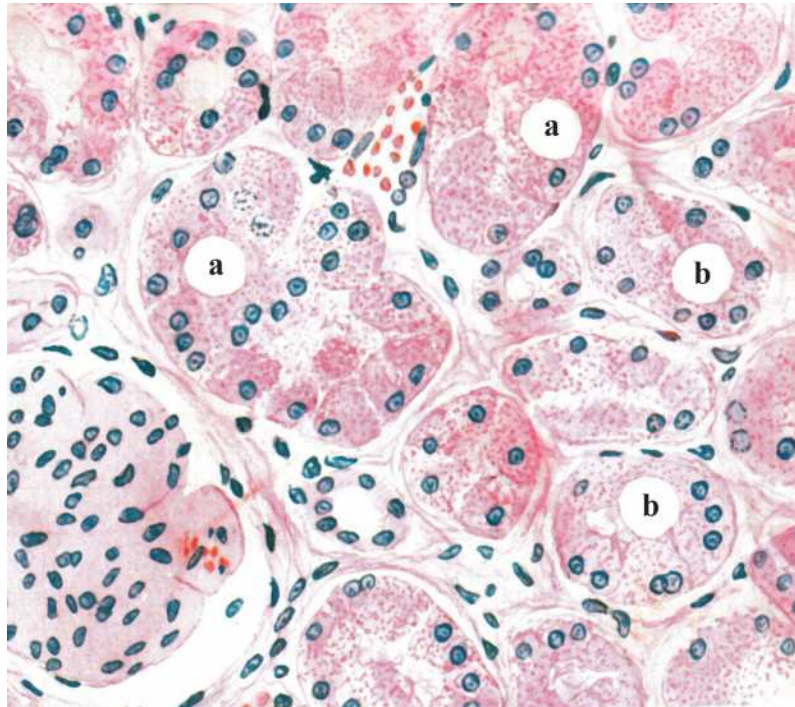
Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň "Türkmenistanda Saglygy goraýys ösdürmegiň ylmy esaslary" atly kitabynda belleýşi ýaly, "... ilatyň arasynda keselçiligiň önüni almak üçin adamlaryň sagdyn durmuş ýörelgelerine eýermegi, ýagny kadaly iýmitlenmegi, zyýanly endiklerden daş durmagy, zähmet bilen dync alysy sazlaşykly alyp barmagy, ruhy taýdan sagdynlygy, arassa howada işjeň hereket etmegi we sportuň görnüşleri bilen meşgullanmagy zerur hasaplanýar."

Häzirki wagtda ýurdumyzda Täze Galkynyşlar döwründe Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň "Döwlet adam üçindir" diýen başlangyçlaryndan ugur alnyp, dünýä ylmynyň we tejribeleriniň gazananlaryny kabul etmek bilen sagdyn durmuş ýörelgelerini we keselleriň önüni alyş çäreleriniň tutuş ulgamyny ornaşdyrmak, saglygy goraýys desgalaryny ýurduň ähli ýerlerinde gurmak, milli saglygy goraýys ulgamyny yzygiderli kämilleşdirmek ýaly halkymyzyň sagdynlykda, uzak we ruhubelent ýaşamagy bilen baglansykly iň esasy meseleleri gaýragoýulmasyz çözmäge gönükdirilen syýasatyň çäklerinde giň möçberli işler ýaýbaňlandyrylyp, bu ugurda anyk netijeler gazanylýar.

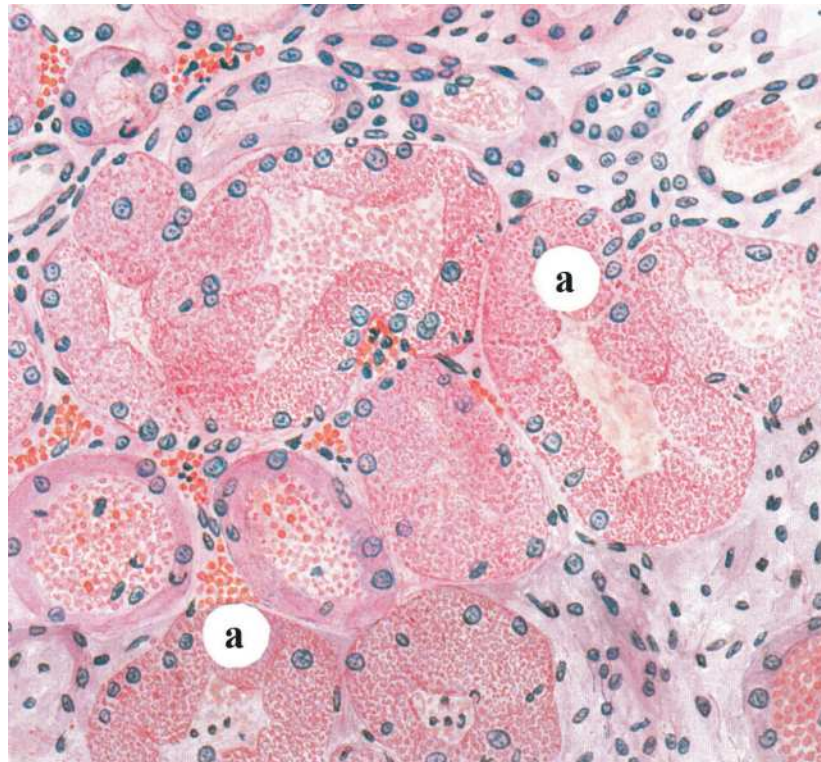
Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň "Türkmenistan-sagdynlygyň we ruhubelentligiň ýurdy" atly kitabynda belleýşi ýaly, "... ýurdumyzdaky lukmançylyk ugrundan bilim berýän ýokary we ýörite orta okuw mekdepleriniň okuw maksatnamalaryny dünýä ülnülerine laýyk geler ýaly üýtgetmek bilen bir hatarda, saglygy goraýys hünärmenlerini daşary ýurtlaryň iň abraýly ýokary okuw mekdeplerinde taýýarlamak, dünýäniň esasy ylmy, bejeriş, bilim merkezleri bilen halkara hyzmatdaşlygy ýola goý-

mak, döwletimiziň saglygy goramak hem-de bilimi ösdürmek babatda ýöredýän syýasatynyň möhüm bölegi hasaplanylýp, häzirki döwürde bu meseleler boýunça dürli ýurtlaryň hökümetleri bilen işjeň tagallalar alnyp barylýar."

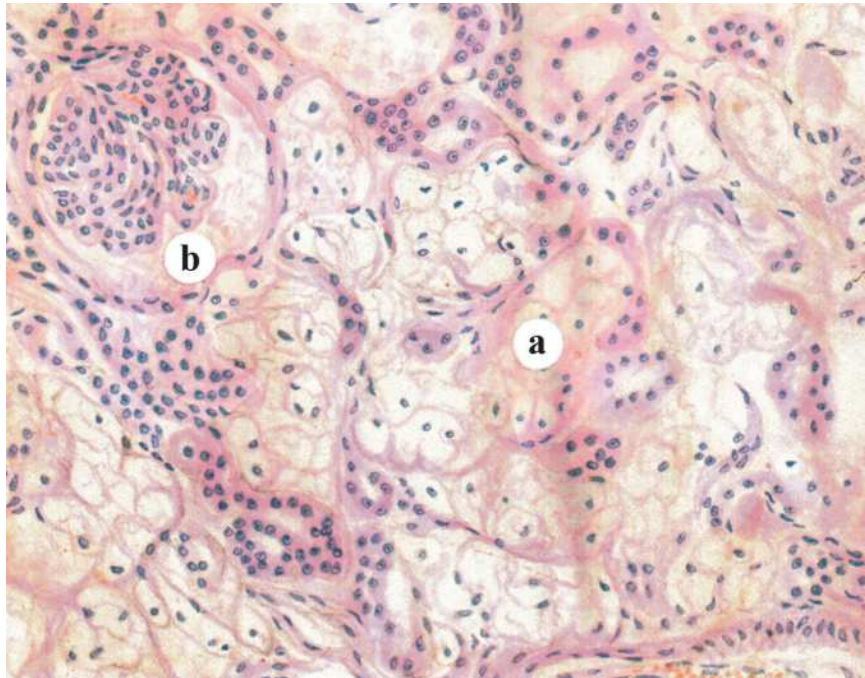
Türkmen döwlet lukmançylyk institutynyň patologiki anatomiýa kafedrasynyň mugallymlary tarapyndan taýýarlanan patologiki anatomiýa dersi boýunça reňkli suratly atlas institutyň ähli fakultetleriniň talyplary hem-de lukman patologoanatomlar üçin niýetlenendir. Bu kitapda ähli patologiki hadysalaryň morfologiki suratlary görkezilendir. Aýry-aýry kesellerde organlarda döreýän hadysalaryň morfologiki üýtgemelerini düşündirýän reňkli suratlar talyplaryň we lukmanlaryň bilim derejesini artdyrmaklyk hem-de kliniki pikirlerini ösdürmeklik bilen, keselleriň seljermesini we ylmy-amaly deňeşdirmelerini, şeýle hem keselleriň diagnostikasyny we önüni alyş çärelerini işläp düzmäge mümkinçilik döredýär.

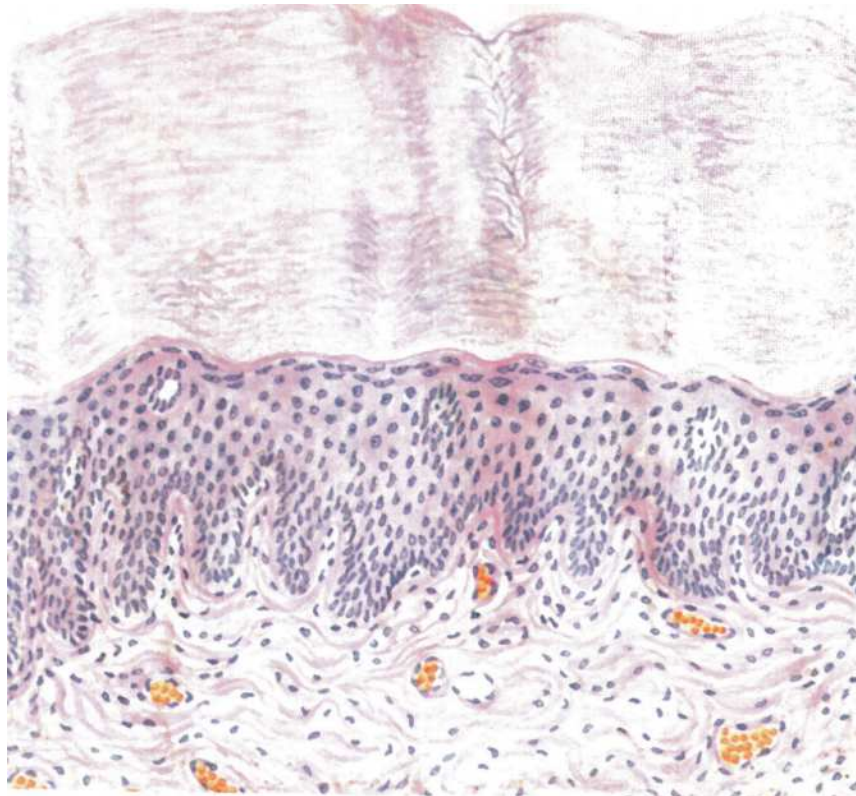
1. Bۆwrek kanaljyklarynyň epiteliýasynyň däneli distrofiýasy:
 a) nefrositleriň sitoplazmasynda däne görnüşinde
 proteiniň toplanmagy, *b*-kanaljyklaryň boslygy daralar.
 Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

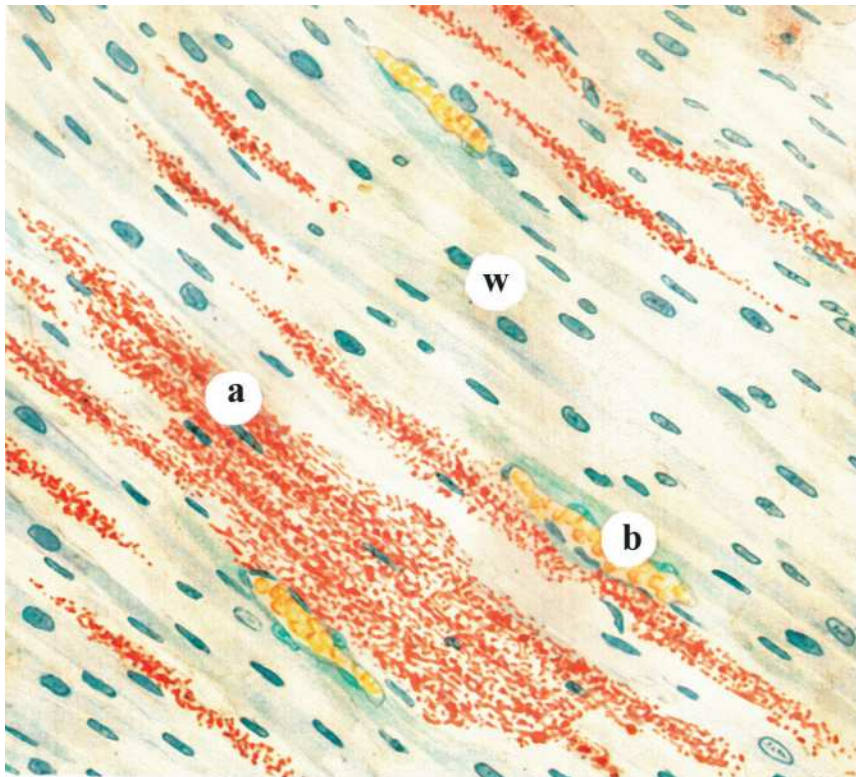
2. Bۆwrek kanaljyklarynyň epiteliýasynyň gialin-damja
 disfrofiýasy: *a*-nefrositleriň sitoplazmasynda damja görnüşli
 proteiniň däneleri. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

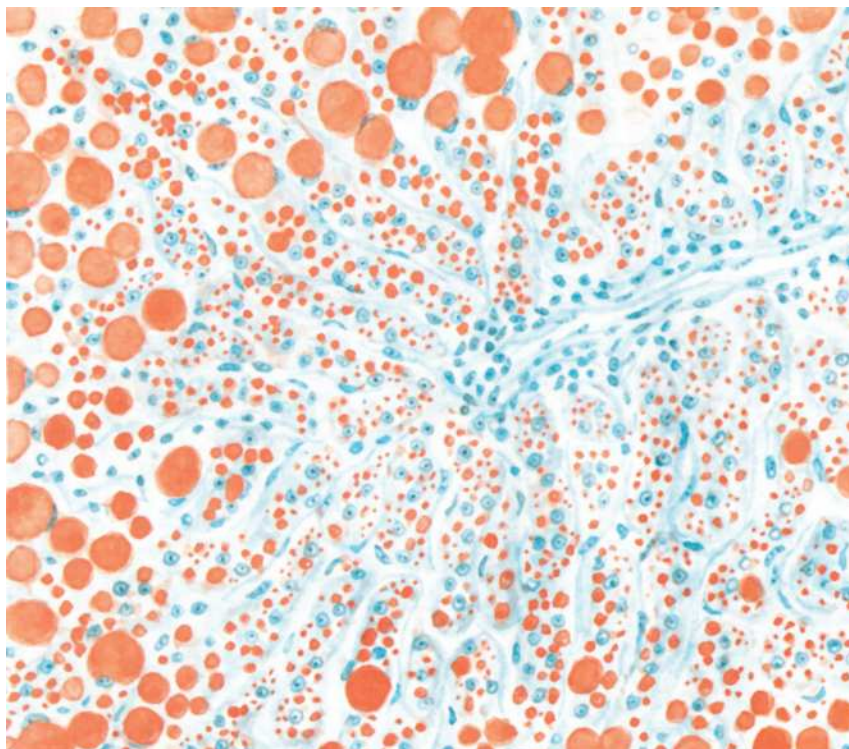
- 3. Bۆwrek kanalyklarynyň epiteliýasynyň gidropiki distrofiýasy:**
a-nefrositleriň sitoplazmasynda wakuollar,
b-ýumajyk kapsulasynyň boşlygynda proteinle suwuklyk.
 Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

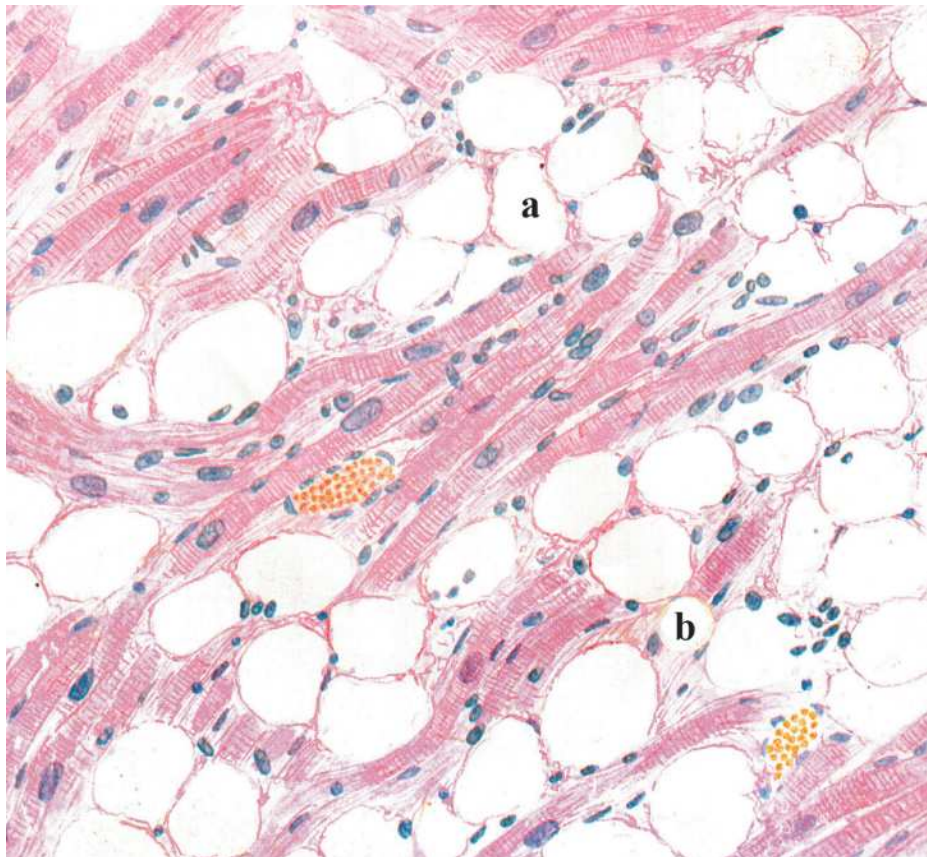
- 4. Epidermisiň buýnuz distrofiýasy (giperkeratoz).**
 Buýnuzlaşýan epiteýde buýnuz maddasynyň artykmaç
 emele gelmegi.

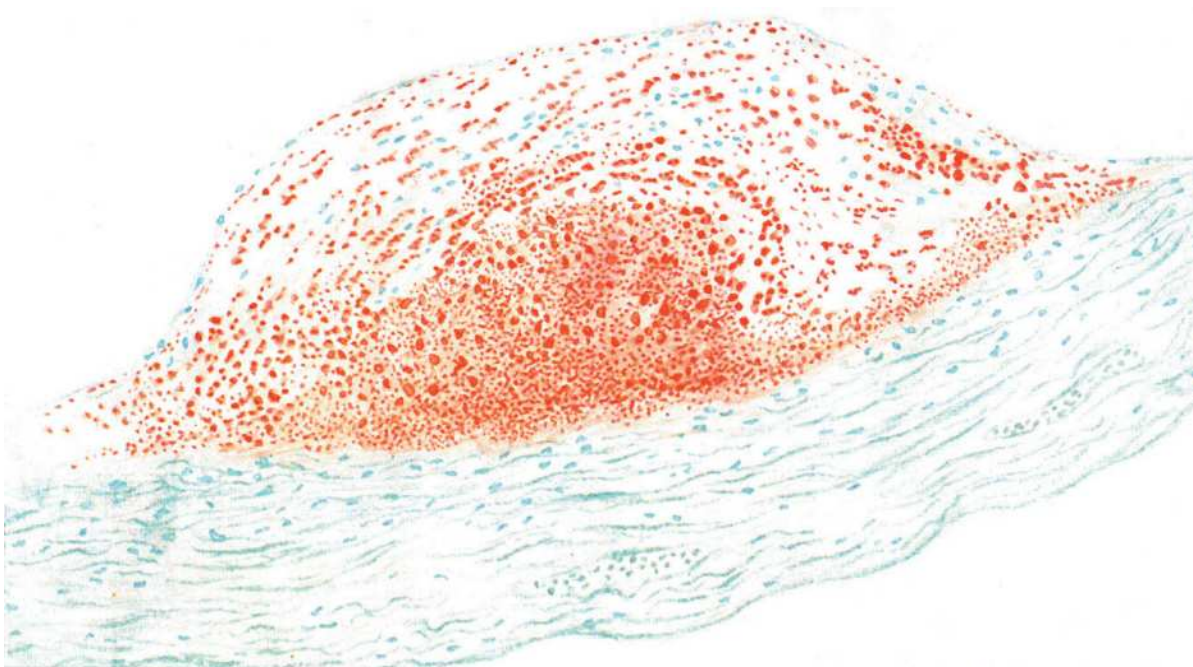
5 Miokardyn ýag distrofiýasy: *a*-kardiomiostleriň sitoplazmasynda ýerleşýän ýag gosulmalary, *b*-wenulalar, *w*-ýag gosulmalaryndan erkin kardiomisitler. Suga III bilen reňklenme.

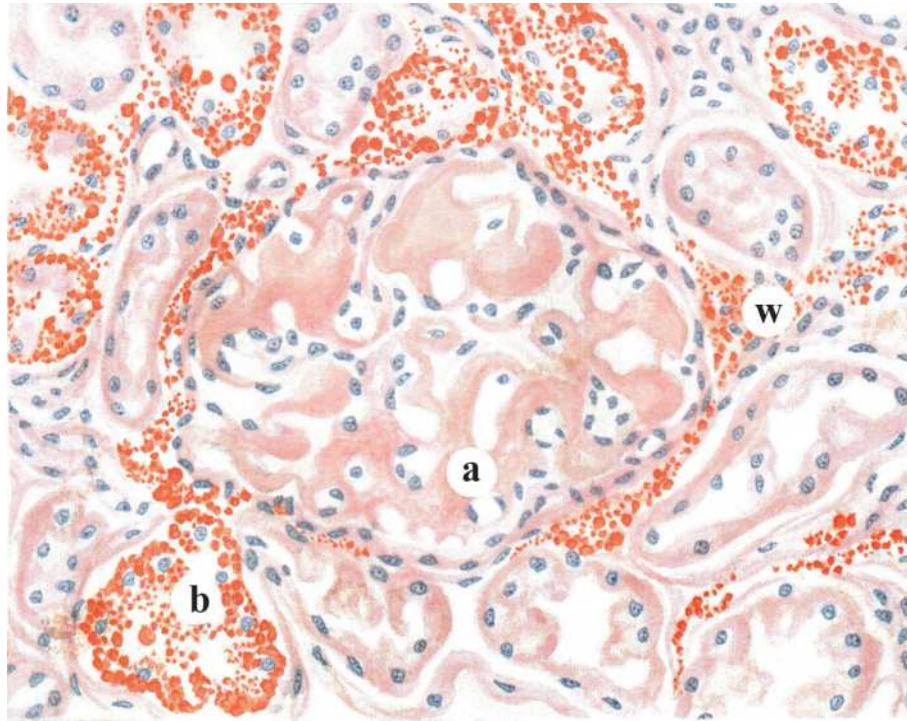
6. Bagryň ýag distrofiýasy. Gepatositleriň sitoplazmasynda ýerleşýän ýag damjalary. Sudan III bilen reňklenme.

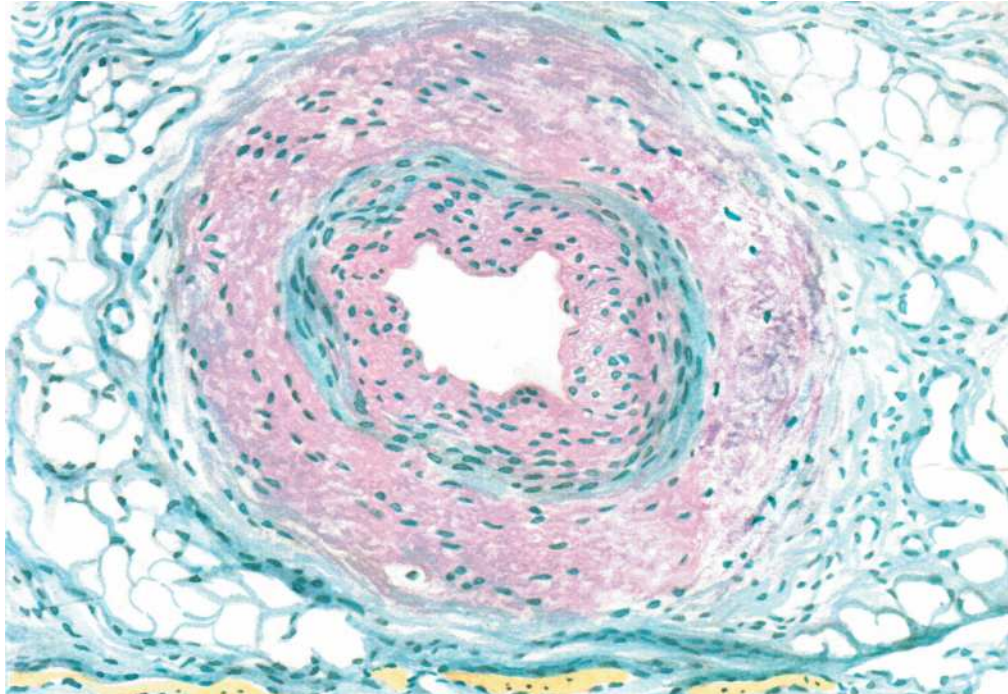
7. Ýüregiň semizligi: *a*-ýag öýjükleri, *b*-kardiomiositler inçelen (atrofirlenen). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

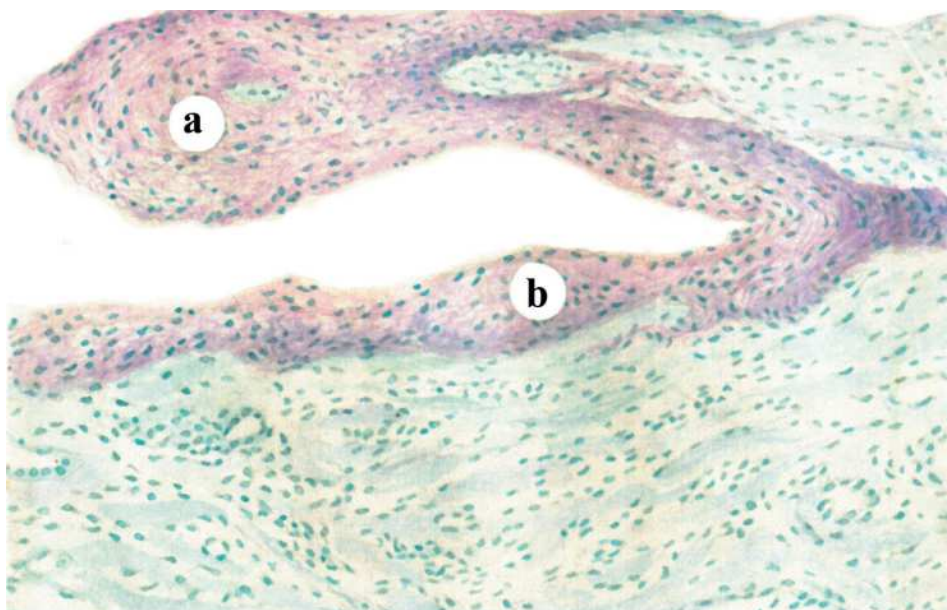
8. A ortanyň aterosklerozy. A ortanyň intimasynda lipidleriň çökmegi we birleşdiriji dokumanyň ösmegi (aterosklerotiki fibroz dümme). Sudan III bilen reňklenme.

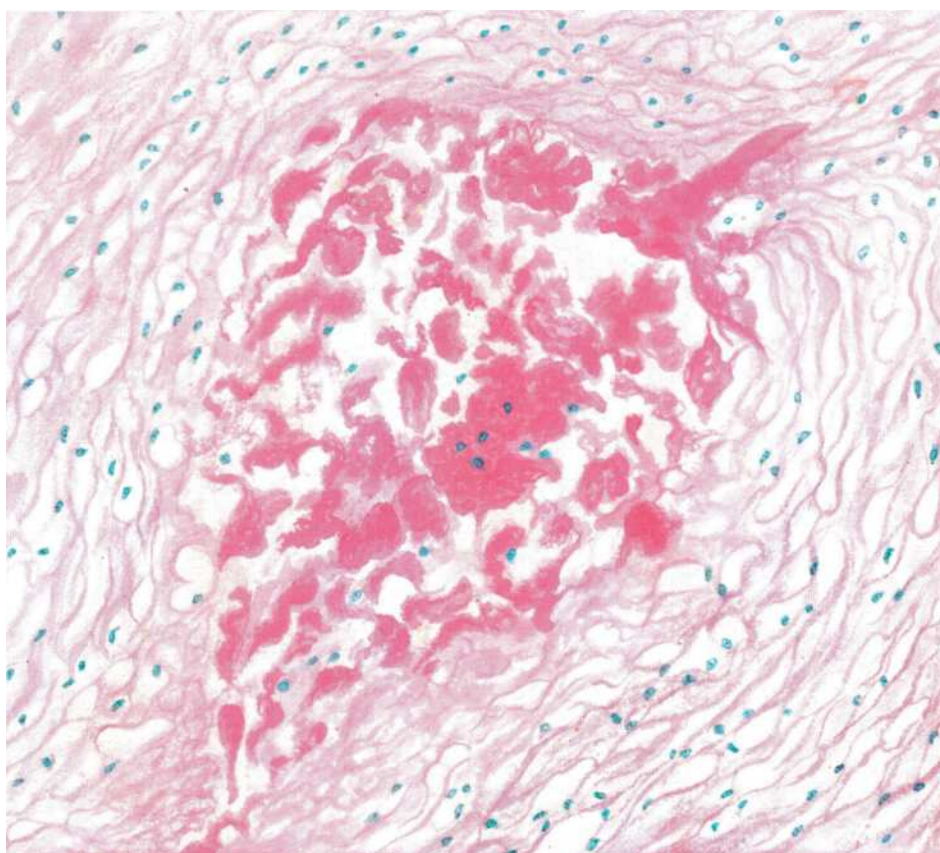
9. Bۆwrek kanaljyklarynyň epiteliýasynyň ýag distrofiýasy (bۆwrek amiloidozynda): *a*-ýumajygyň kapillýar halkalarynda amiloid massalar, *b*-nefrositlerde we kanaljyklaryň boşlugynda ýag, *w*-bۆwregiň stromasynda ýag. Sudan III bilen reňklenme.

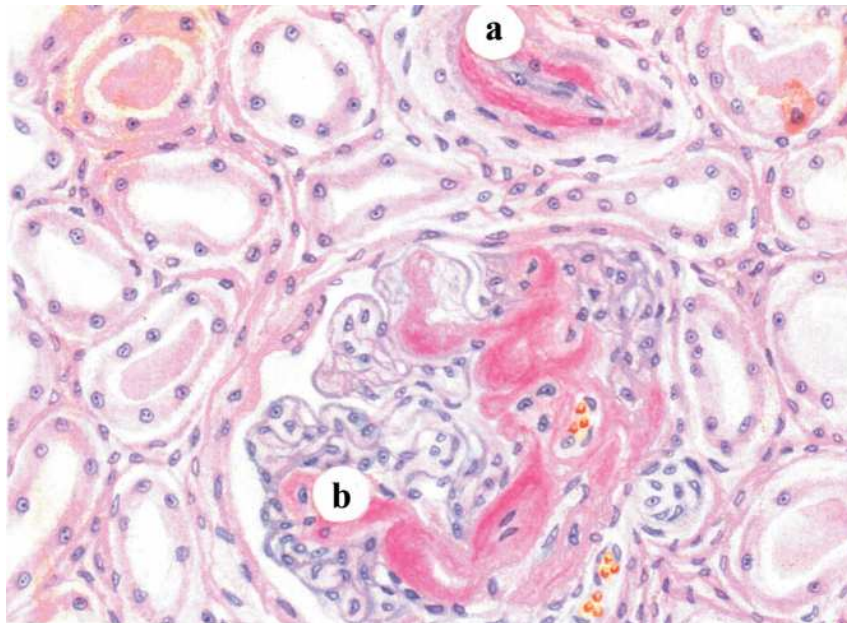
10. Arteriýa diwarynyň mukoid çişmesi (rewmatizmde). Tursy glikozaminoglikanlaryň ýygnaýmagy sebäpli arteriýanyň diwary, esasanda içki gatlak (intima), ýognaýan we metahromatiki üýtgän. Toluidin gök bilen reňklenme.

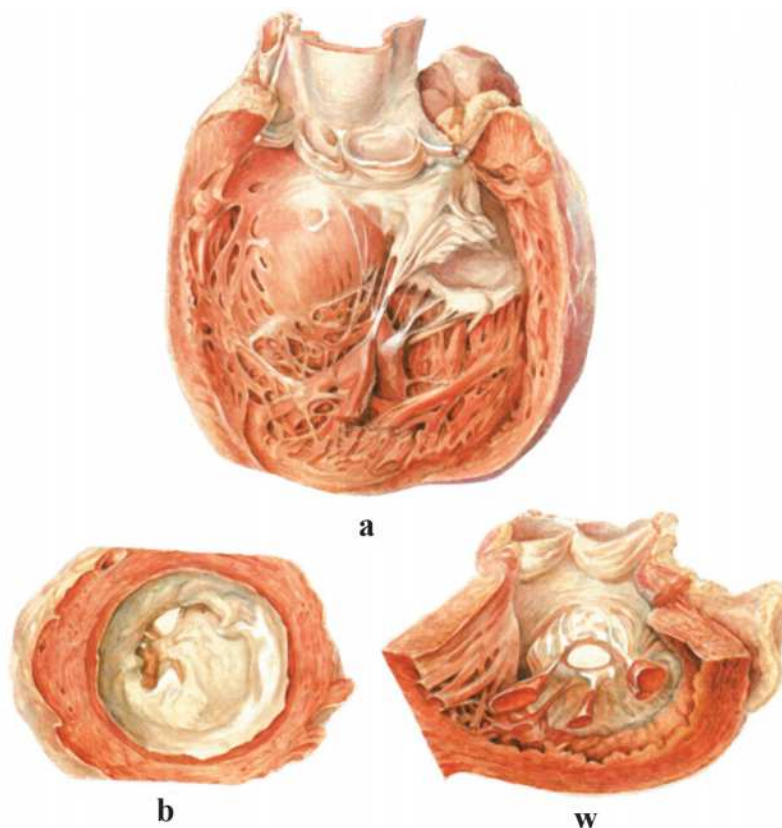
11. Ýüregiň gabsasynyň mukoid çismesi (rewmatiki diffuz endokarditde-walwulitde). Tursý glikozanoglikanlaryň ýygnamagy sebäpli ýüregiň gabsasy we parietal endokard ýognalan we metahromatiki üýtgän.
Toluidin gök bilen reňklenme.

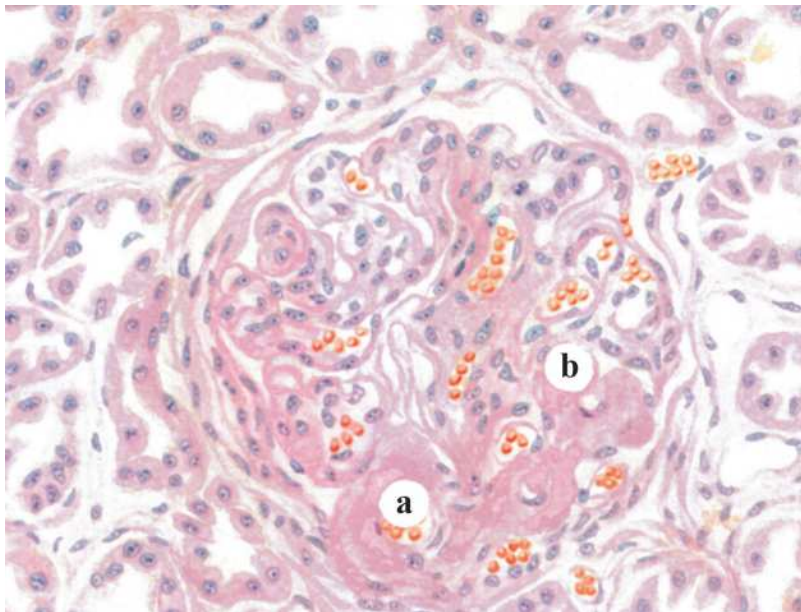
12. Birleşdiriji dokumanyň fibrinoid nekrozy (rewmatizmde).
Birleşdiriji dokumanyň çuň dezorganizaýasy.
Braşe boýunça metil ýaşyl we pironin bilen reňklenme.

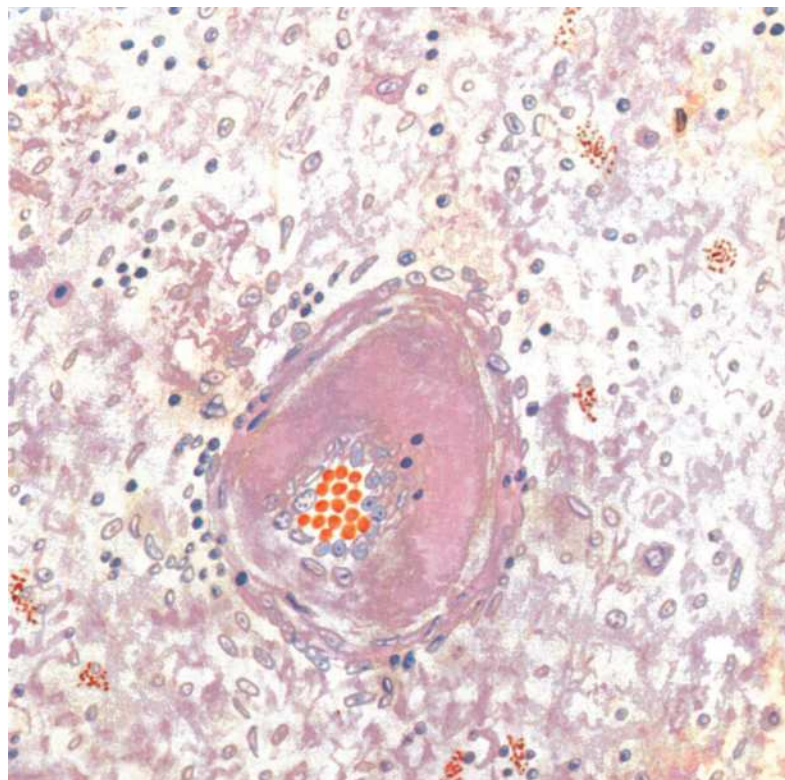
13. Arteriolanyň we böwrek ýumajygynyň kapillýarlarynyň fibrinoid nekrozy (gipertoniýa keselinde). Arteriolanyň intimasy (a) we ýumajygynyň kapillýar halkalary (b) gomogen bazofil. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

14. Ýüregiň reumatiki porogy: *a*-aortal, *b*, *w*-mitral (*b*-ýürek öňi tarapyndan görnüşi, *w*-garynjyk tarapyndan görnüşi).

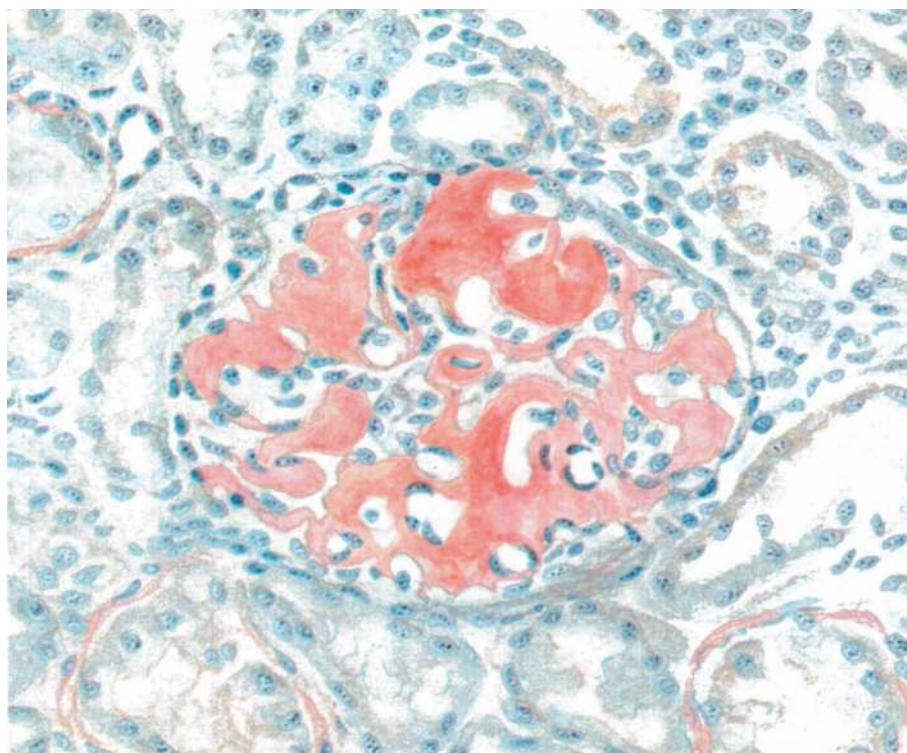
15. Bۆwrek ýumajygyň kapillýarlarynyň gialinozy (giportoniýa keselinde): *a*-getiriji arteriýanyň diwary güýçli ýognalan, boşlugy daralan, *b*-ýumajygyň kapillýar halkalary gializlenen. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

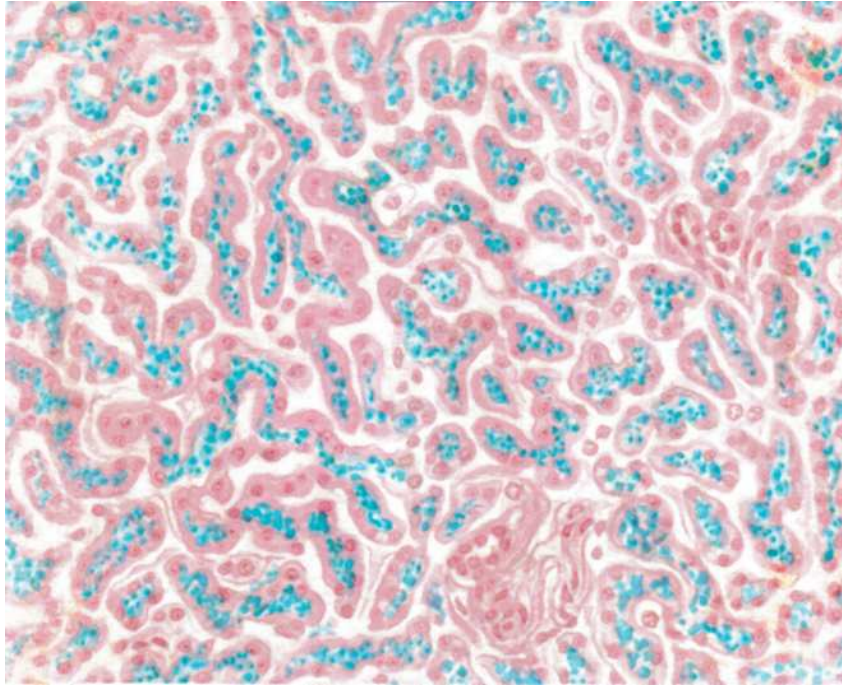
16. Kelle beýnisiniň ownuk arteriýasynyň gialinozy (giportoniýa keselinde). Arteriýanyň diwary ýognalan we gializirlenen, boşlugy güýçli daralan. Beýni dokumasy suwuklykly çişen. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

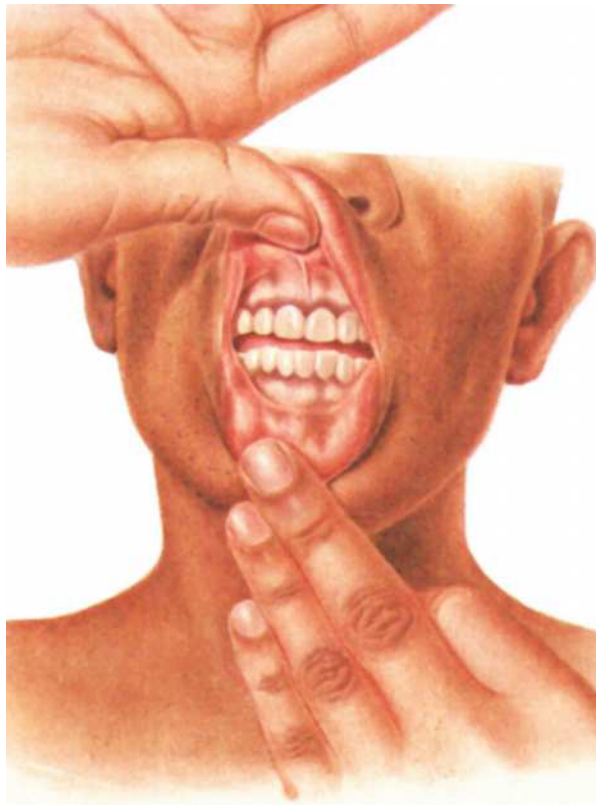
17. Dalagyň amiloidozy (sago dalagy).

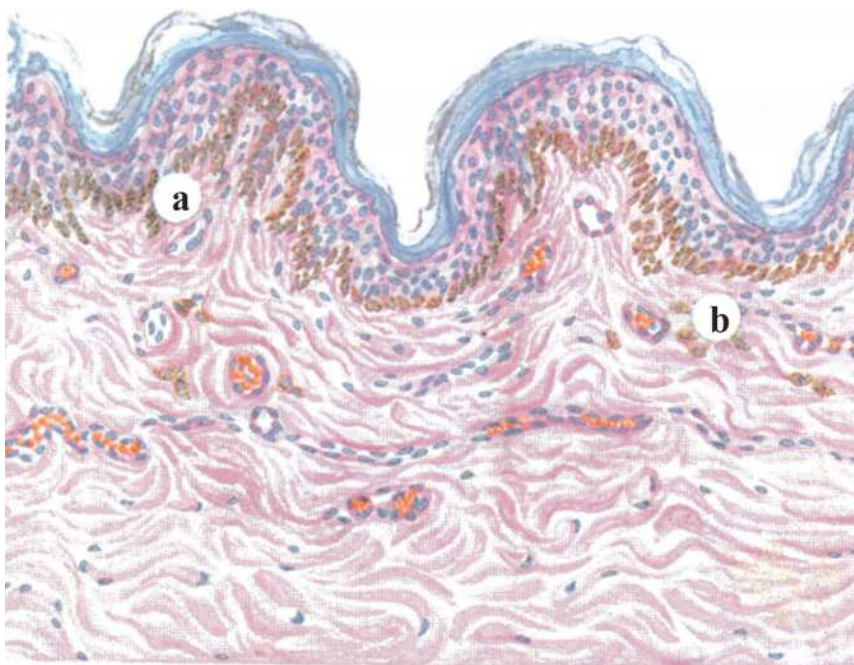
18. Bőwregiň amiloidozy. Ýumajygyň kapillýar halkalarynda we kanaljyklaryň bazal membranasynyň astynda ýerleşýän amiloid. Kongo gyzyl bilen reňklenme.

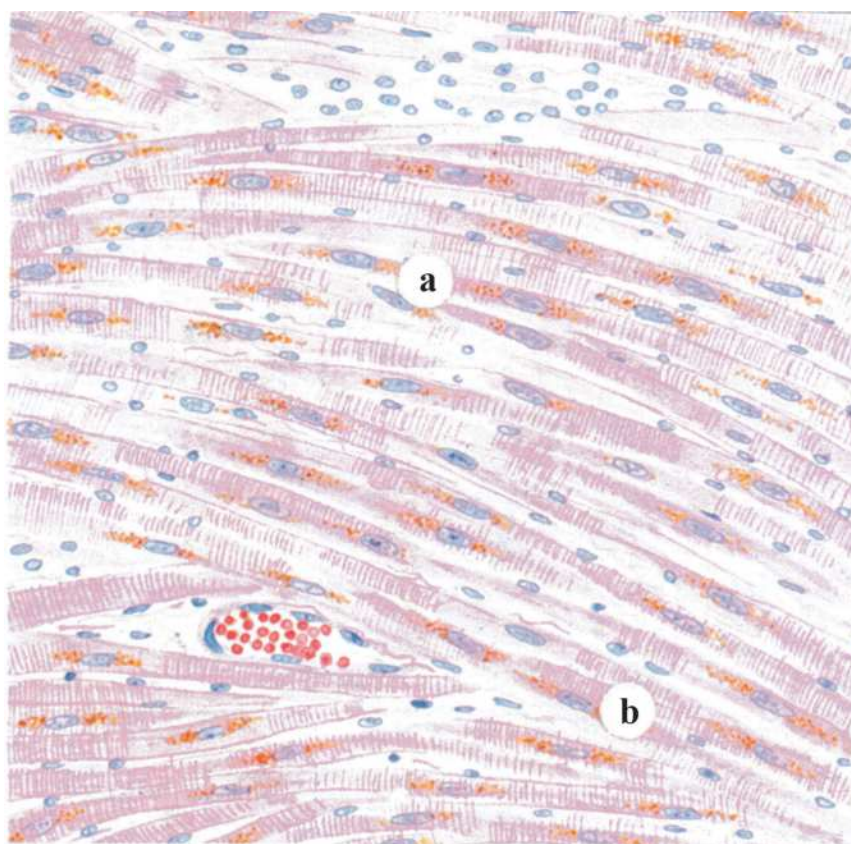
19. Bagryň gemosiderozy. Ýyldyz görnüşli retikuloenditeliositlerde we hepatositlerde gemosideriniň gögümtil-ýaşylymytl dänejikleriniň toplanmagy.
Demir ýüze çykarmak üçin Perlsniň reaksiýa.

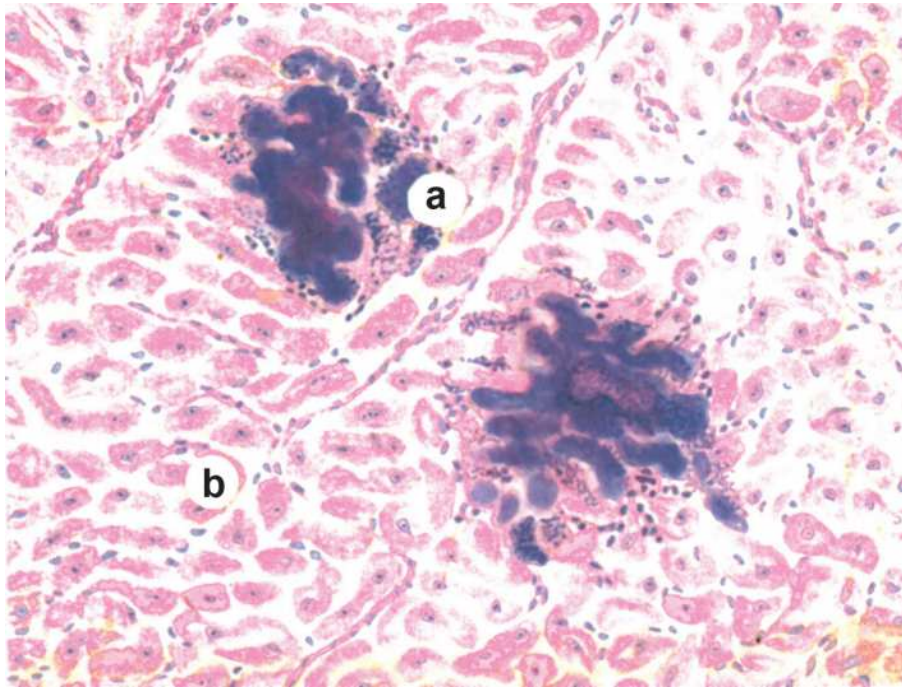
20. Melanodermiýa we agyz boşlugynyň nemli bardasynyň nemli bardasynyň pigmentasiýasy (Addisonyň kesilende).

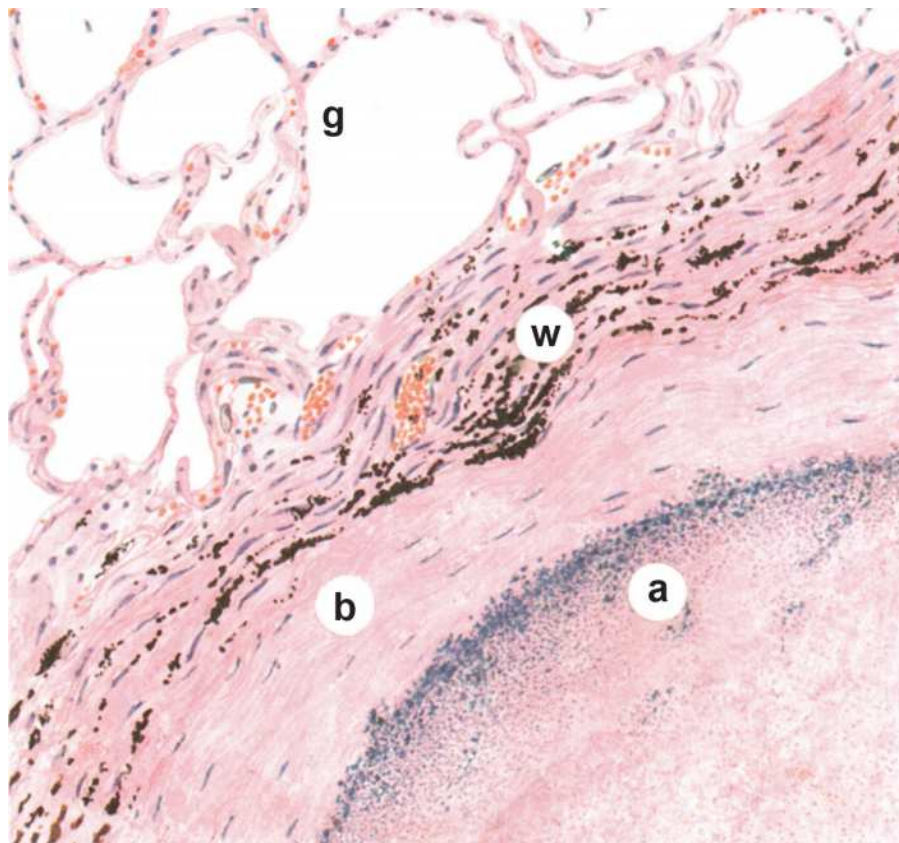
21. Melanodermiya (Addisonyn keselinde):
a-epidermisiň bazal gatlagynda köp melanofaglarda görünýär.
 Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

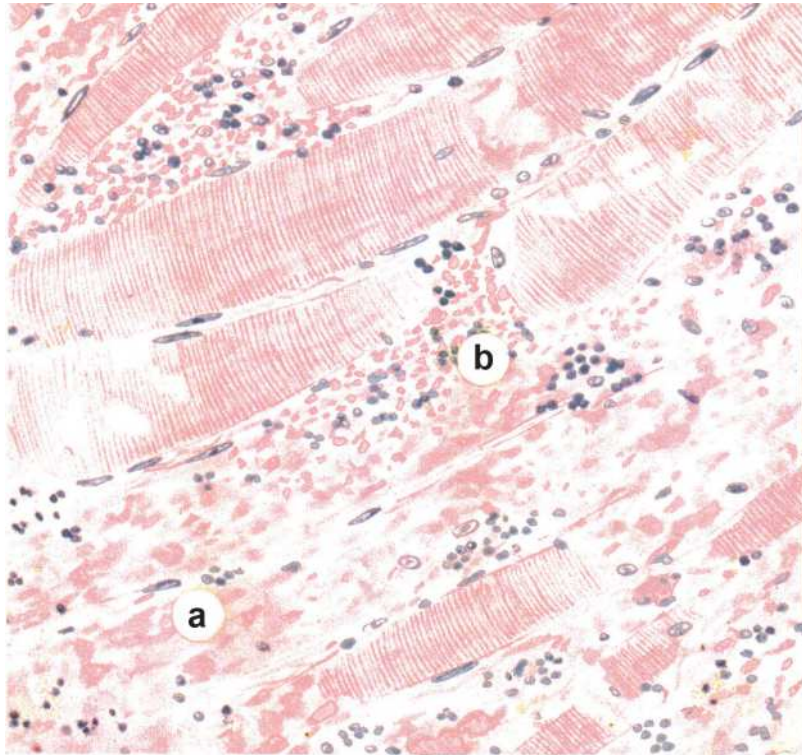
22. Miokardyň atrofiýasyndaky lipofussinozy:
a-kardiomiositler inçelen, *b*-olaryň sitoplazmasynda
 ýadrolaryň polýuslary boýunça lipofussiniň ownuk sary-goňur
 däneleri görünýär. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

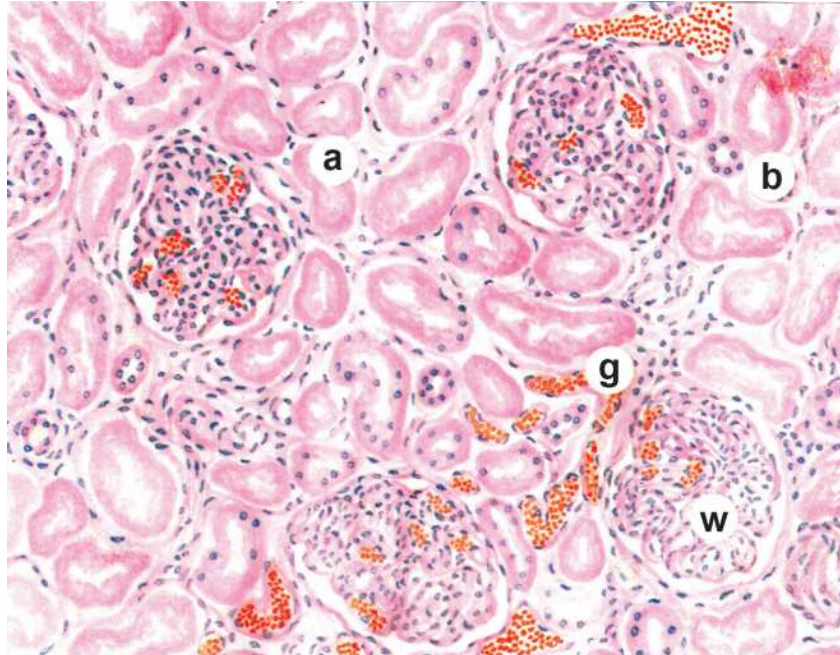
23. Miokardyn metastatiki heklesmegi:
a-kardiomisitleriň içinde we arasynda ýerleşýän hek,
b-kadaly kardiomisitler. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

24. Öýkeniň inçekeseldäki petrifikaty: *a*-tworoga meňzeş nekrozyň hekleşen massalary, *b*-çapyklaşan kapsula, *w*-kapsulanyň daşyndaky kömüriň çökmegi, *g*-alweolalar. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

25. Skelet muskulynyň nekrozy (gazly gangrenada):
a-muskul süýümleriniň bölekleyin dargamagy we sitolizi,
b-stroma suwuklykly çişen, leýkositler bilen infiltrirlenen,
 gan inme ojaglary bilen. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

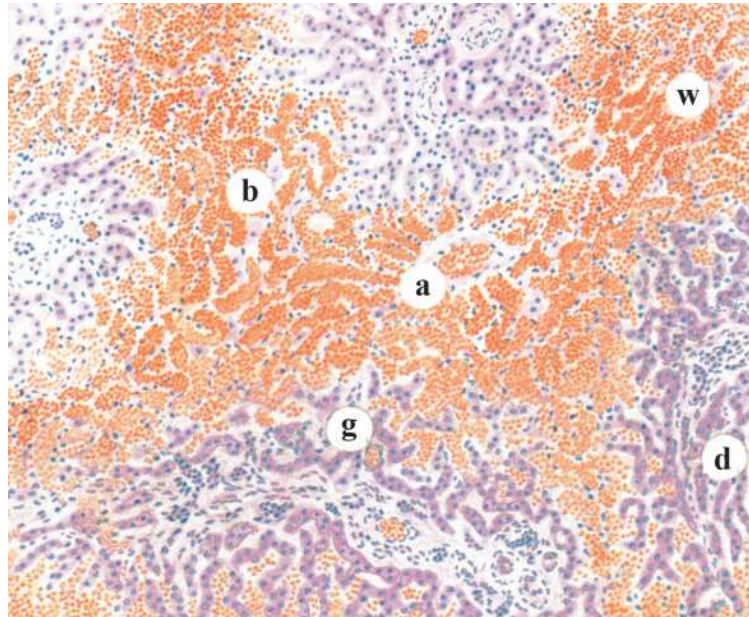

26. Böwrek kanaljyklarynyň epiteliýasynyň nekrozy (nekrotiki nefroz):
a-proksimal kanaljyklaryň epiteliýarynyň ölmegi-nefrositleriň ýadrolary
 kesgitlenenok (karioliz), *b*-distal kanaljyklarynyň nefrositlerinde
 ýadrolar diri galan, *w*-ýumajyklar, *g*-damarlar giňelen, dolyganly.
 Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

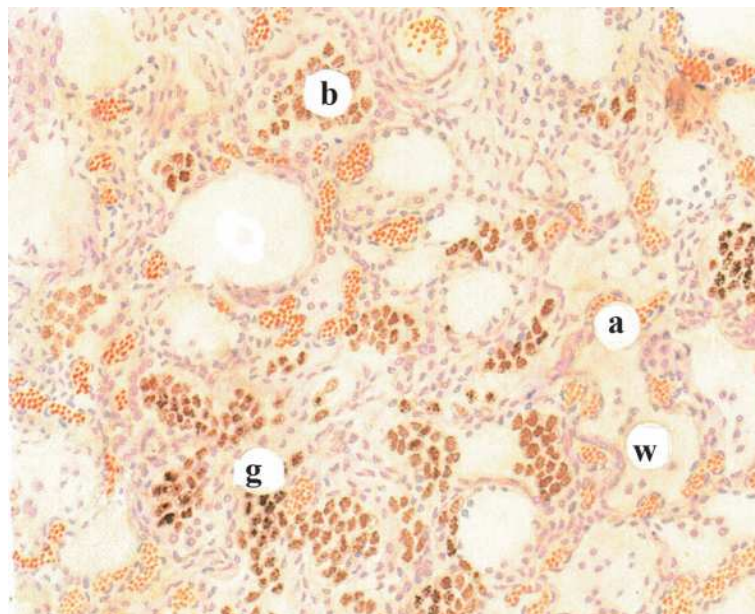

27. Gangrena. Buduň derisiniň (*a*) we dabanyň (*b*) cygly gangrenasy; dabanyň (*w*) bilegiň penjäniň (*d*) gury gangrenasy.

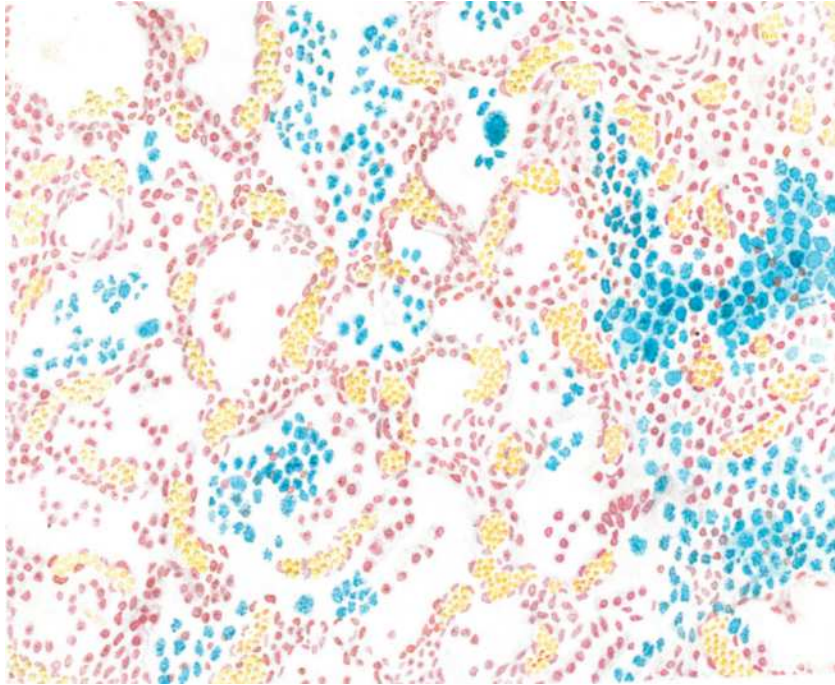
GAN AÝLANŞYGYNÝŇ BOZULMALARY

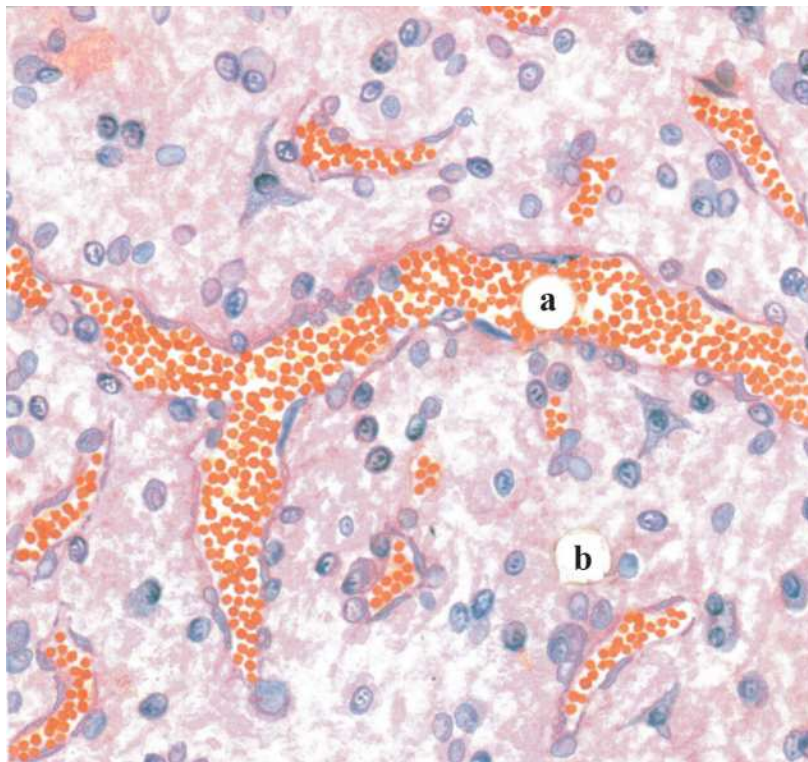
28. Bagryň hroniki wena dolyganlylygy (muskal bagry):
a-bölejikleriň merkezindäki wenalar we kepillýarlar güýçli giňelen, dolyganly, *b*-hepatositler atrofirlenen we gan inmeleriň töwereginde (*w*) dargan, *g*-bölejikleriň gyrasynda bagyr pürsleriniň (balkalarynyň) öýjükleri diri galan, *d*-perisinusoldal boşluklar giňelen. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

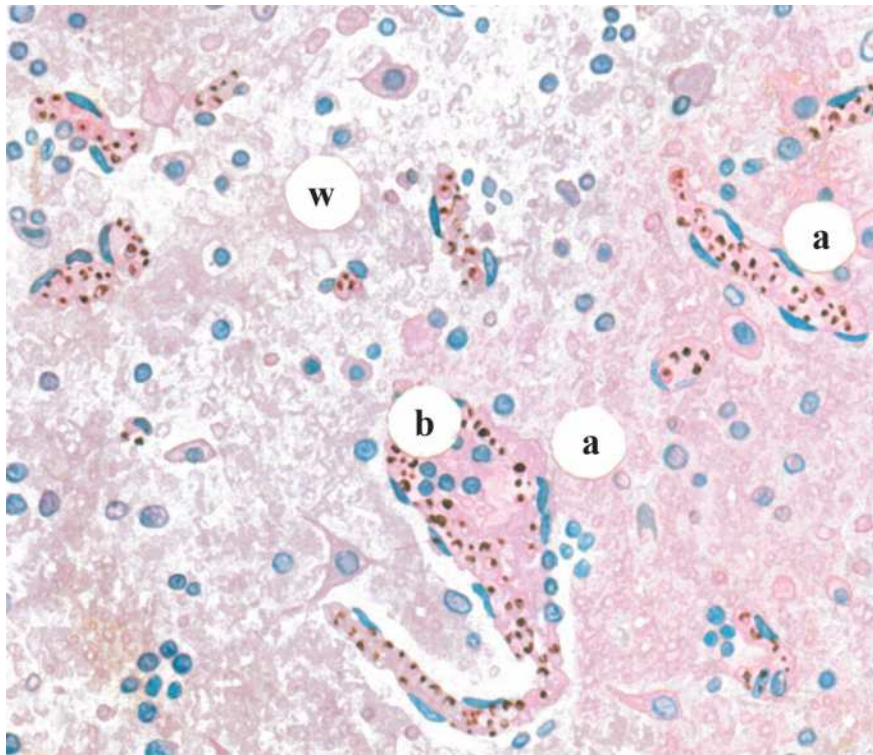
29. Öýkeniň hroniki wena dolyganlylygy (öýkeniň goňur indurasiýasy):
a-alweolalar arasyndaky germewleriň damarlary giňelen, *b*-öýkeniň stromasynda we alweolalaryň boşlygynda gemosiderin bilen ýüklenen siderofaglaryň toplanmagy, *w*-beýleki alweolalaryň boşlygynda cis suwuklygy, *g*-alweolalar arasyndaky germewler ýoglanan we sklezirlenen. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

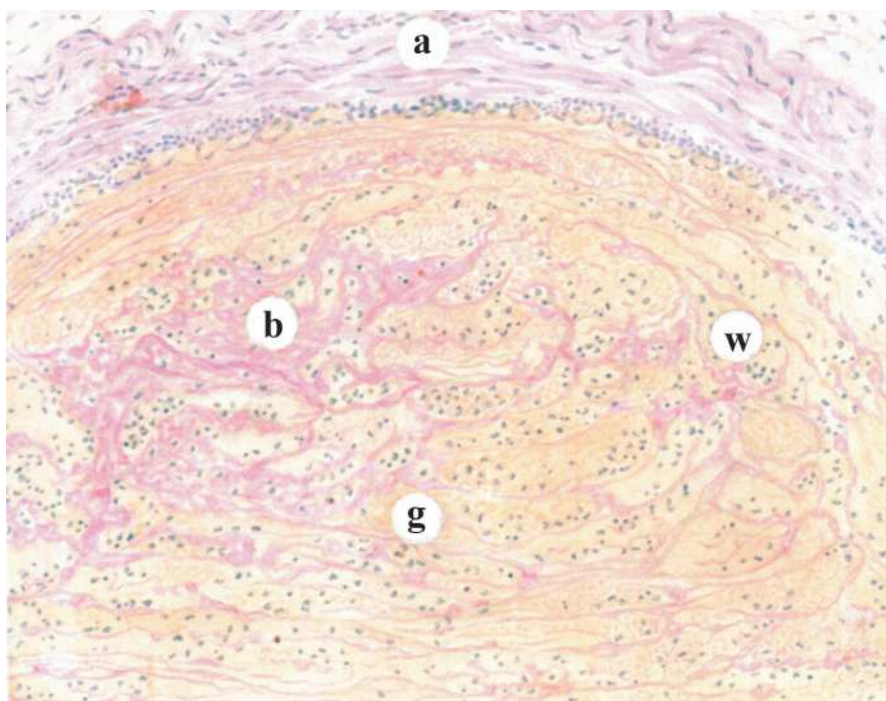
30. Öýkeniň hroniki wena dolyganlylygy (öýkeniň goňur indurasiýasy). Siderofaglarda gemosideriniň demiri Berliniň göklügi ýaly cykarýar (gögümtil-ýasylymtyl reňkli). Perlsiň reaksiýasy.

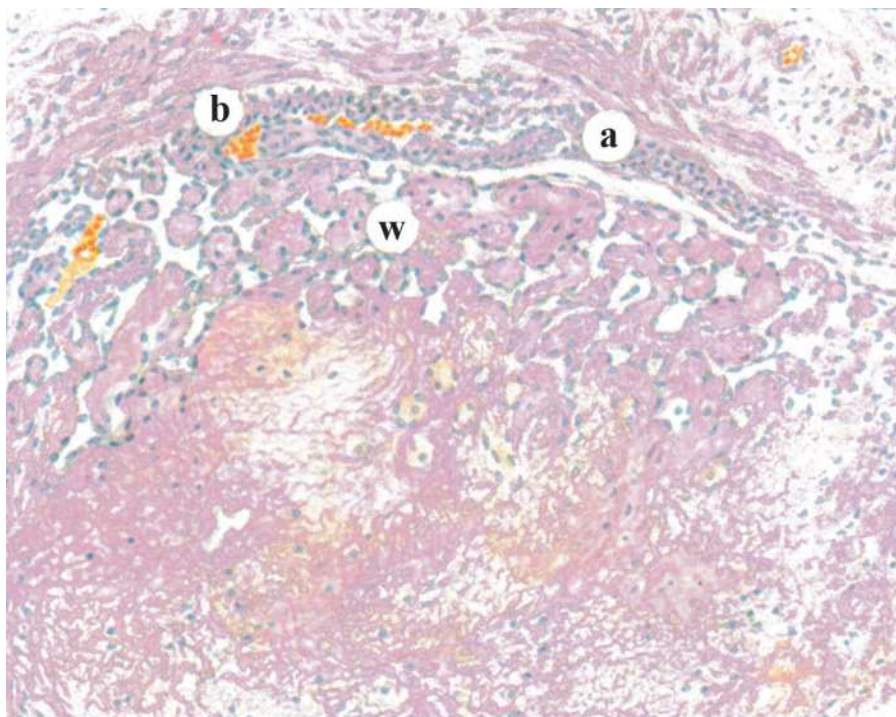
31. Beýni kapillýarlaryndaky staz (ganyň durmagy):
a-kapillýarlar güýçli giňelen, eritrositler bilen doldurylýan,
b-beýni dokumasy suwuklykly çişen.
 Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

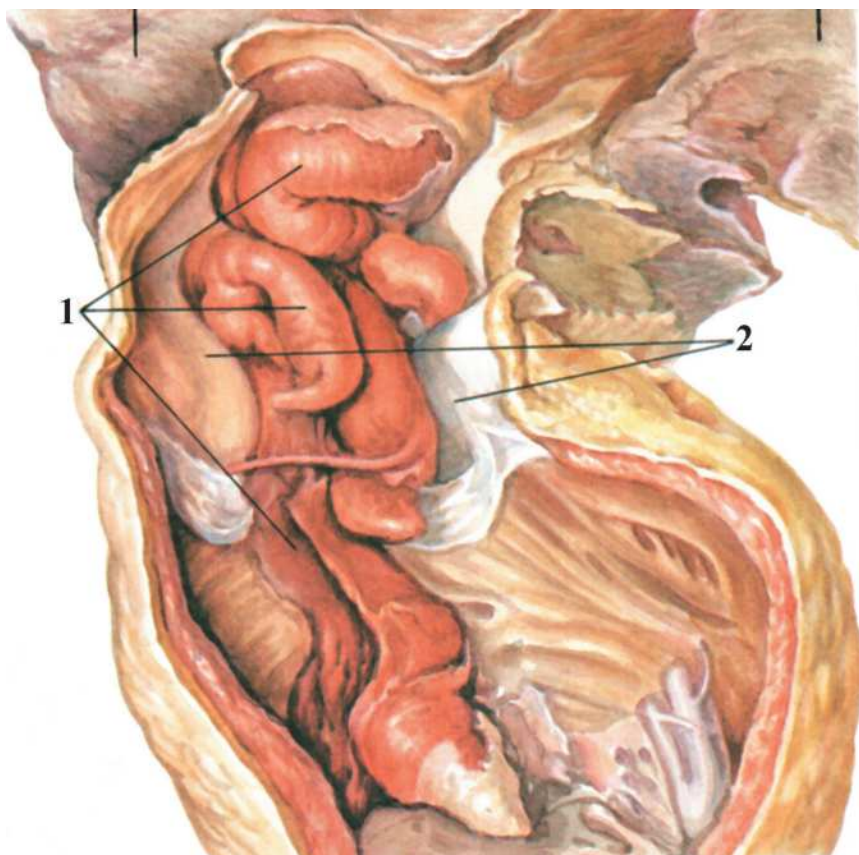
32. Beýni kapillýaryndaky staz (gyzdyrma keselinde):
a-ýelmesen eritrositleri saklaýan, güýçli giňelen kapillýarlar we wenulalar, *b*-sizontlar we gemomelanin, *w*-beýni dokumasy suwuklykly çişen. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

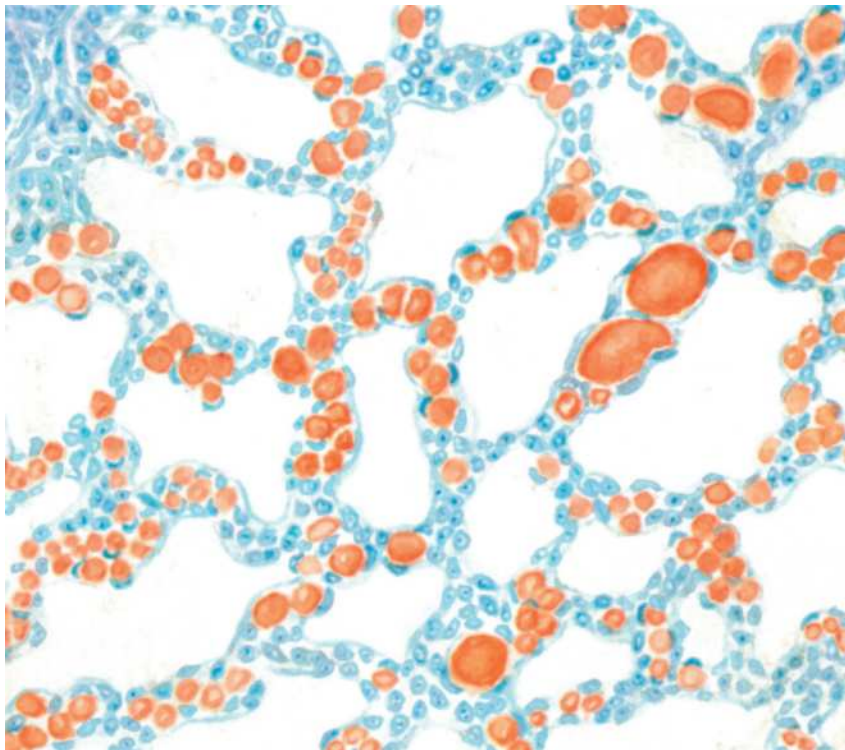
33. Garyşyk tromb. Wenanyň boşlugy (*a*), fibrinden (*b*) leýkositlerden (*w*) we gemolizirlenen eritrositlerden (*g*) durýan trombotiki massalar bilen doly ýapyldy. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

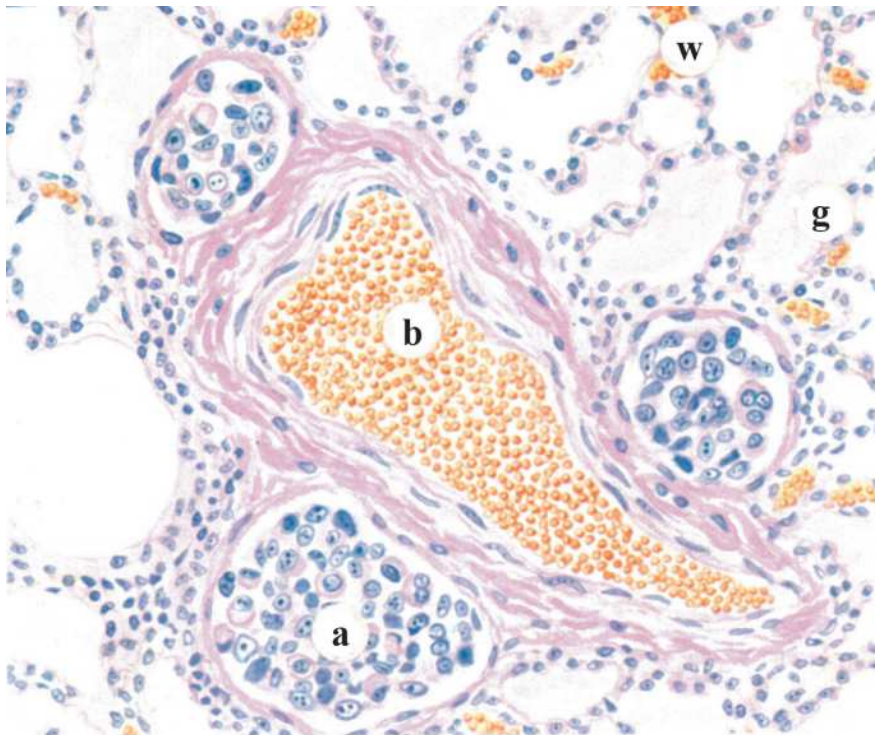
34. Trombyň guramalaşmagy we kanallaşmagy. Trombyň içine wenanyň endoteliýasy tarapyndan (b) granulýasiýalaryň (a) arasynda köp sanly ýslar (w). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

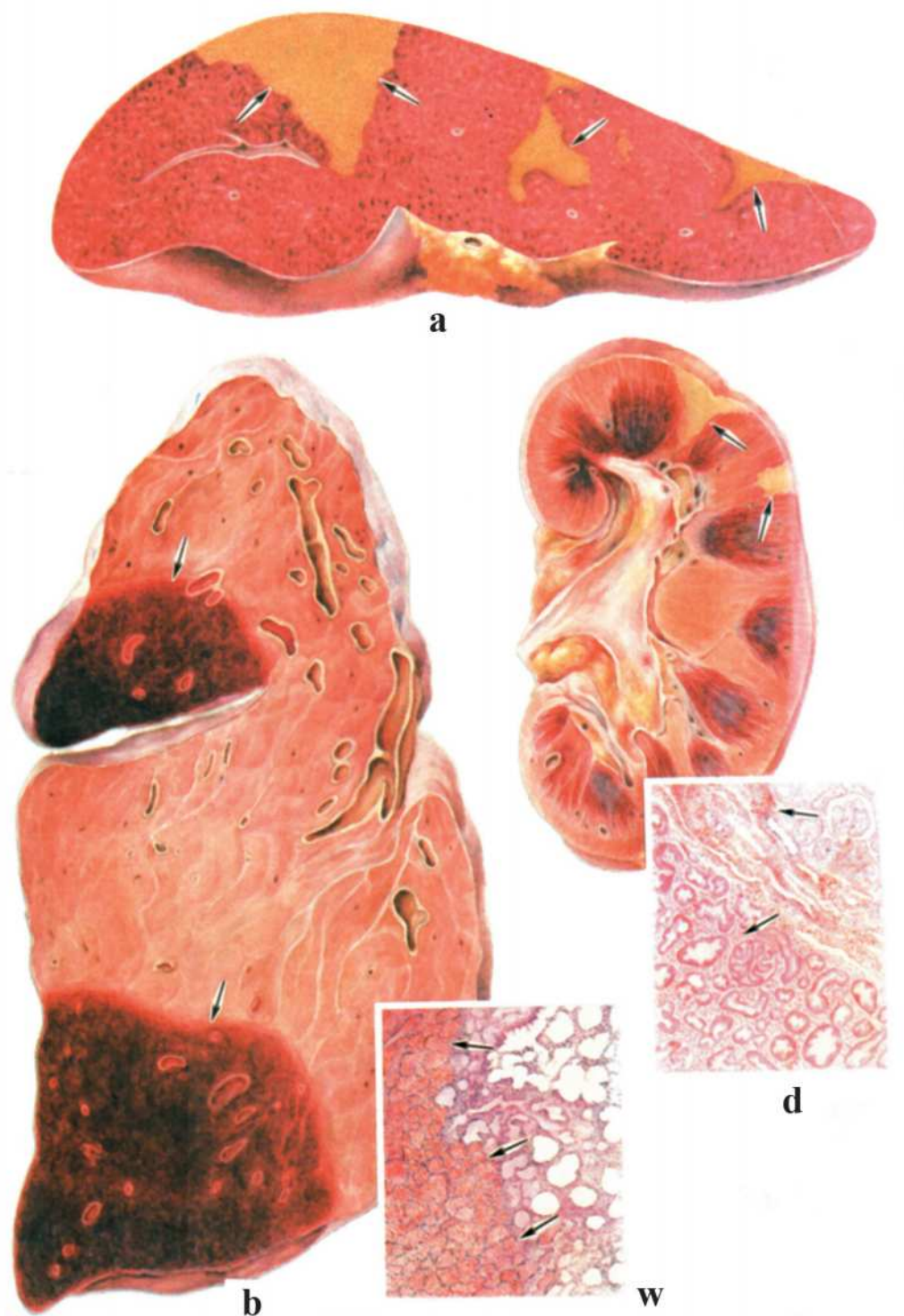
35. Öýken arteriýasynyň tromboemboliýasy:
1-tromboembol; 2-öýkeniň arteriýasy; 3-öýken.

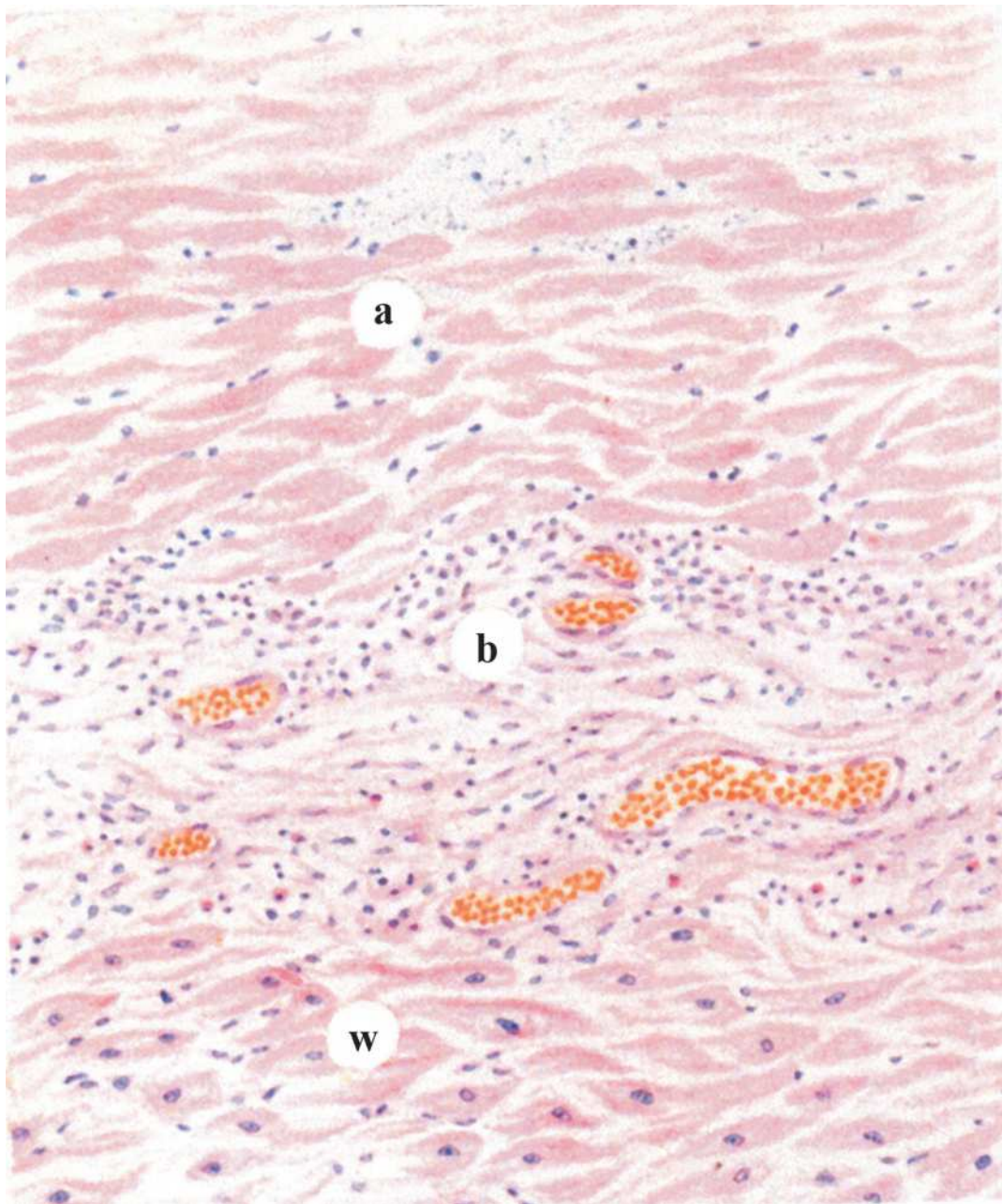
36. Öýken gan damarlarynyň ýagly emboliýasy. Alweolalar arasyndaky germewleriň damarlarynda sudan III bilen kerpic-gyzyl reňkli ýag damjalary.

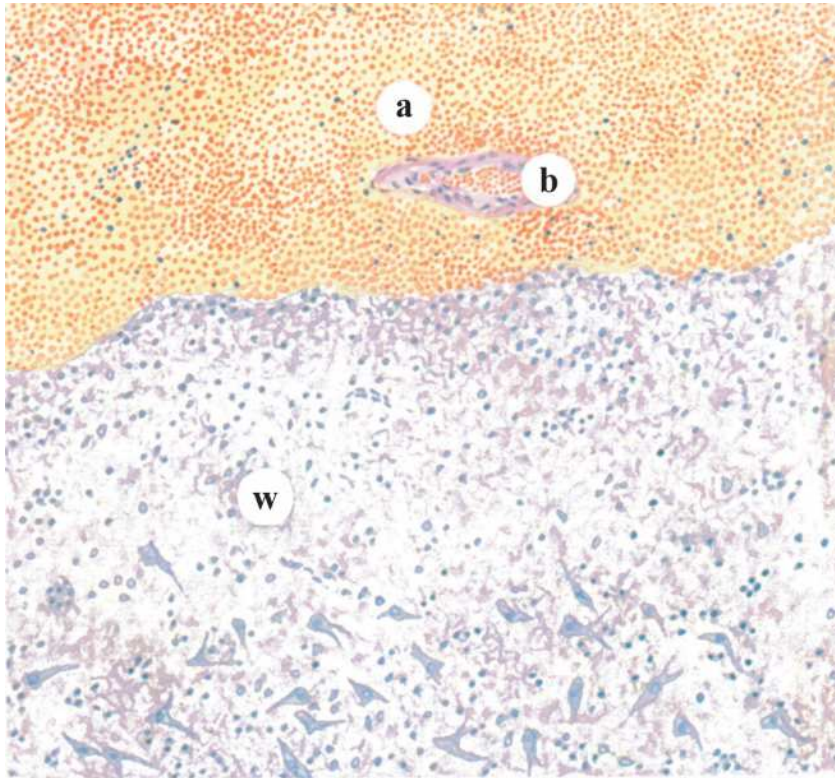
37. öýkeniň limfatiki damarlarynyň rak öýjükleri bilen emboliýasy: a-giňelen limfatiki damarlarda, boslugyny dykýan, rak öýjükleriniň (a) toplumy, b,w-dolyganly wena we kapillýarlar, g-alweolalaryň boslugynda çiş reňklenme. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

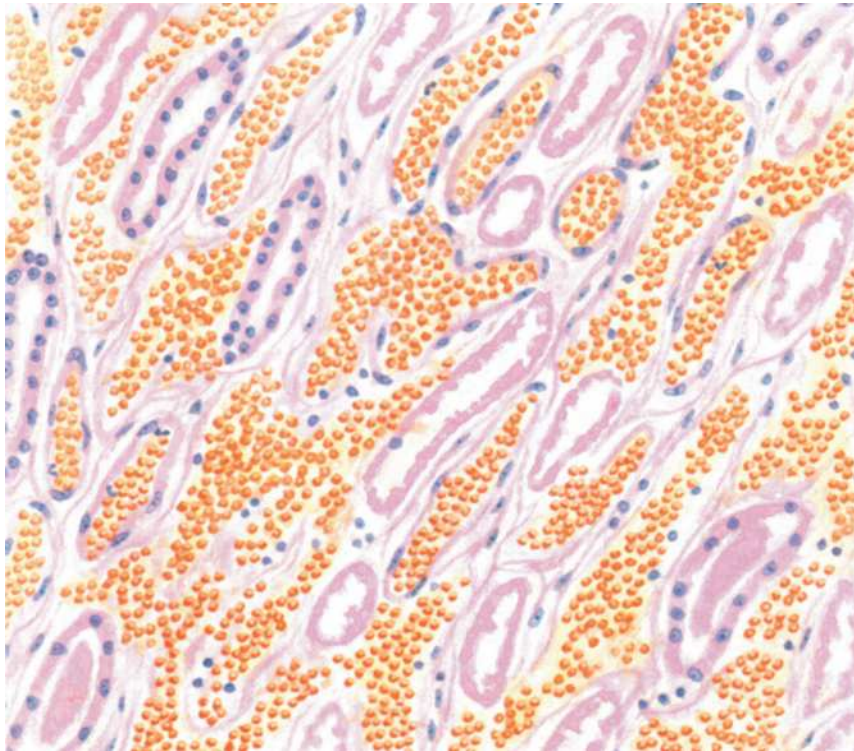
38. Infarkt: *a*-dalagyn ak (işemiki) infarktlary (diller bilen görkezilen),
b-öýkeniň gyzyl (gemorragiki) infarktlary (diller bilen görkezilen),
w-öýkeniň gemorragiki infarktynyň mikroskopiki suraty: nekrozyň
 zolagy gan bilen siňdirilen (diller bilen görkezilen). Gematoksilin-eozin
 bilen reňklenme, *g*-böwregiň işemiki infarktlary (diller bilen görkezilen),
d-böwregiň işemiki infarktynyň mikroskopiki suraty: nekrozyň zolagy
 (aşaky dil) böwregiň diri galan dokumasyndan ýiti dolyganly we leýkositler
 bilen infiltrirnen zolak (ýokarky dil) araçäklenen.
 Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

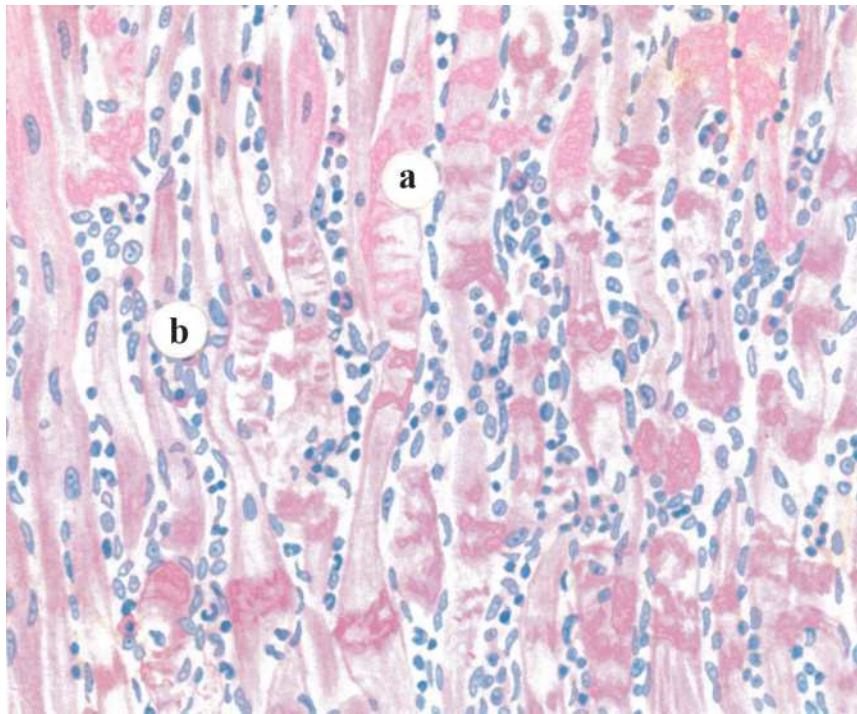
39. Miokardyň infarkty: *a*-kardiomiositleriň ýadrolarynyň lizisi we mioplazmanyň dargamagy bilen miokardyň infarktynyň zolagy, *b*-dolyganly we öýjüklere bilen infiltrirlenen zolak, *w*-diri galan miokard. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

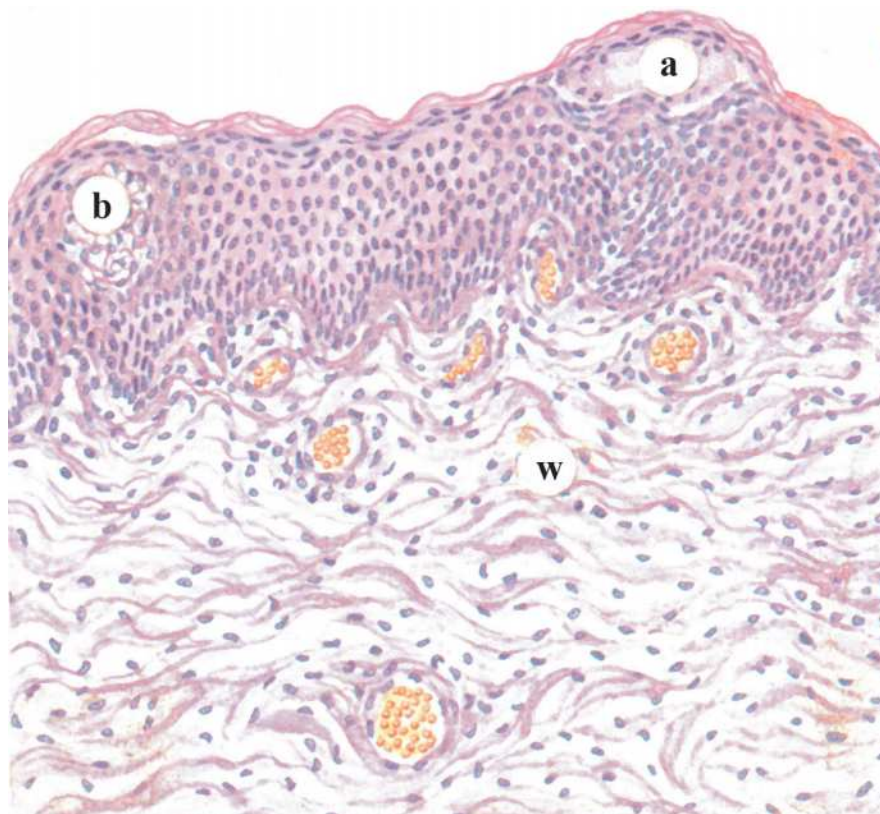
**40. Kelle beýnisine gan inme (gipertoniýa keselinde).
Eritrositleriň toplumy (a) damaryň (b) dasynda ýerleşýär we
beýni dokumasynyň (w) uly bölegini tutýar.
Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.**

**41. Gemorragiki infiltrasiýa: Böwrek kanaljyklarynyň arasyndaky
dokuma gan inme. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.**

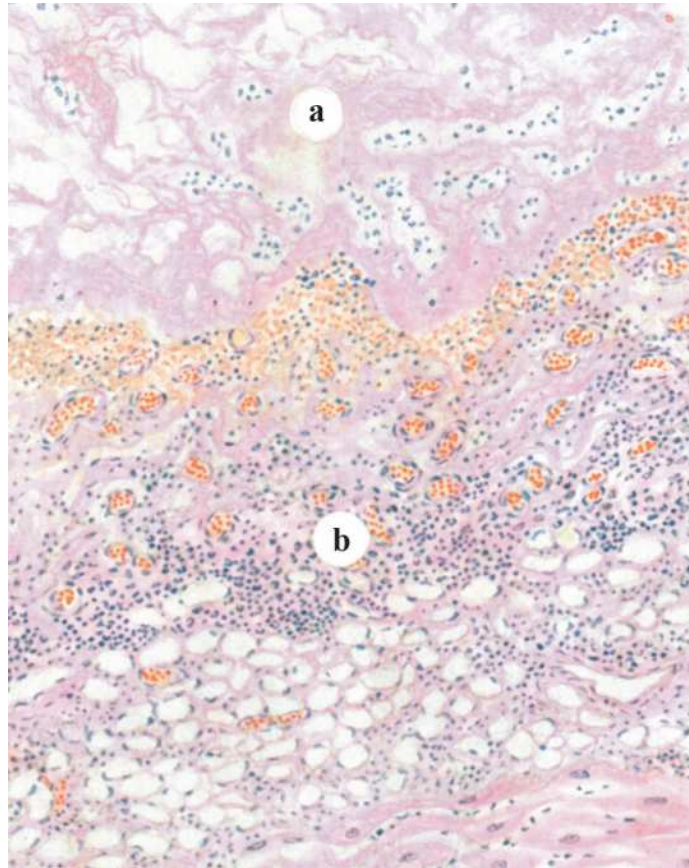

42. Hörezekdäki miokardit: *a*-kardiomisitleriň nekroy, *b*-miokardyň aralyk dokumasyndaky suwuklykly çiş we gaýnatmga infiltraty. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

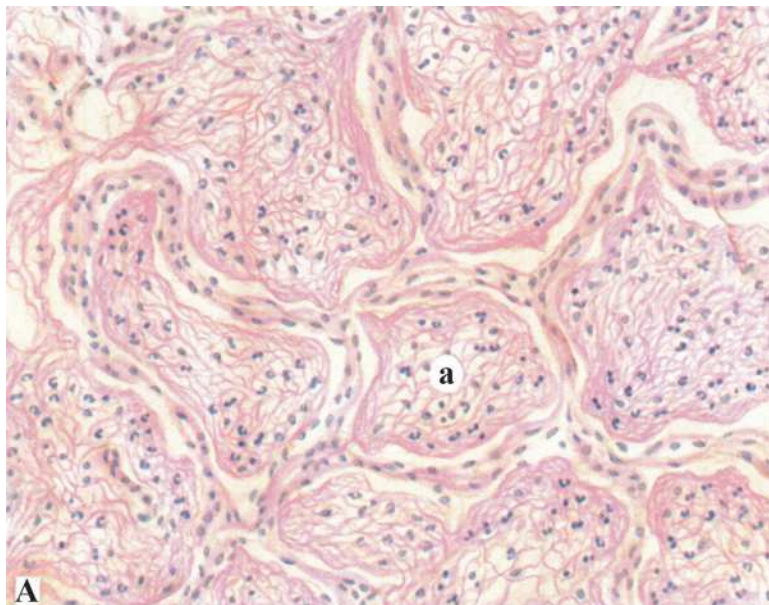

43. Bezedäki seroz dermatit: *a*-epidermisiň gopyp aýrylmagy we gabarçagyň emele gelmegi, *b*-deriniň dolyganlygy, suwuklykly çiş i we gaýnaglama infiltratlary. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

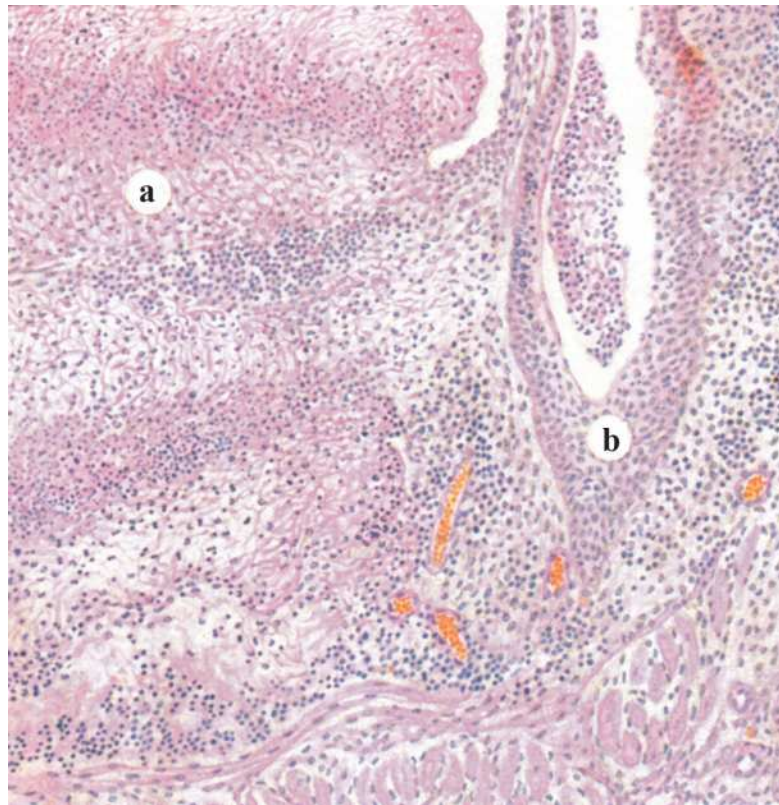
GAYNAGLAMA

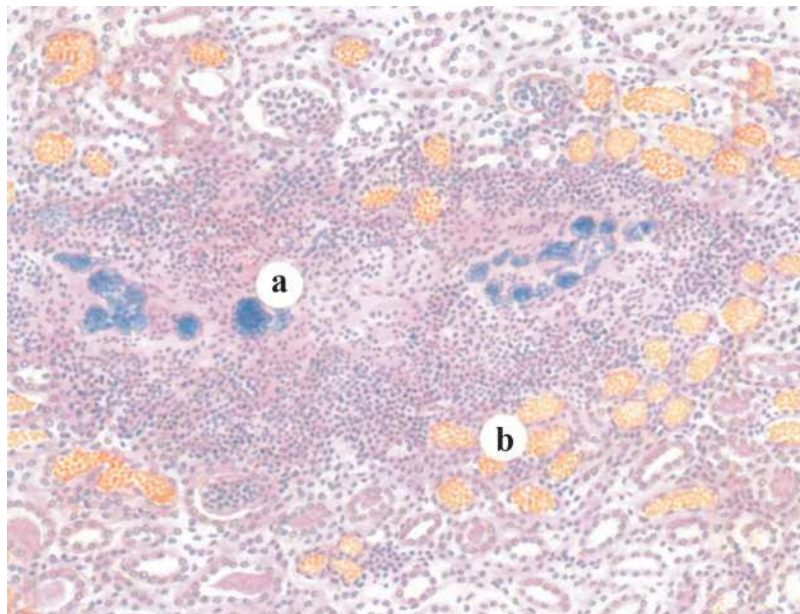
- 44. Fibrinoz perikardit (rewmatizmde):** *a*-epikardda fibrinoz ekssudatyň goýulmalary, *b*-dolyganly, suwuklykly çişen, leýkositler bilen infiltrirlenen asagyndaky dokumalar.
Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

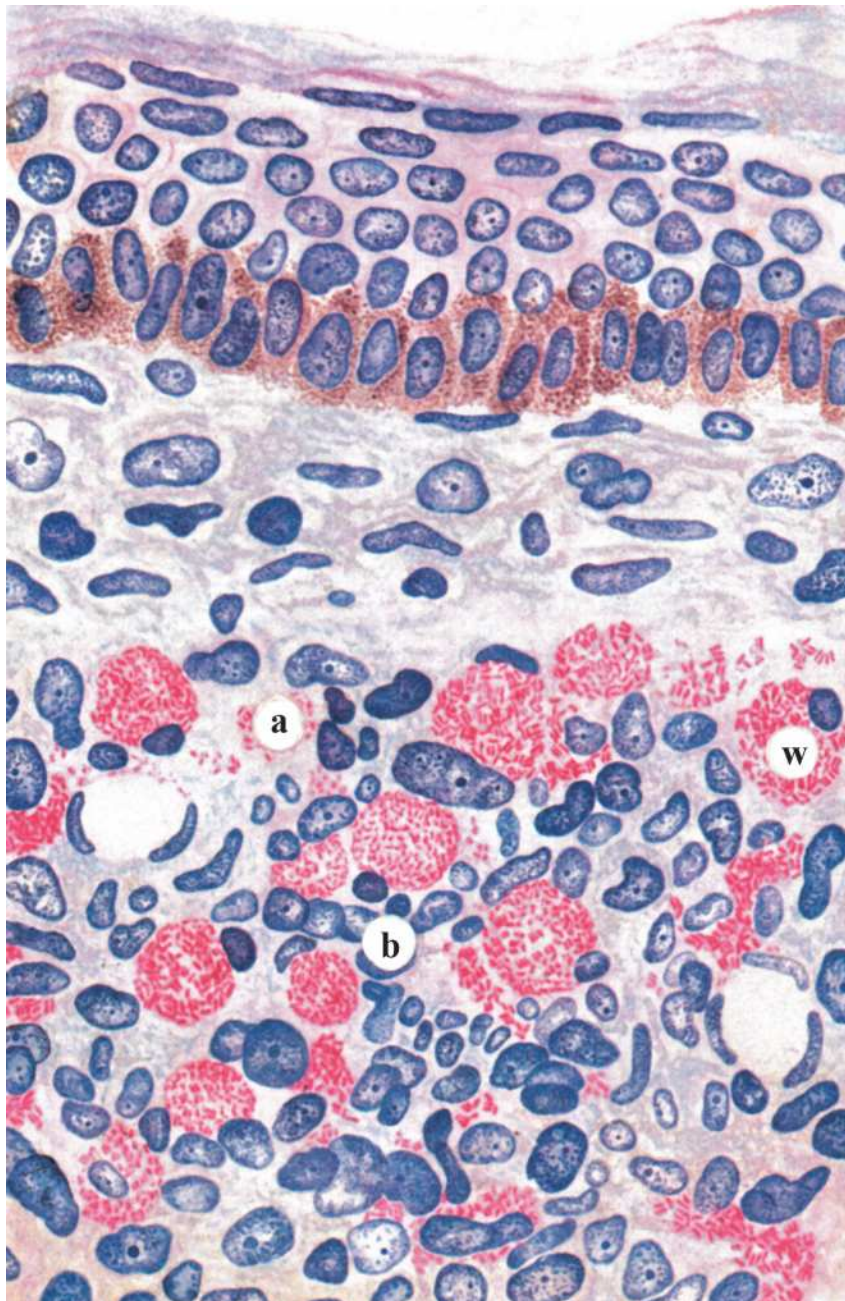
- 45. Krupoz pnewmoniýa:** *a*-alweolalaryň boşlugy leýkositler we tor şekilli fibrin massalary bilen doldurylan.
Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

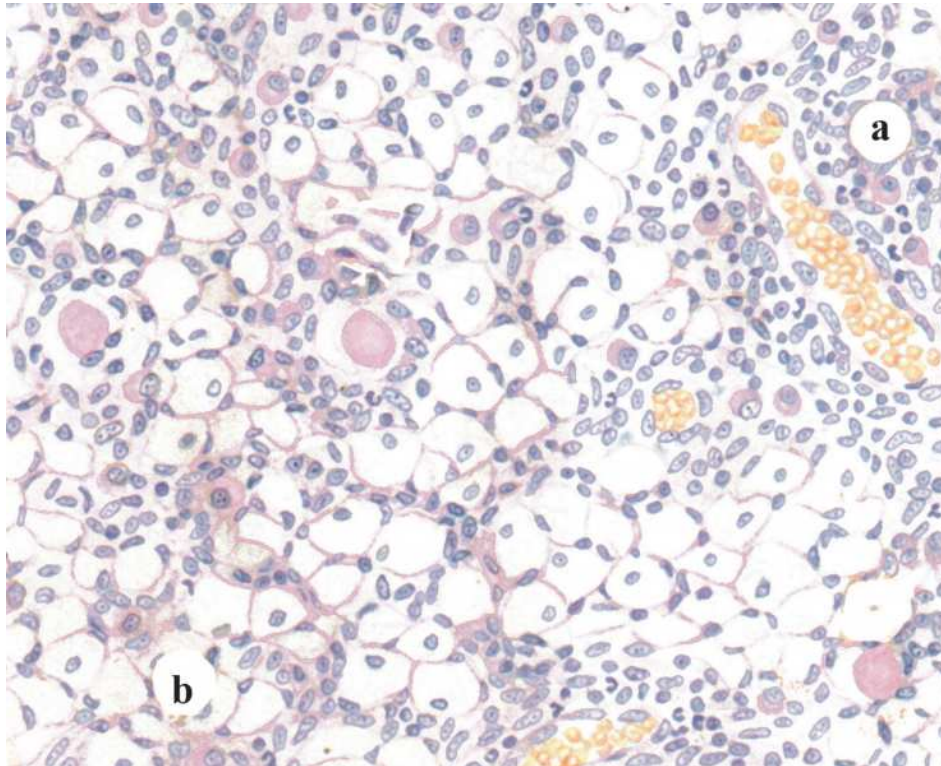
46. Hőrezekdäki damagyň difteritiki gaýnaglamagy:
a-nemli bardanyň we degişli bolan dokumalaryň nekroz ojagy
 fibrinoz barda we leýkositler bilen çalsyrylan, *b*-bu ojagyň
 araçäginde diri galan nemli barda görünýär.
 Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

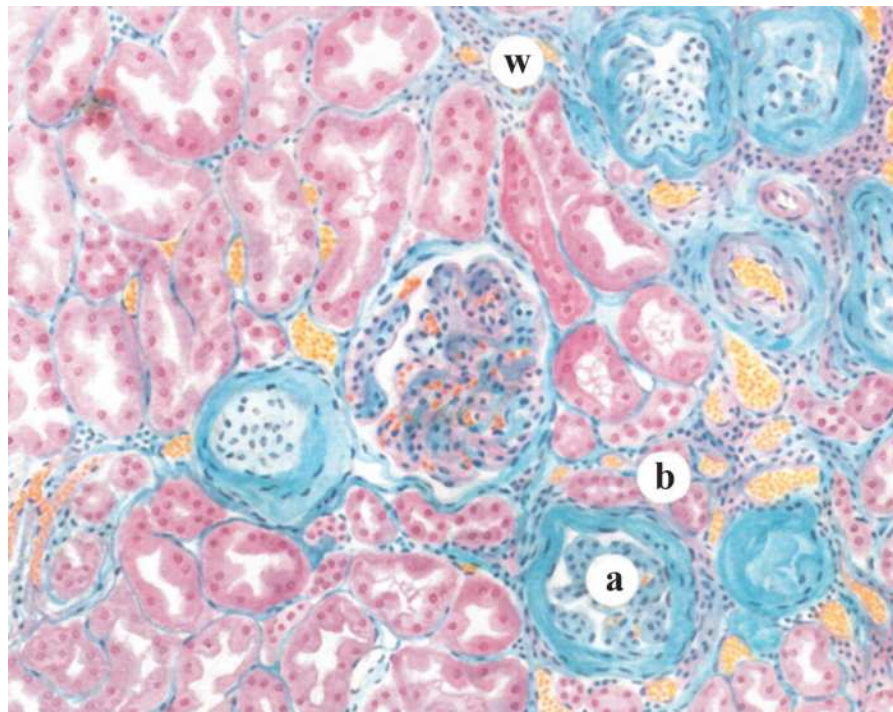
47. Emboliýadan soňky dörän iriňli nefrit: *a*-böwrek dokumasynyň
 iriňli ereme ojagynda bakterial embollar görünýär, *b*-absessiň
 töweregindäki dokumalar giňelen, dolyganly.
 Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

62. Heýweredäki granulýoma: *a, b*-öýjükleriň içinde we dasynda ýerleşýän mikobakteriýalar (karbol-fuksin bilen reňklenende gyzyr reňke boýalan), *w*-Wirhowyň leproz öýjüklerinde köp sanly mikobakteriýalar. Sil boýunça karbol-fuksin bilen reňklenme.

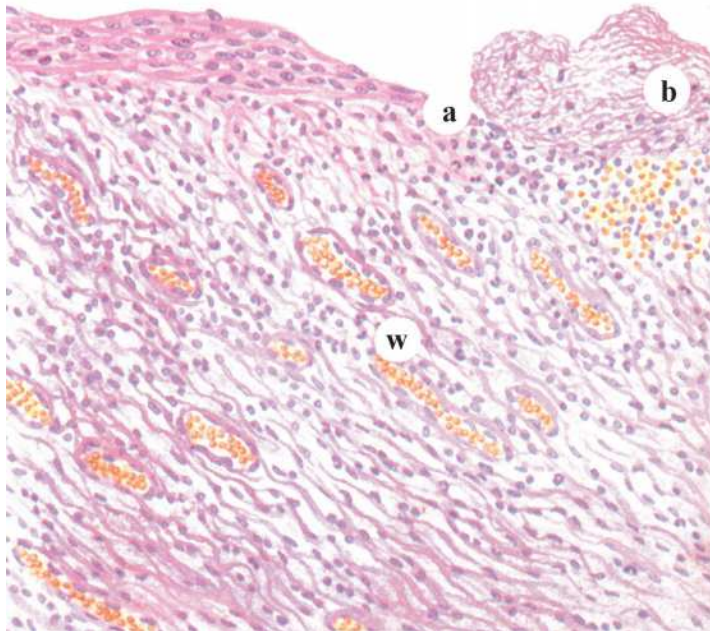

63. Deriniñ skleromadaky granulyomasy (burun deşiginiñ gyrasy): *a*-granulyasion dokuma, *b*-ýagty sitoplazmaly Mikuliciniň öýjükleri. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

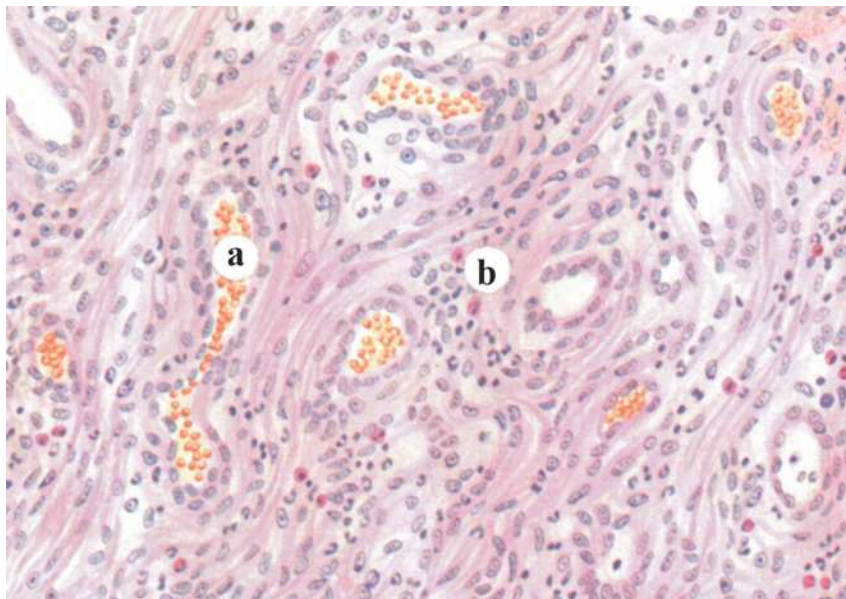

Nefroskleroza geçýän hroniki fibroplastiki glomerulonefrit: *a*-çapyklaşýan ýumajyklar, *b*-atrofirlenen kanaljyklar, *w*-fibroz birleşdiriji dokuma. Masson boýunça reňklenme.

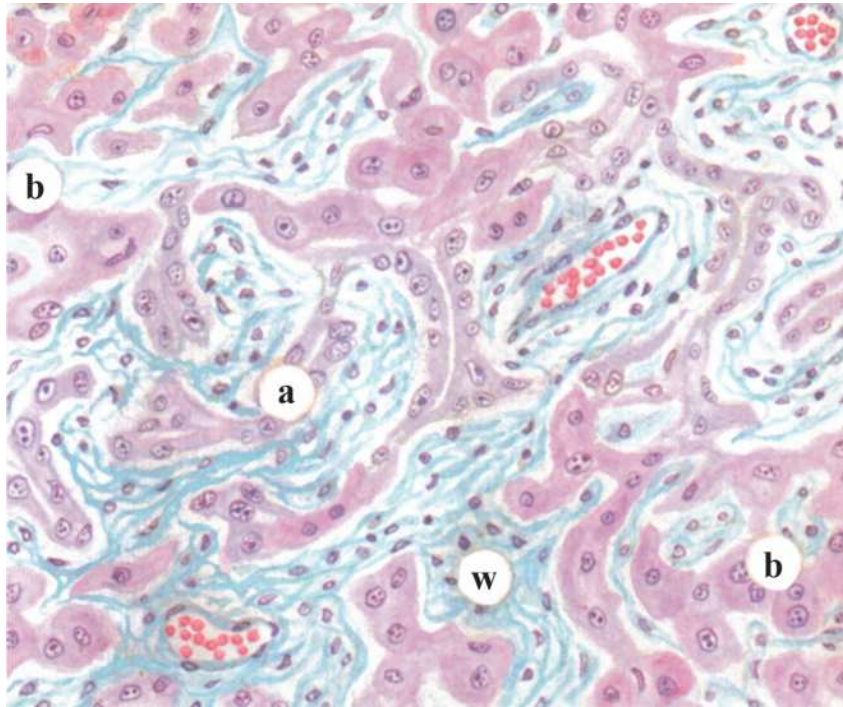
ÖWEZINI DOLDURYJY WE UÝGUNLAŞMAK HADYSALARY

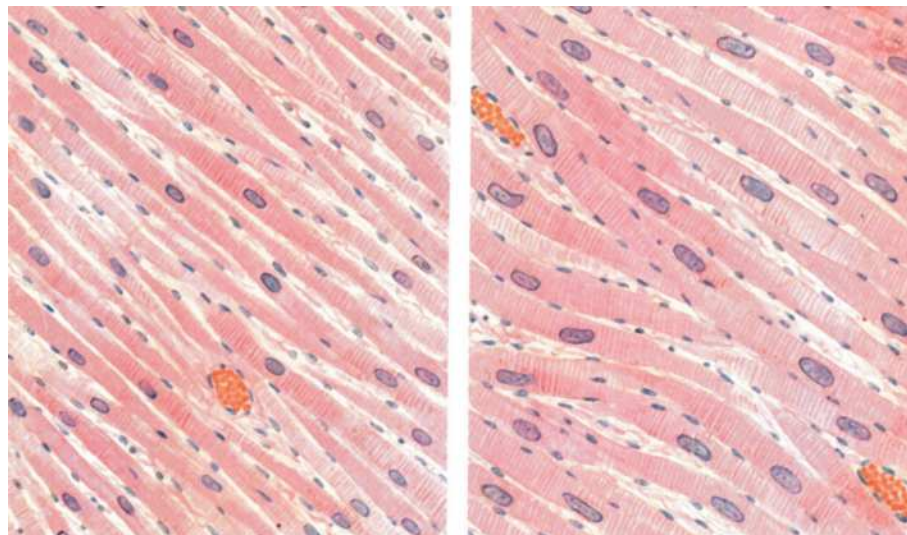
65. Ýagtynyň boýunjygynyň nemli bardasyndaky epiteliýanyň regenerasiýa (eroziýanyň gyrasy): *a*-örtüginde mahrum bolan nemli bardanyň üstüne ýasylan epitelial öýjükleriň süýşüp barmagy, *b*-nemli bardanyň kemçiliginiň ýerinde fibrinoz goýulmalar, *w*-aşagyndaky dokumalar dolyganly, suwuklykly çişen, leýkositler bilen infiltrirlenen. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

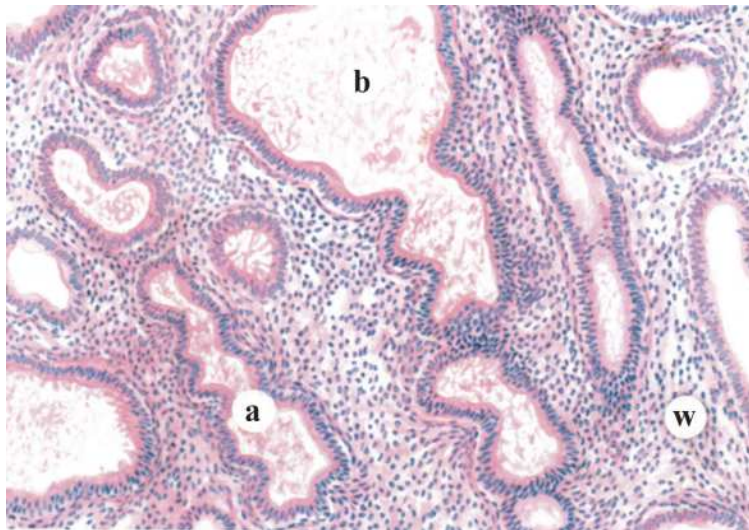
66. Ýumsak birleşdiriji dokumanyň regenerasiýasy. Granulýasion dokuma: *a*-täze emele gelen damarlar, *b*-granulýasion dokumanyň öýjükleri. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

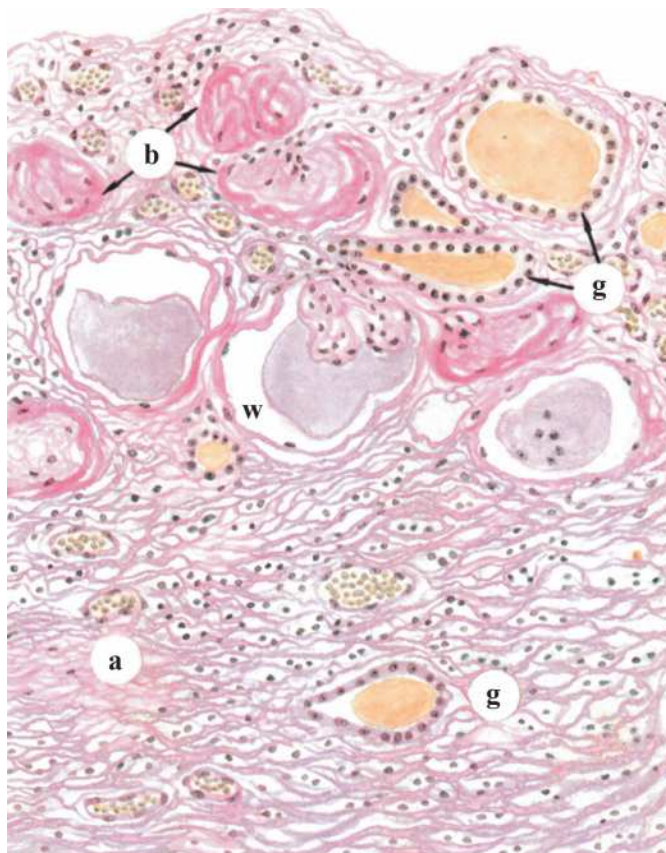
67. Bagryň regenerasiýa (sirrozda): iki ýadroly, gipertrofirlenen gepatorsitler, *w*-fibroz birleşdiriji dokuma. Mallori boýunça reňklenme.

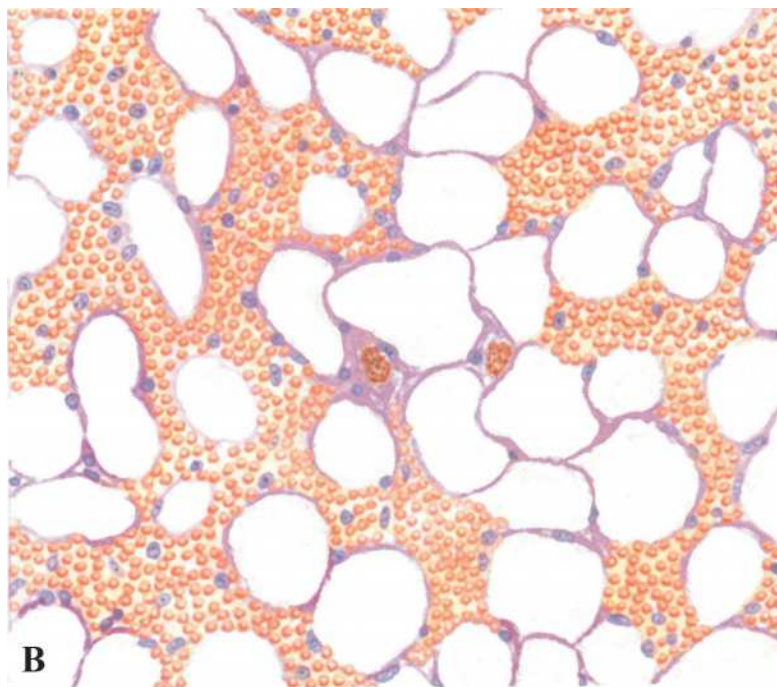
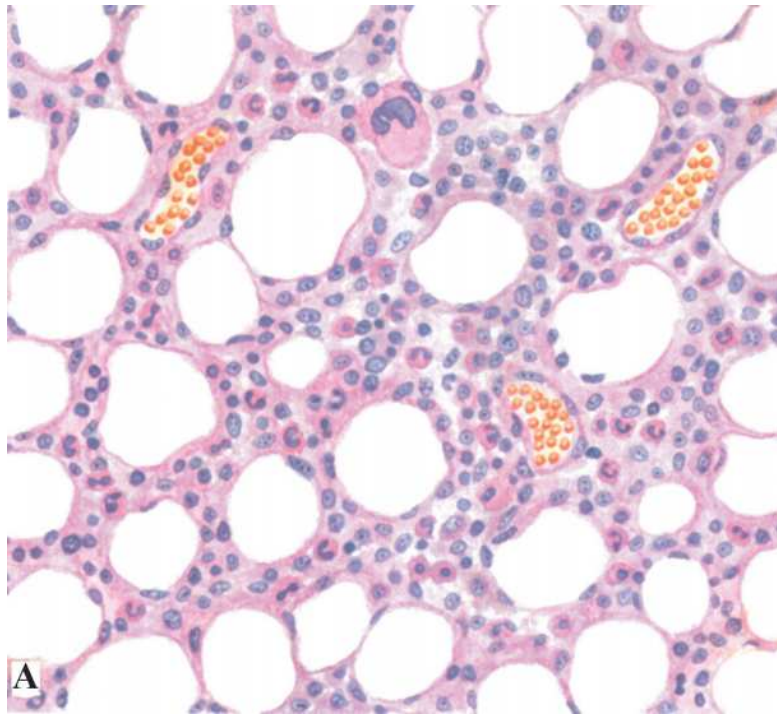
68. Miokardyň gipertrofiýasy. Gipertrofirlenen kardiomiositler (çepde) kadalylar (sagda) bilen deňeşdirende ölçegli ulalň, ýadrolary hem ulalanm giperhrom. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

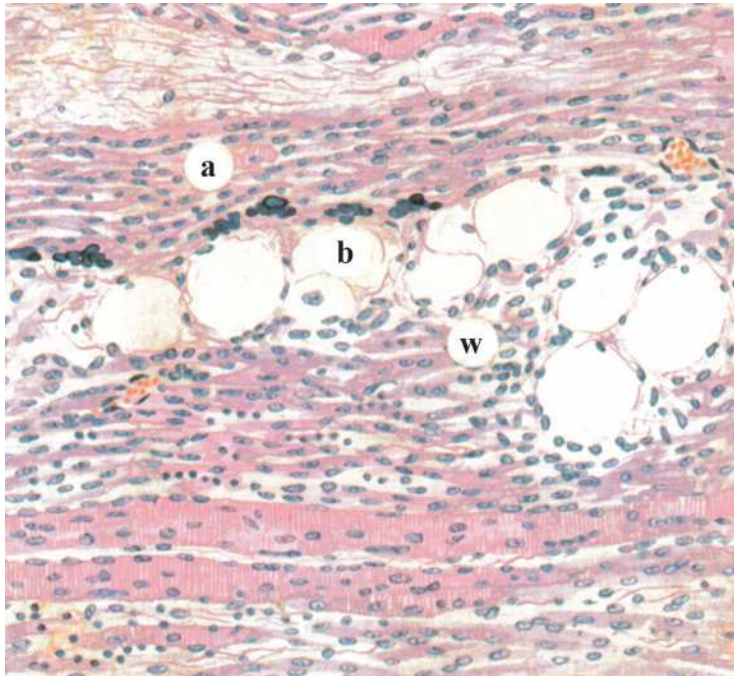
69. Ýagtynyň nemli bardasynyň mázli giperplaziýasy. Mázler öwrülen (a), boşluklary giňelen (b), stromasy öýjüklere baý (w). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

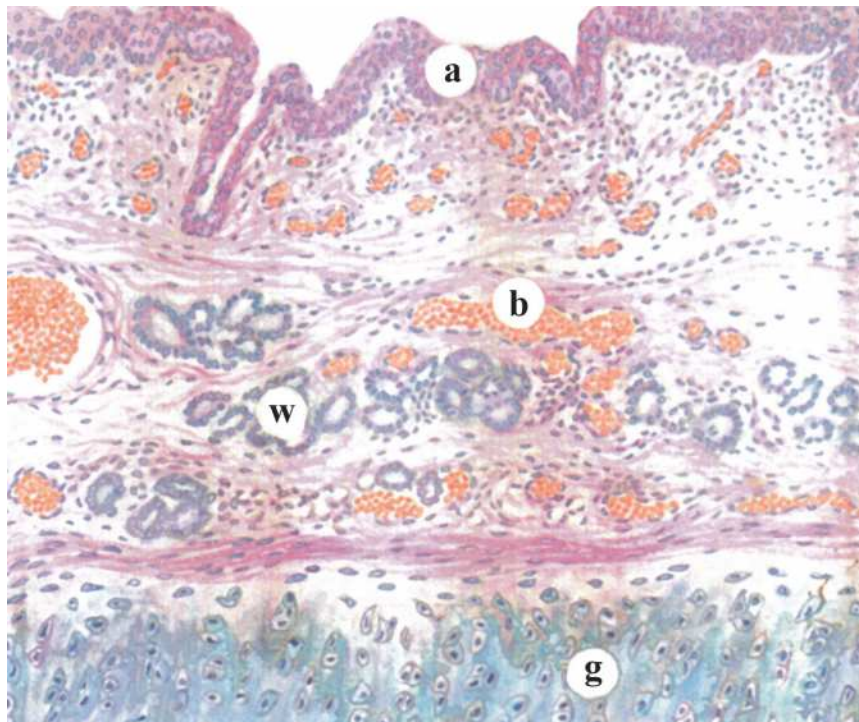
70. Böwregiň basyşdan soňky atrofiýasy (gidronefroz). Böwrek parenhimasy güýçli azalan ýerinde fibroz birleşdiriji dokuma (a). Diri galan ýumajyklar atrofirlen – ýerinde bitişen dokuma (b). Aýratyn ýumajyklaryň kapsulasynyň boşlugy giňelen we proteinli suwuklyk bilen doldurylan (w). Kanaljyklar atrofirlenen, giňelen, gomogen proteinli suwuklyk bilen doldurylan (w). Kanaljyklar atrofirlenen, giňelen, gomogen massalar bilen doldurylan (g). Wan-Gizon boýunça pikrofuksion bilen reňklenme.

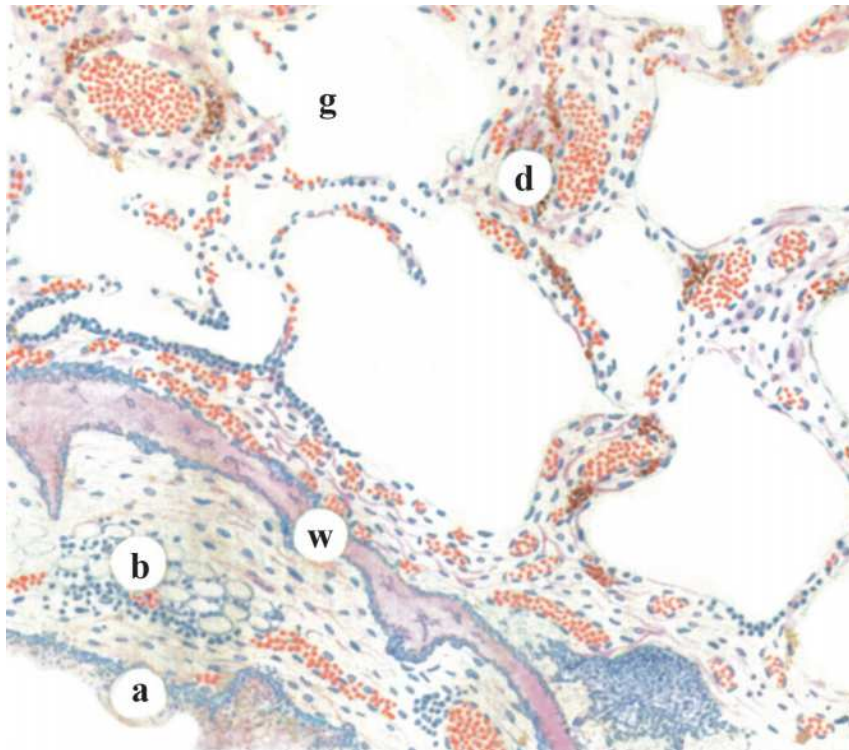
71. Üýtgededik süňk ýiligi we onuň atrofiýasy (şöhle keselinde): a-üýtgededik süňk ýiligi, b-süňk ýiliginiň tozdyrylmagy, uly gan inneler (şöhle keselinde). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

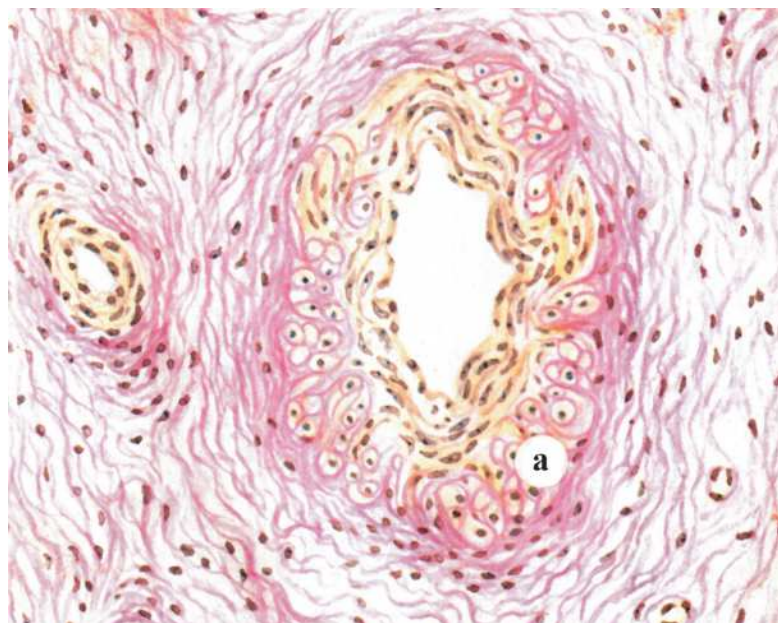
72. Skelet muskulynyň neýrotiki atrofiýasy (ysmaz keselinde). Atrofirlenen muskul süýümleriniň (*a*) ýerinde ýag (*b*) we birleşdiriji (*w*) dokumalary görünýärler. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

73. Bronhyň nemli bardasynyň epiteliýanyň metaplaziýasy (*a* – awitaminozynda): bir gatlakly silindrik epiteliýanyň ýerinde köp gatlakly ýasy epiteliý görünýär, *b*-gan damarlary, *w*-mäzler, *g*-kekildewük. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

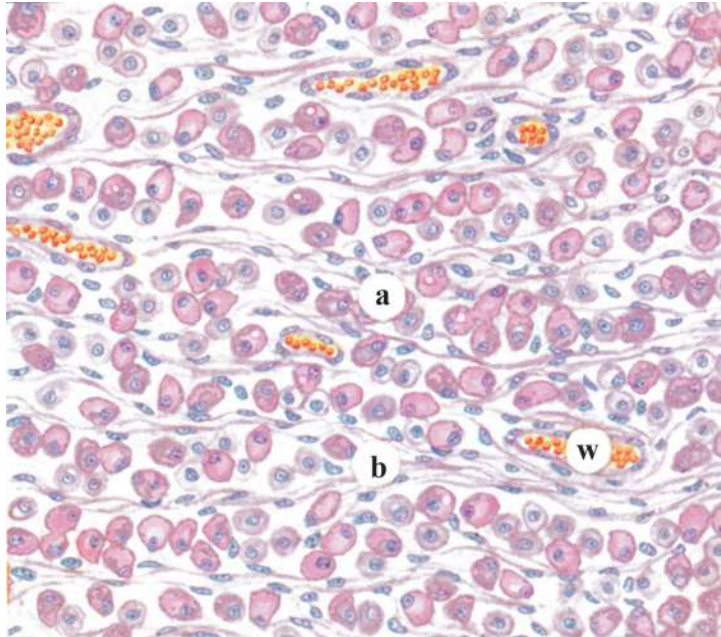

74. Süňk dokumasyňa birleşdiriji dokumanyň metaplaziýasy (öýkeniň bitişen ilkinji inçekeseldäki ojagy, ýa-da Gonyň ojagy):
a-hekleşen tworoga meňzeş massalar, *b*-miýeloid gan dörediji ojaklary bilen birleşdiriji dokumadan durýan kapsula, *w*-süňk dokumasy, *g*-alweolalar, *d*-gan damarlarynyň töweregindäki dokumada gemosiderin. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

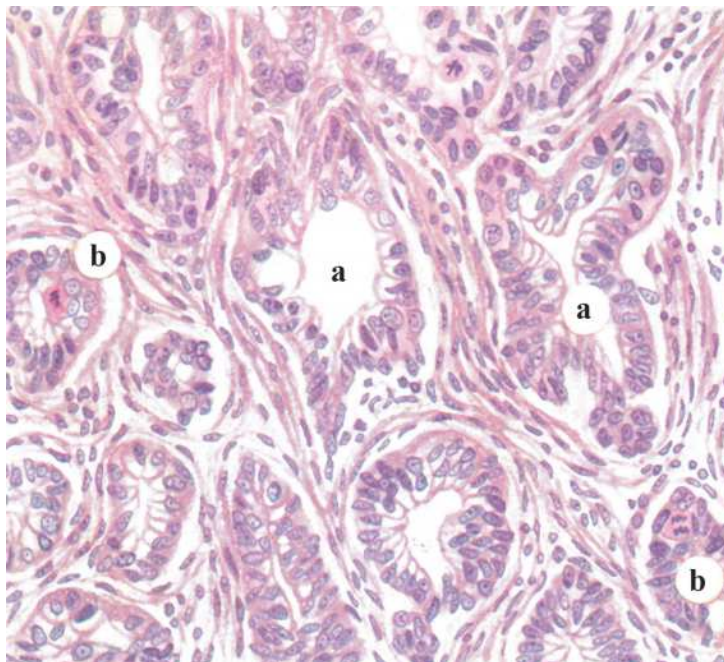

75. Plewranyň arteriýasynyň täzeden gurulmagy (pnewmosklerozda). Wısseral plewranyň arteriýasynyň daşky gatlagynda ýylmanak muskullarynyň dessejikleri görüňýärler (a). Wan-Gizon boýunça pikrofuksin bilen reňklenme.

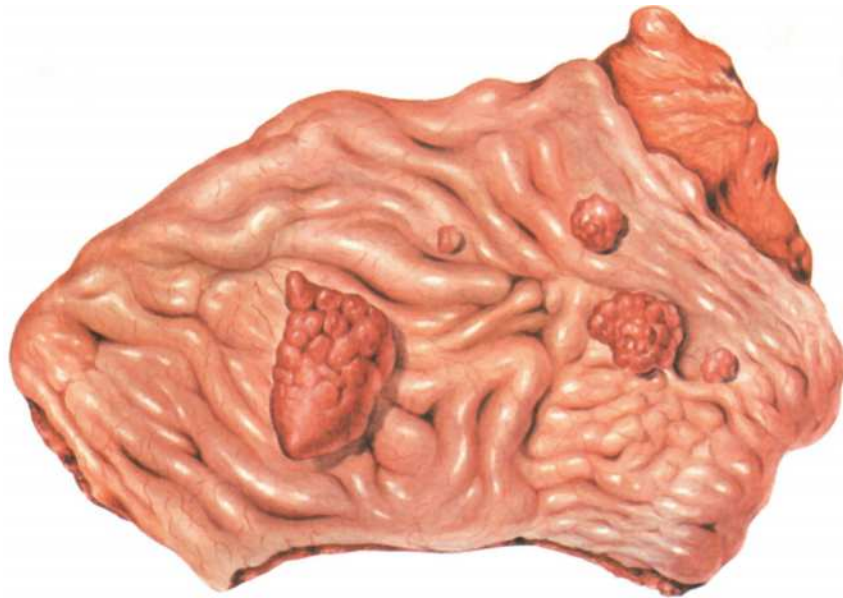
ÇİŞ KESELLERİ (TÄZE DÖREMELERİ)

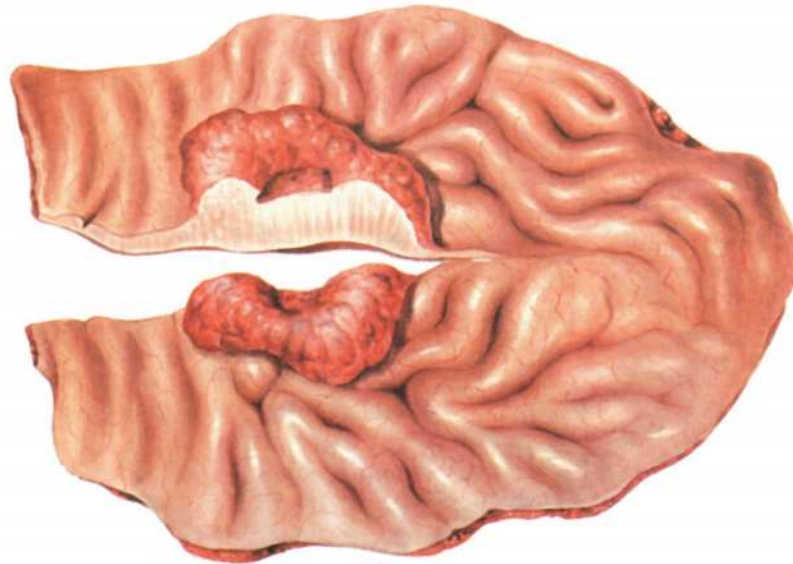
76. Gipofiziň önki böleginiň trabekulýar adenomasy: a-eozinofil sitoplazmalı çiş keseliniň öýjükleri, b-birleşdiriji dokumaly srtomanyň ýukajyk gatlaklary, w-inçe diwarly damarlar. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

77. Aşgazanyň adenokarsinomasy. Çiş keseliniň mázli emele gelmeleri (a) dürli ululykda we şekilde, öýjükleri käbir ýerlerinde birnäçe gat bolup ýerleşýärler we güýçli ýüze çykan polimorfizm bilen tapawutlanýarlar, mitozlar görünýärler (b). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

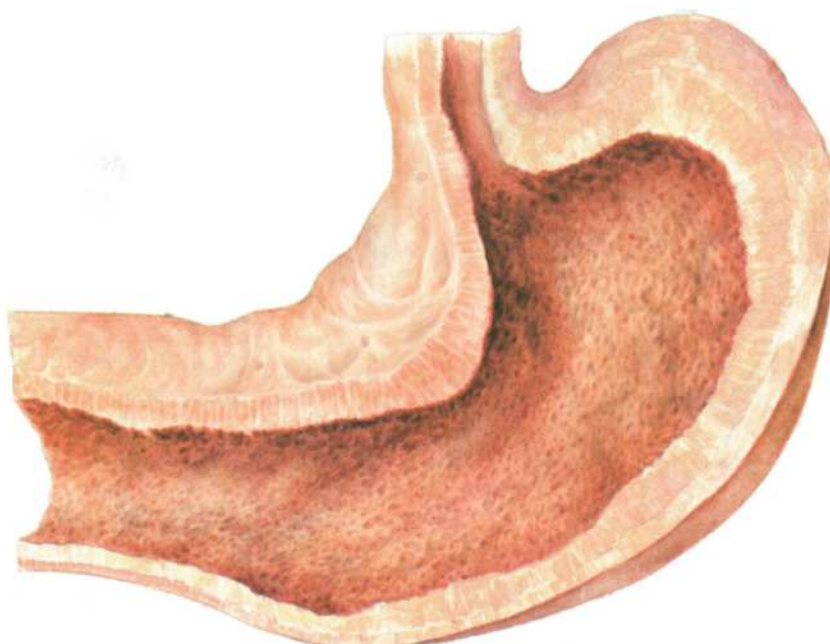

a

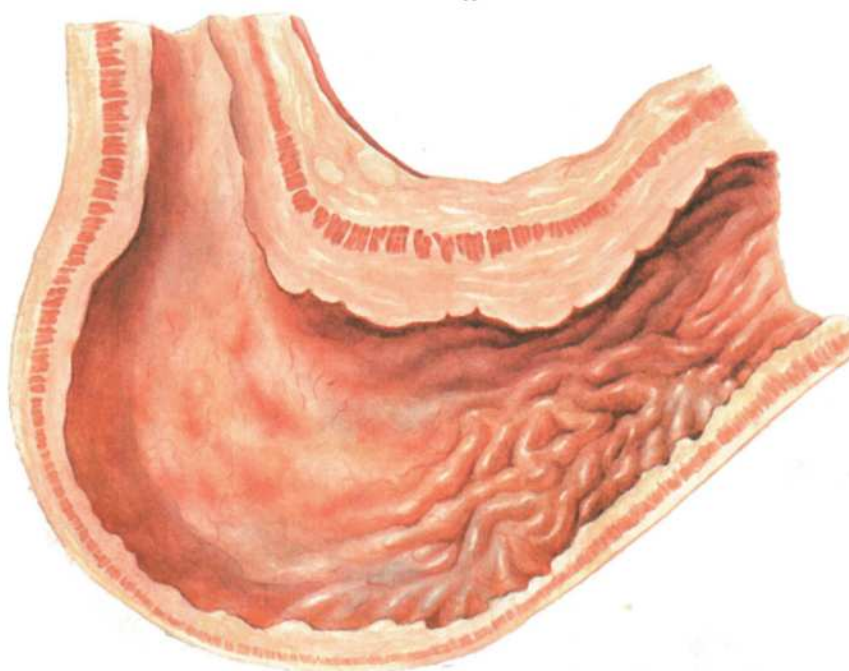

b

78. Aşgazanyň ekzofit ösýän ragynyň görnüşleri: *a*-aşgazanyň polipinden dörän polipoz ragy, *b*-çiş keseliniň merkezinde baş döremeli kömelek görnüşli rak.

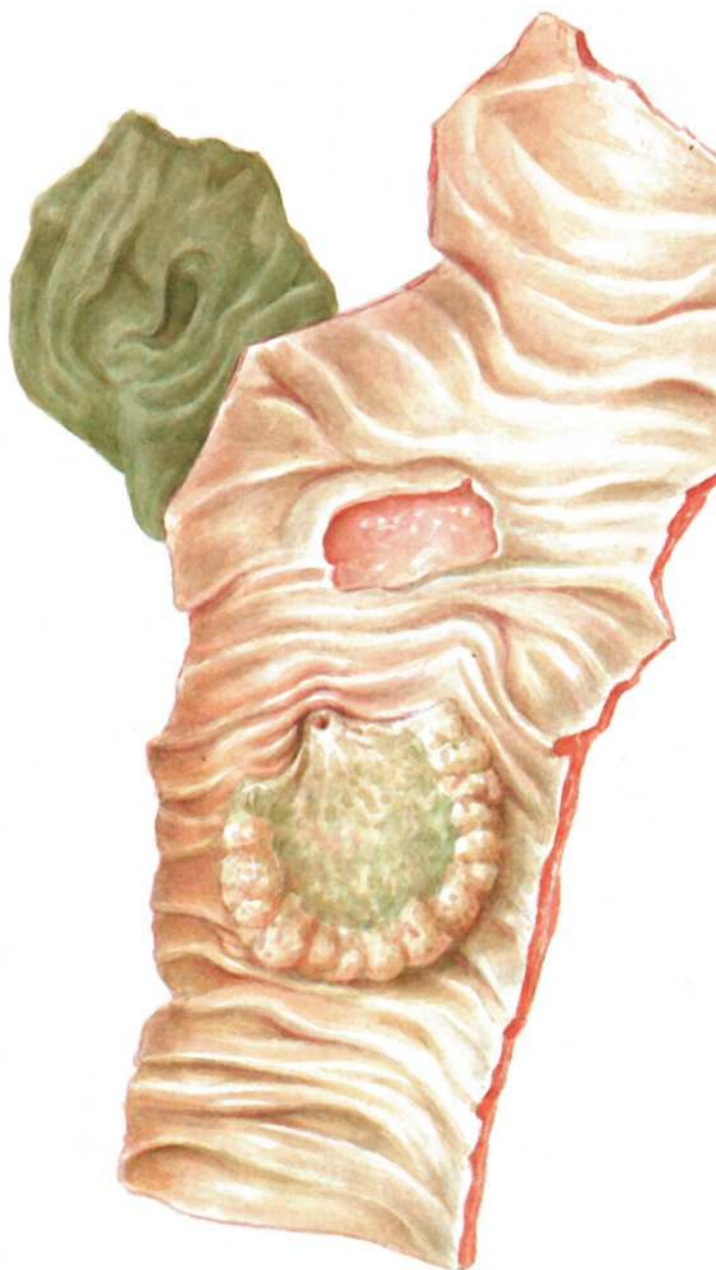

a

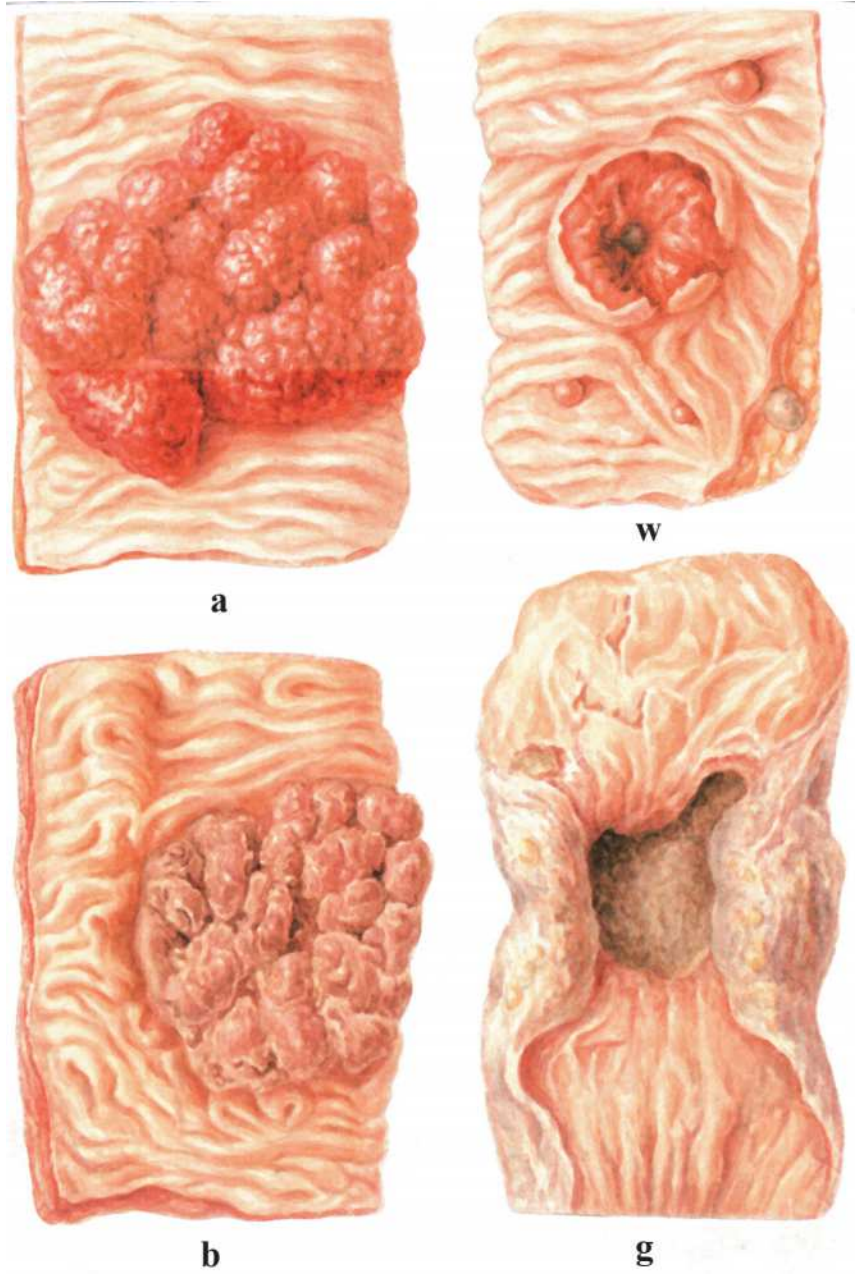

b

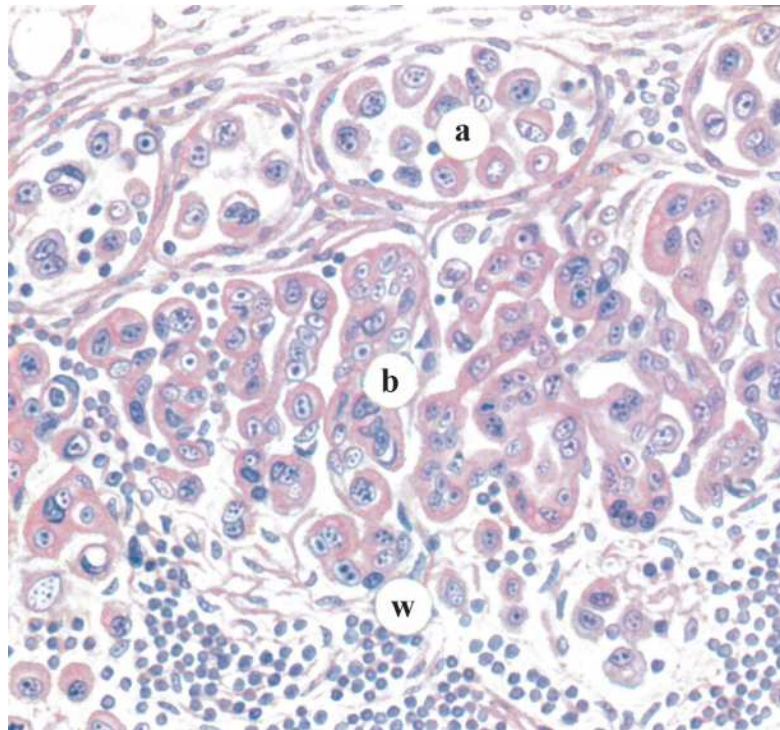
79. Aşgazanyň nemli bardasynda eroziýaly (a) we onuň içine çiş keseliniň ösmegi bilen (b) diffuzrazy.

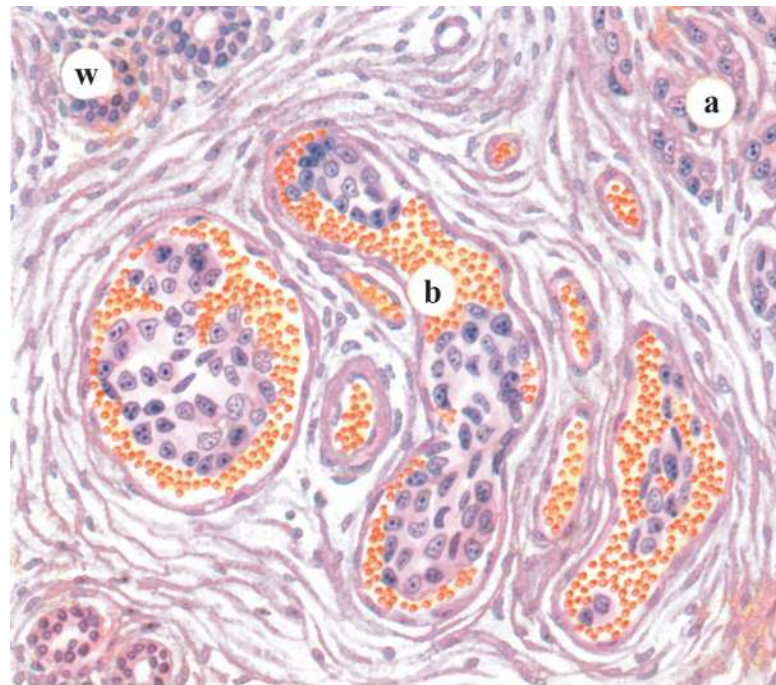
**80. On iki barmak içegäniň uly duodenal emzijeginiň baş dörän
(tabyjyk şekilli) ragy.**

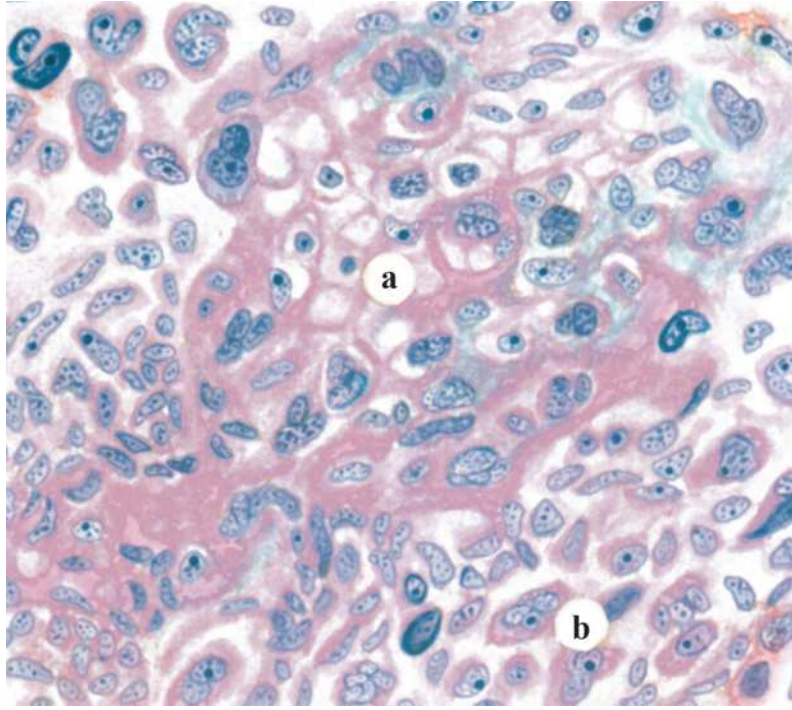
81. Göni içegäniň ragy: *a*-polipoz, *b*-güýcli ýüze cykan ikilenji üýtgeşmeler (nekroz, gaýnaglama) bilen polipoz ragy, *w*-baş emele gelmegi bilen kömelek görnüşli, *g*-sirkulýar.

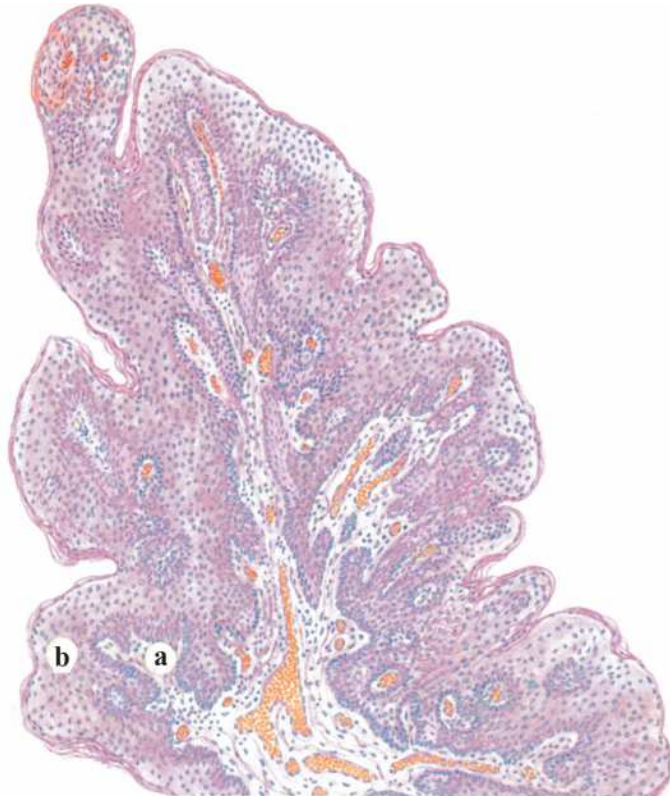
82. Öýjük atipizmi. Süýt mäsiniň ragynyň limfatiki düwüne metastazlary. Düwüniň kapsulasynda (a) we sinuslarynda (b) ragyň atipiki öýjükleri. Rak öýjükleri bilen gysyp çykarylan limfoid dokuma (w). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

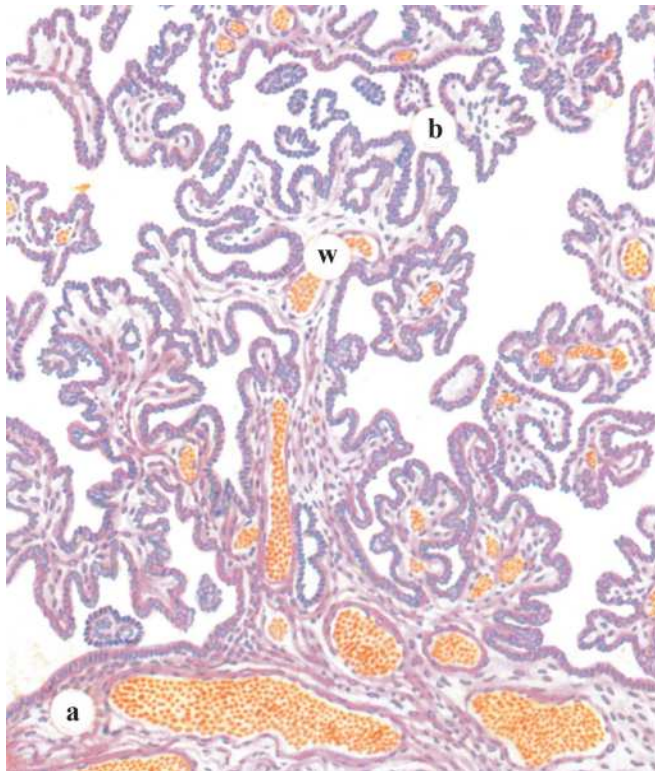
83. Süýt mäsiniň ragy: a-mäziň dokumasyny infiltrirleýän rak öýjükleri; b-limfatiki damarlar giňilen, rak öýjükleri we eritrositler bilen doldurylan, w-diri galan mäsler. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

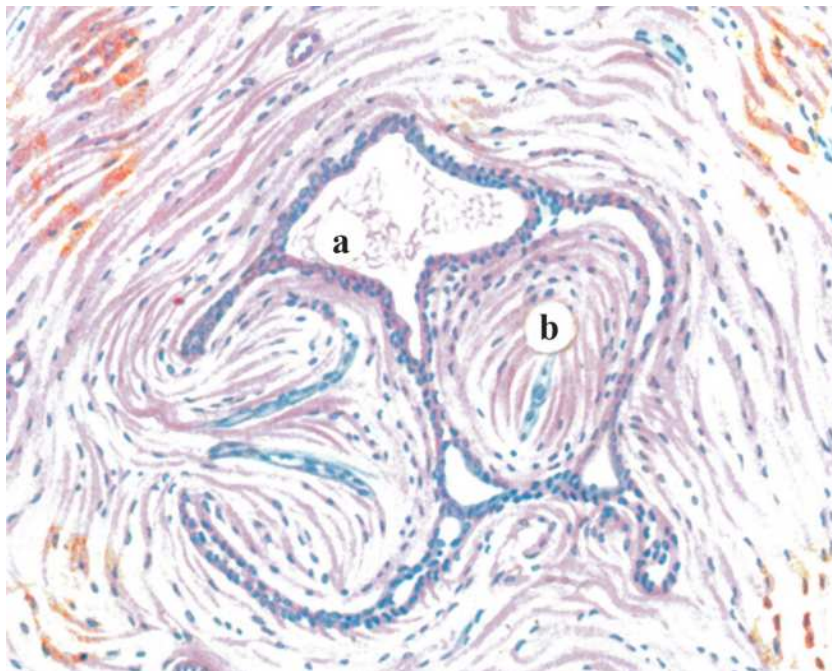
84. Hondrosarkoma. Nekroz ojaklary (a) bilen hondroid aralyk madda, öýjükleriň güýçli ýüze cykan polimorfizmi we atipizmi (b). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

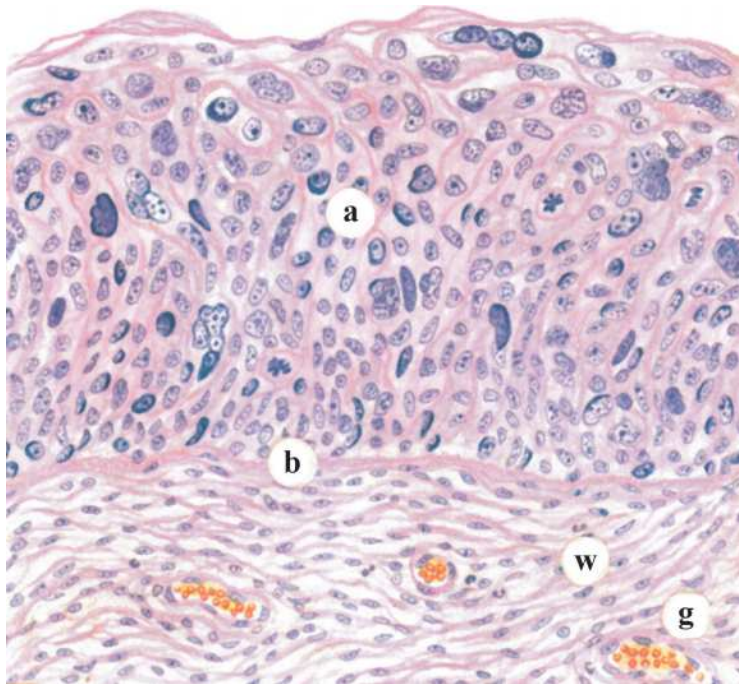
85. Deriniň papillomasy. Çiş keseliniň birleşdiriji dokumadan emzijekleri (a) köp gatlakly ýasy buýnuzlaşýan epiteliý bilen örtülen (b). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

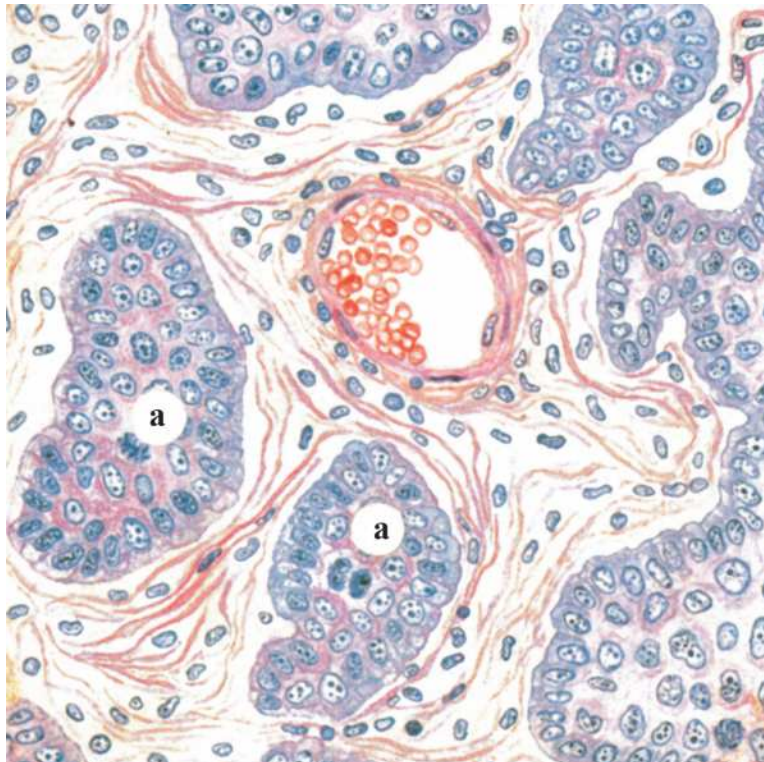
86. Ýumurtgalygyň emzijekli adenomasy (sistadenomasy):
a-boşlugyň diwary silindrik epiteliý bilen örtülen, *b*-emzijek
 görnüşli ösüp köpelmekleri, *w*-gan damarlary. Gematoksilin-eozin
 bilen reňklenme.

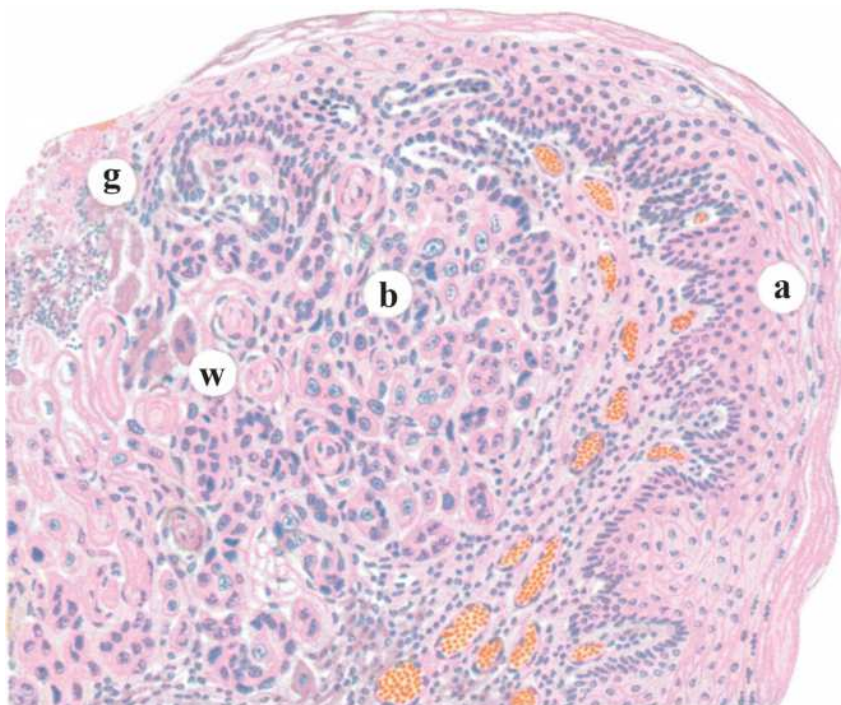
87. Süýt mäsiniň fibroadenomasy (intrakanalikulýar). Çiş keseliniň
 mäsleri (*a*) birleşdiriji dokumanyň desseleri (*b*) bilen gysylan.
 Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

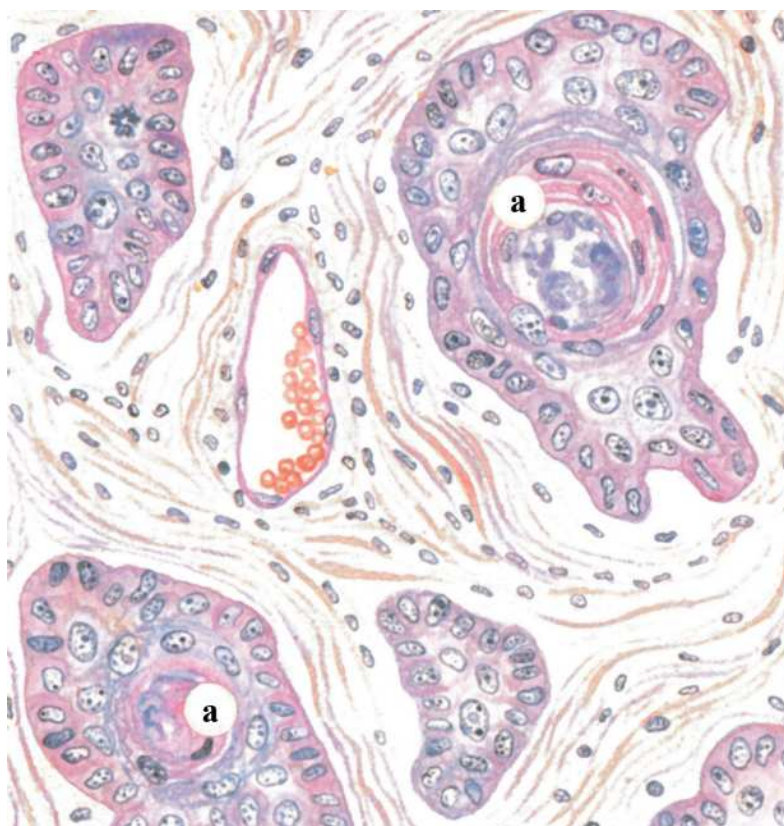
88. Ýagtynyň boýunjygynyň ýerli ragy (in situ): *a*-nemli bardanyň örtüji epiteliý ýognalan, öýjükleri polimorf, atipiki, ýagrolary giperhrom, mitozlar köp, *b*-bazal membrana diri galan, *w*-aşagyndaky birleşdiriji dokuma, *g*-gan damarlary. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

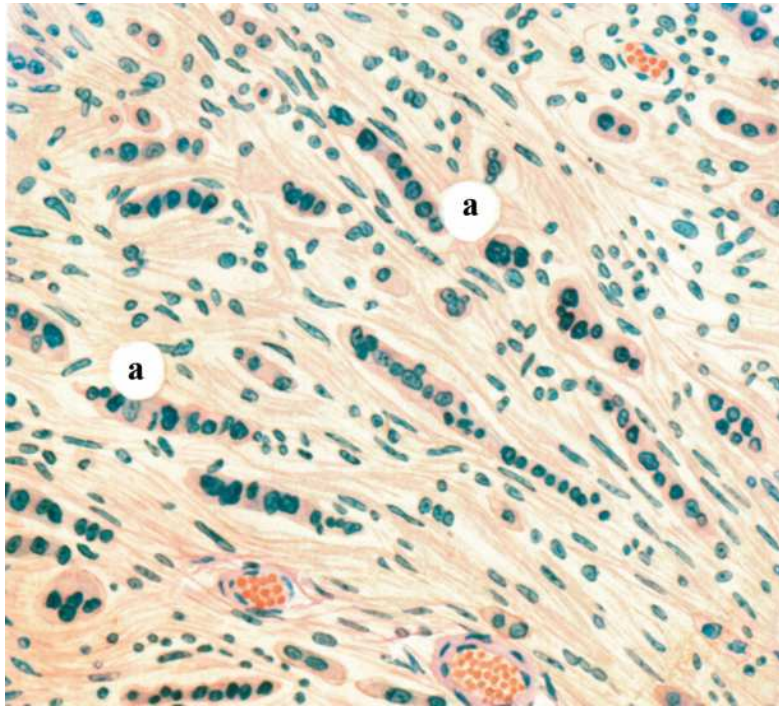
89. Deriniň ýasy öýjükli buýnuzlaşmaýan ragy. Ýasy epiteliýanyň atipiki polimorf öýjükleriniň ýerli toglanmagy, köp sanly mitozlar (a). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

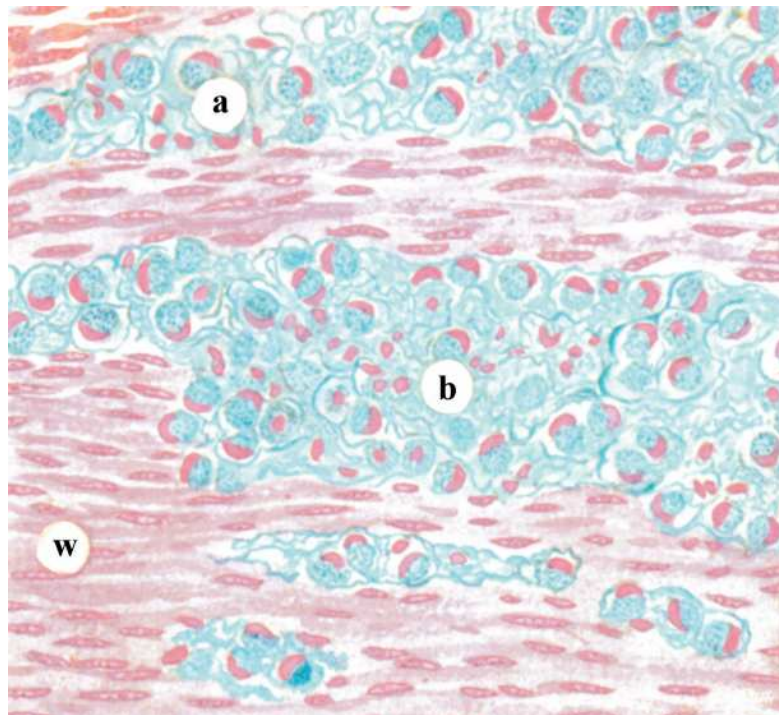
90. Deriniň ýasy öýjükli buýnuzlaşýan ragy: *a*-kadaly epidermis, *b*-deriniň içine çuň ösýär çiş keseliniň ýerli toplanmagy, *w*-rak merjenleri, *g*-ýara. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

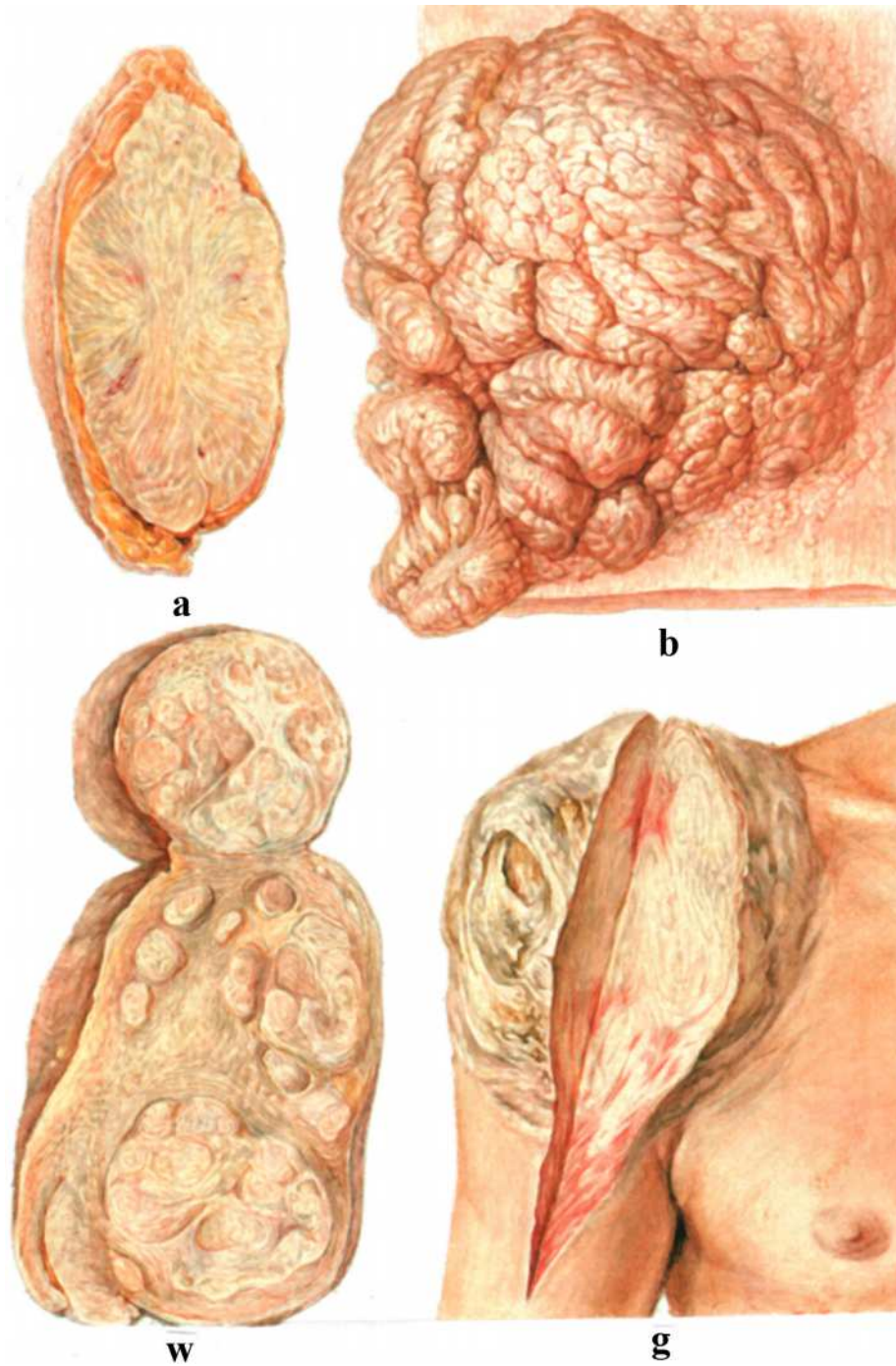
91. Deriniň ýasy öýjükli buýnuzlaşýan ragy: *a*-merkezi bölümlerinde çiş keseliniň buýnuzlaşýan öýjükleriniň ýerli toplanmagy – rak merjenleri. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

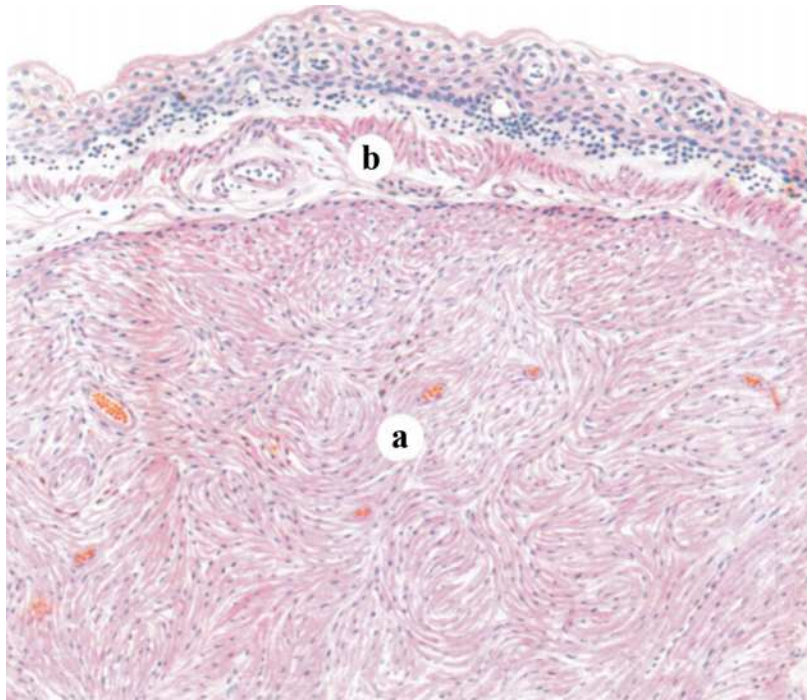
92. Süýt mäziniň fibroz ragy (skirri): *a*-gödek süýümli birleşdiriji dokumanyň arasynda giperhrom ýadroly, polimorf, atipiki öýjüklerden zynjyrlar görünýärler. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

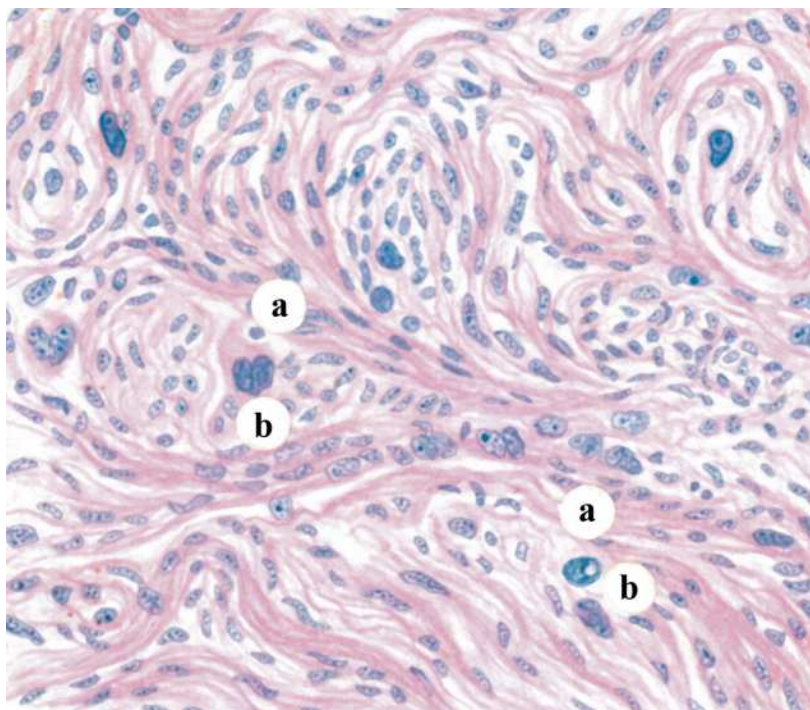
93. Asgazanyň nemli ragy: *a*-cis keseliniň öýjükleriniň sitoplazmasy nem bilen doldurylan, *b*-rak öýjükleriniň arasynda ýerleşýän nem, *w*-ýylmanak muskul dokumasy atrofirlenen. Orta boýunça alsian gök bilen reňklenme.

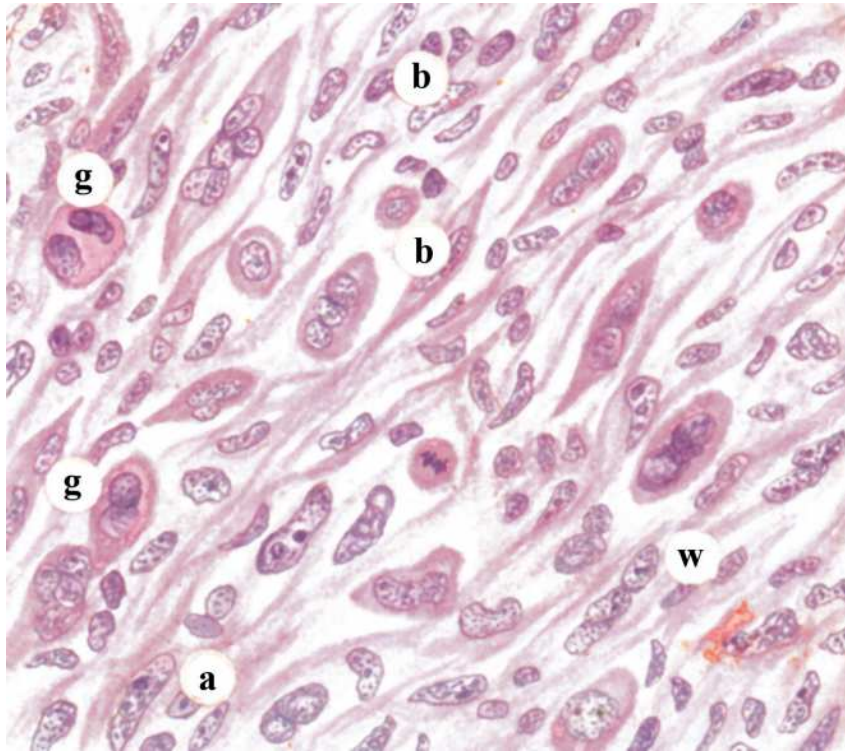
94. Mezenhimal čiř keselleri: *a*-deri adty gatlagyň gaty fibromasy, *b*-deriniň ýumsak fibromasy, *w*-ýagtynyň köp sanly leýomiomalary (fibromiomalary), *g*-eginiň ýumsak dokumalarynyň fibrosarkomasy.

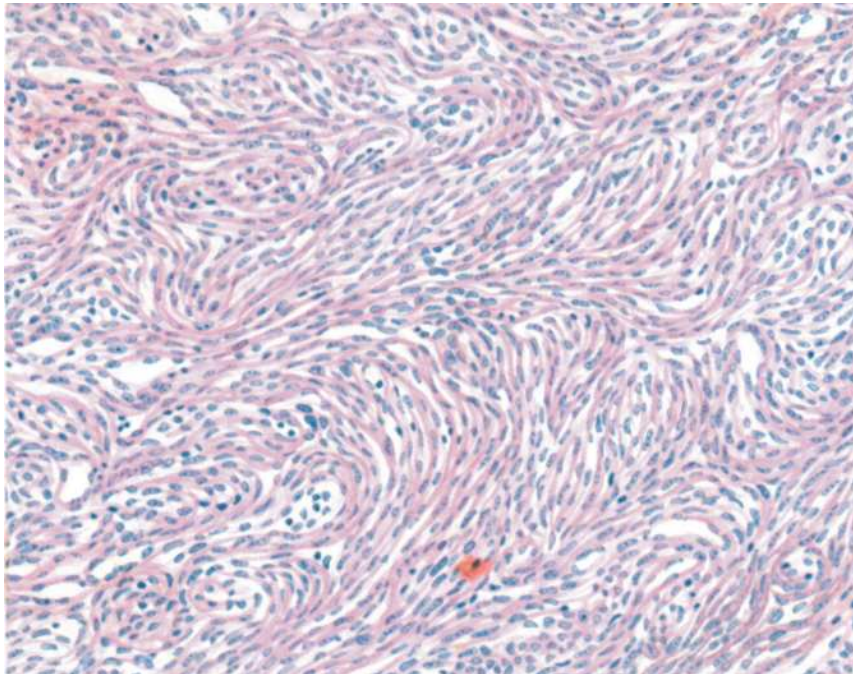
95. Deriniň fibromasy. Dürli galyňlykda we nädogry ýerleşýän birleşdiriji dokumanyň dessejiklerinden durýan çis keseli (a). Ol dasyny gabap alýan dokumalardan gowy çäklenen (b). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

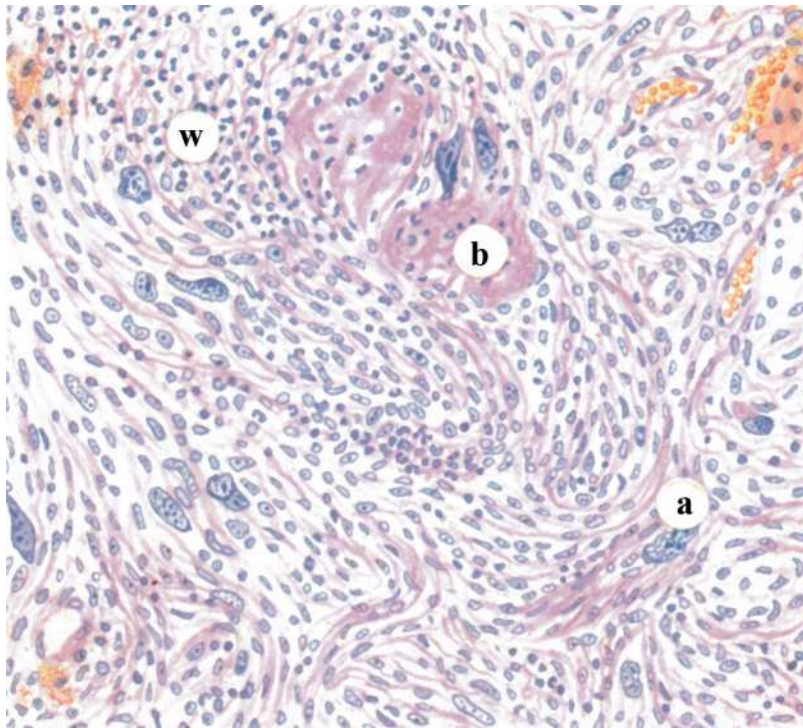
96. Defferensirlenen fibrosarkoma. Fibroblast tipli öýjüklerden we nädogry ýerleşiş bilen kollagen süýümlerinden durýan çis keseli (a). Bir ýa-da birnäçe betnyşan giperhrom ýadroly iri çis keseliniň öýjükleri görünýärler. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

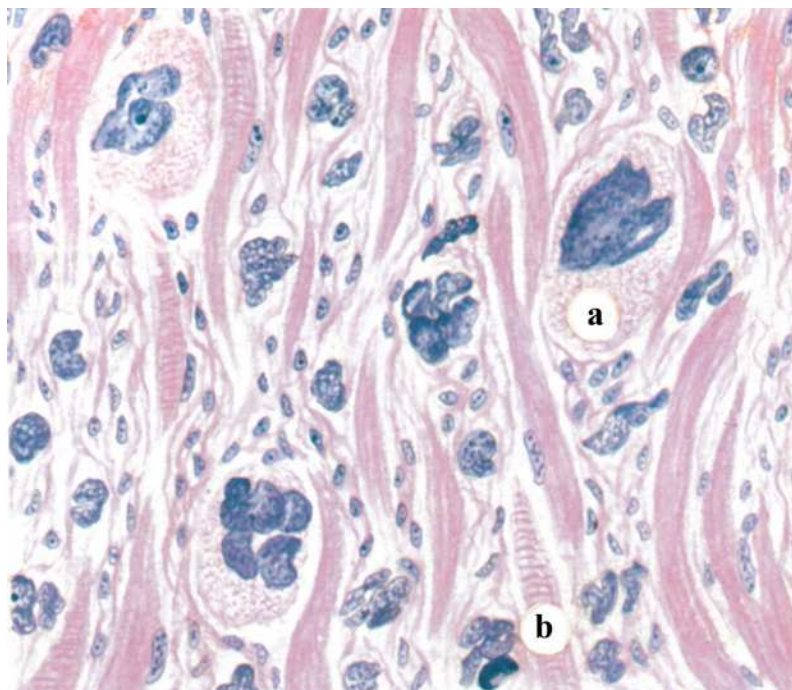
97. Pes differensirlenen fibrosarkoma. Ululygy we şekili boýunça dürli öýjüklerden durýan çiş keseli: tegelek (a), epitelioid tipli (b), ik görnüşli (w), äpet köp ýadroly (g) öýjükler görünýärler. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

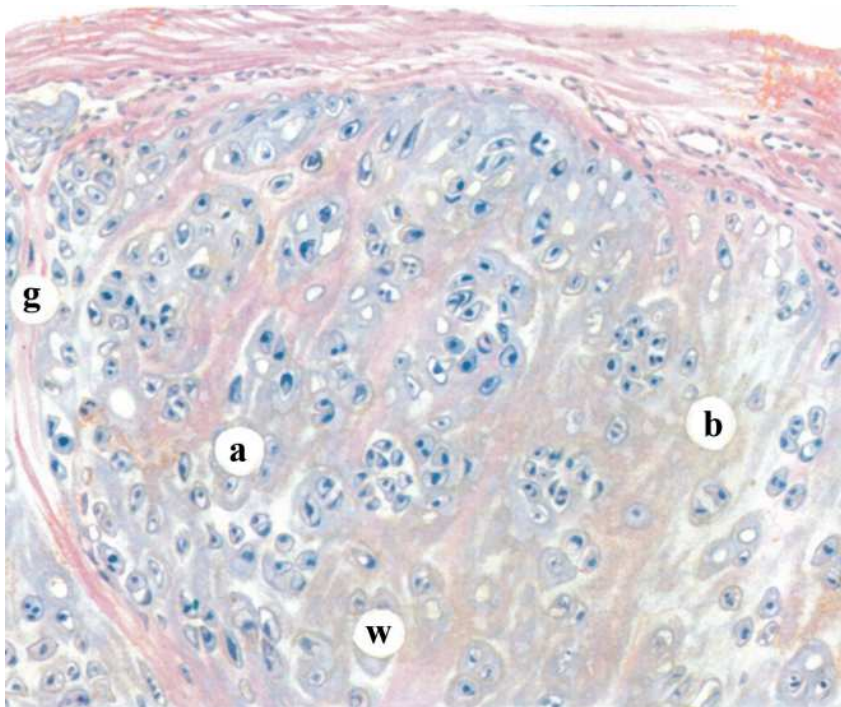
98. Leyomioma. Dürli galyňlykdaky we gyraden ýerleşmeýän ýylmanak muskul öýjükleriniň desselerinden durýan çiş keseli. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

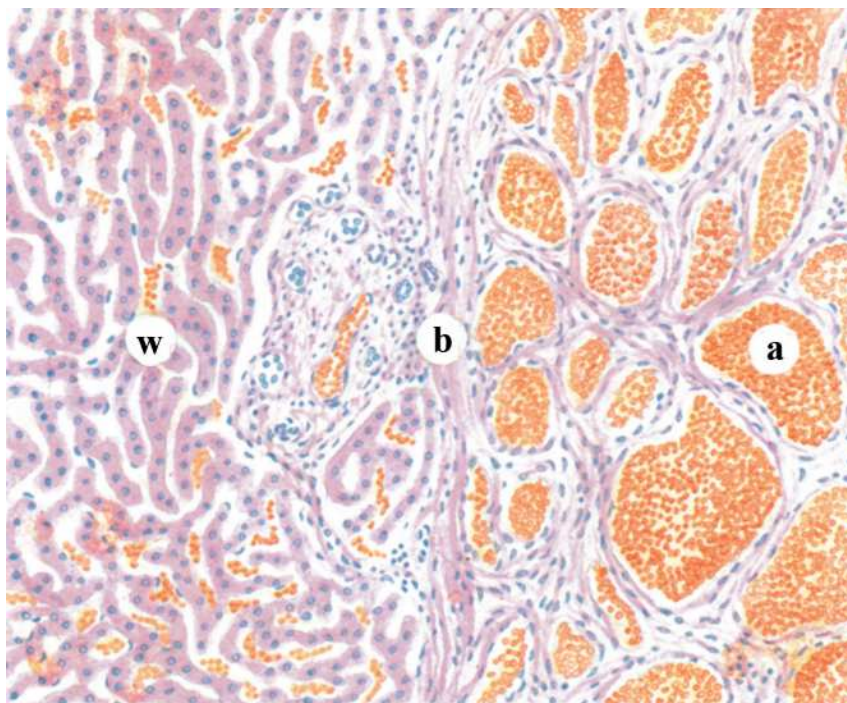
99. Leýomiosarkoma: *a*-polimorf ýylmanak muskul öýjükleriniň arasynda nädogry şekilli, ýadroly, iri atipiki öýjükler düş gelýärler, *b*-nekroz ojagy, *w*-polimorf – ýadroly leýkositleriň toplanmagy (*w*). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

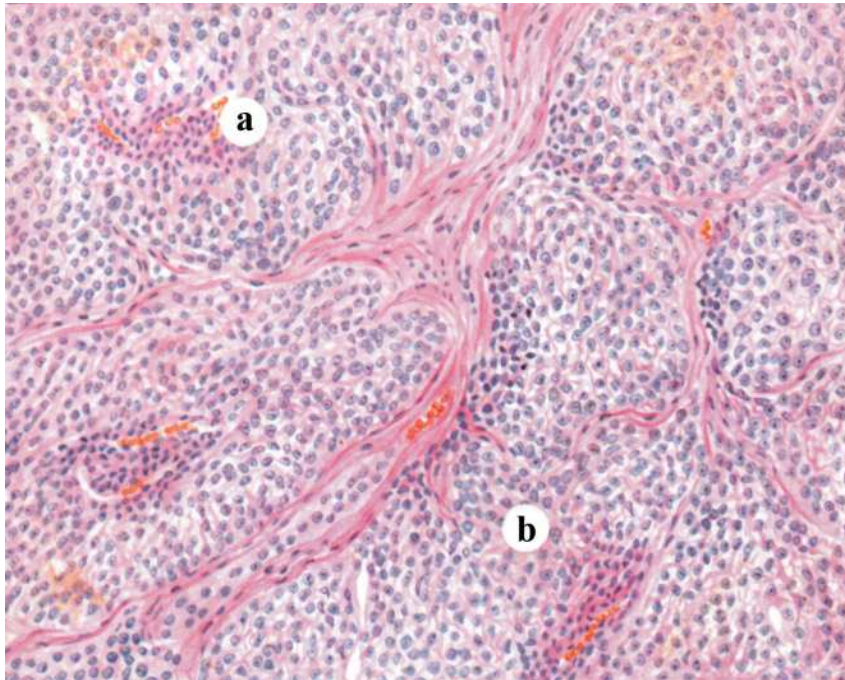
100. Rabdomiosarkoma. Çiş keseliniň polimorf elementleriniň arasyda däneli sitoplazmaly (*a*) äpet görnüşli atipiki mioblastlar we kese zol-zol çyzykly uzalan öýjükler görünýärler. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

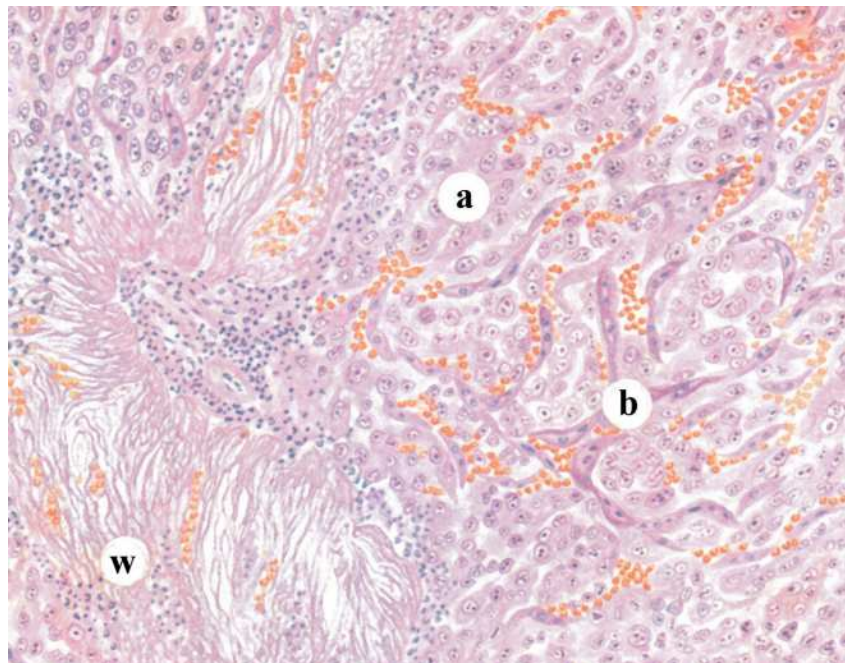
101. Hondroma. Dokuma atipizminiň alamtalary. Sutaryň cep böleginde (a) sag. bölegindäkiden (b) kekirdewük öýjükleri köp. kapsulanyň we hondrositleriň ölçeği dürli (w). Birleşdiriji dokumanyň gatlaklary (g). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

102. Bagryň kawernoz gemangiomasy: a-damarly boşluklar gan bilen doldurylan, b-birleşdiriji dokumadan durýan kapsula, w-bagryň dokumasy. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

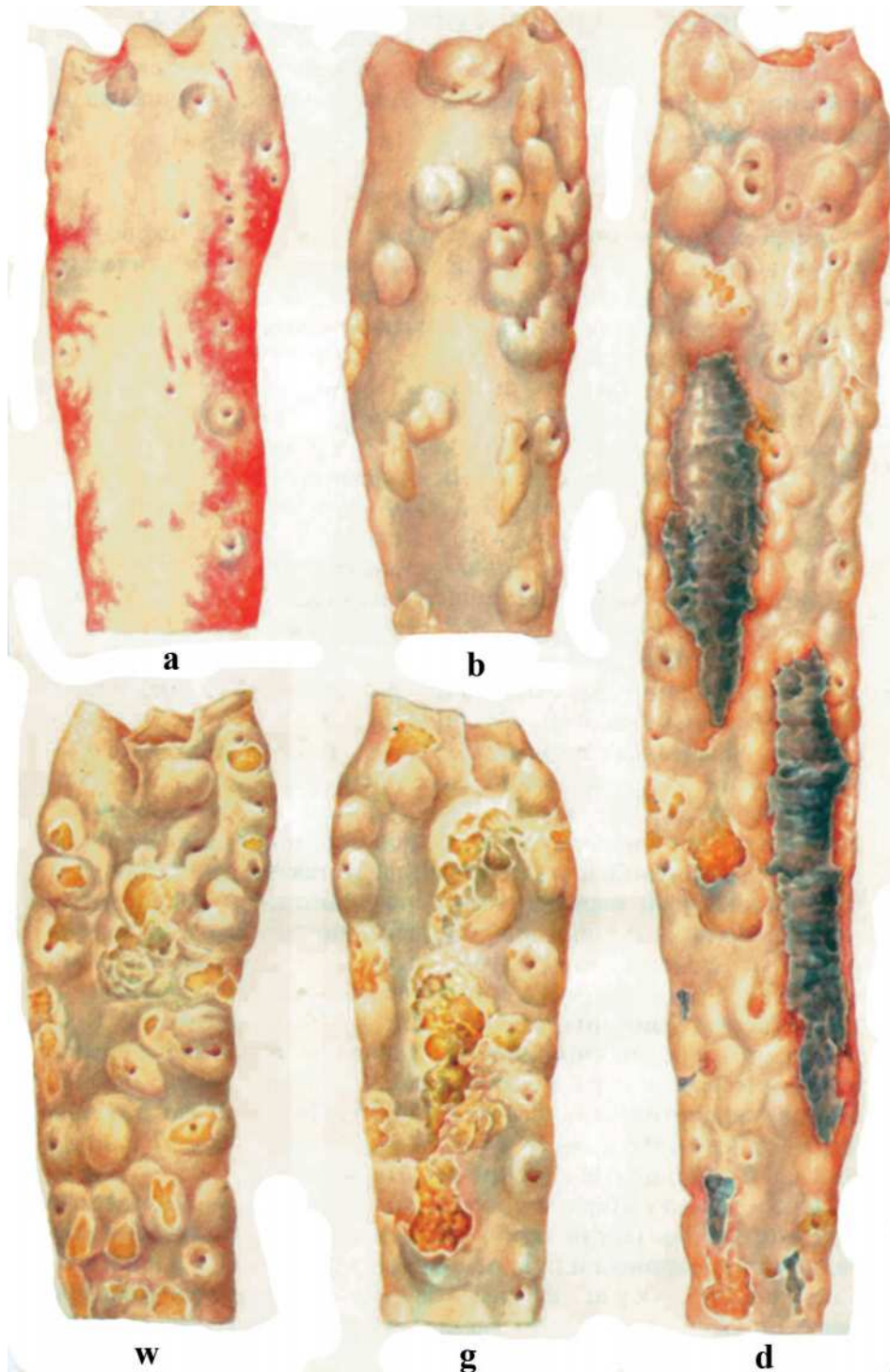

103. Angiosarkoma (howply gemangioperisitoma). Çiş keseliniň öýjükleri damarlaryň ugry boýunça (a), olaryň dasynda mufta emele getirip (b) ösüp köpeliýärler. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

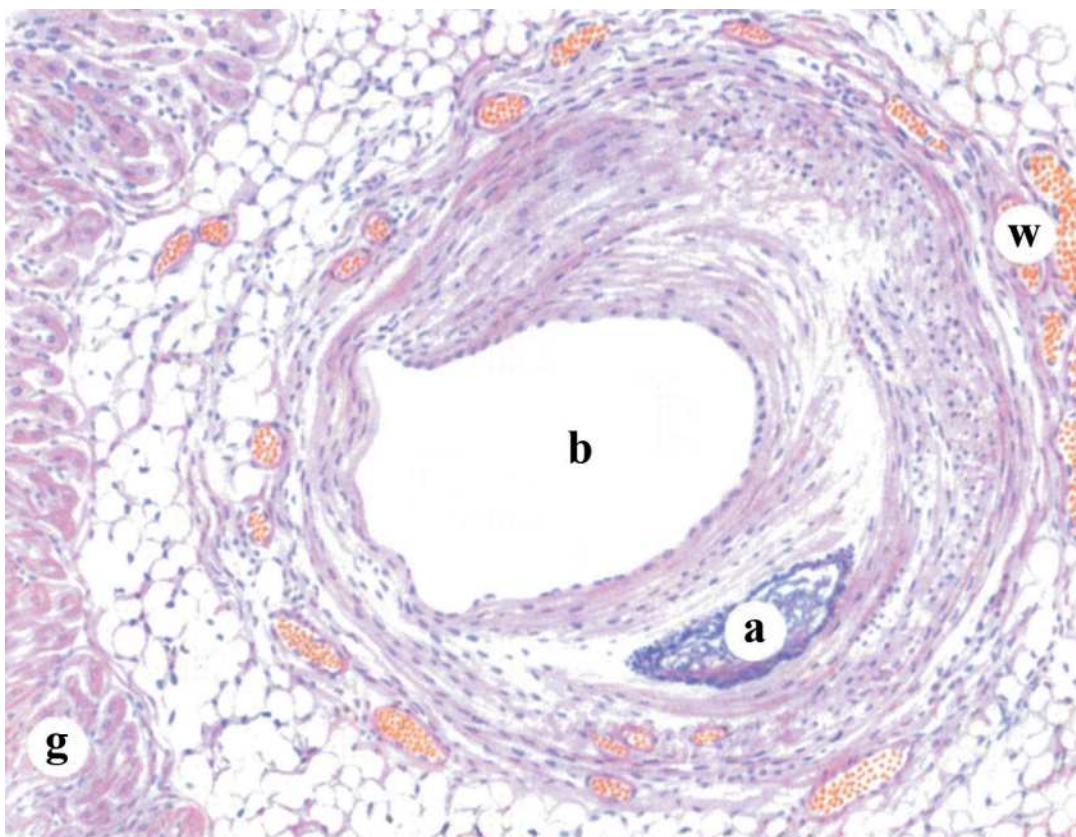

104. Ýagtyň horionepiteliomasy. Kub görnüşli öýjüklerden (Langhansyň öýjüklerinden, a) we sintisial elementlerden (b) durýan çiş keseli. Olaryň arasynda ýerleşýän gan lagtalary we leýkositler (w). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

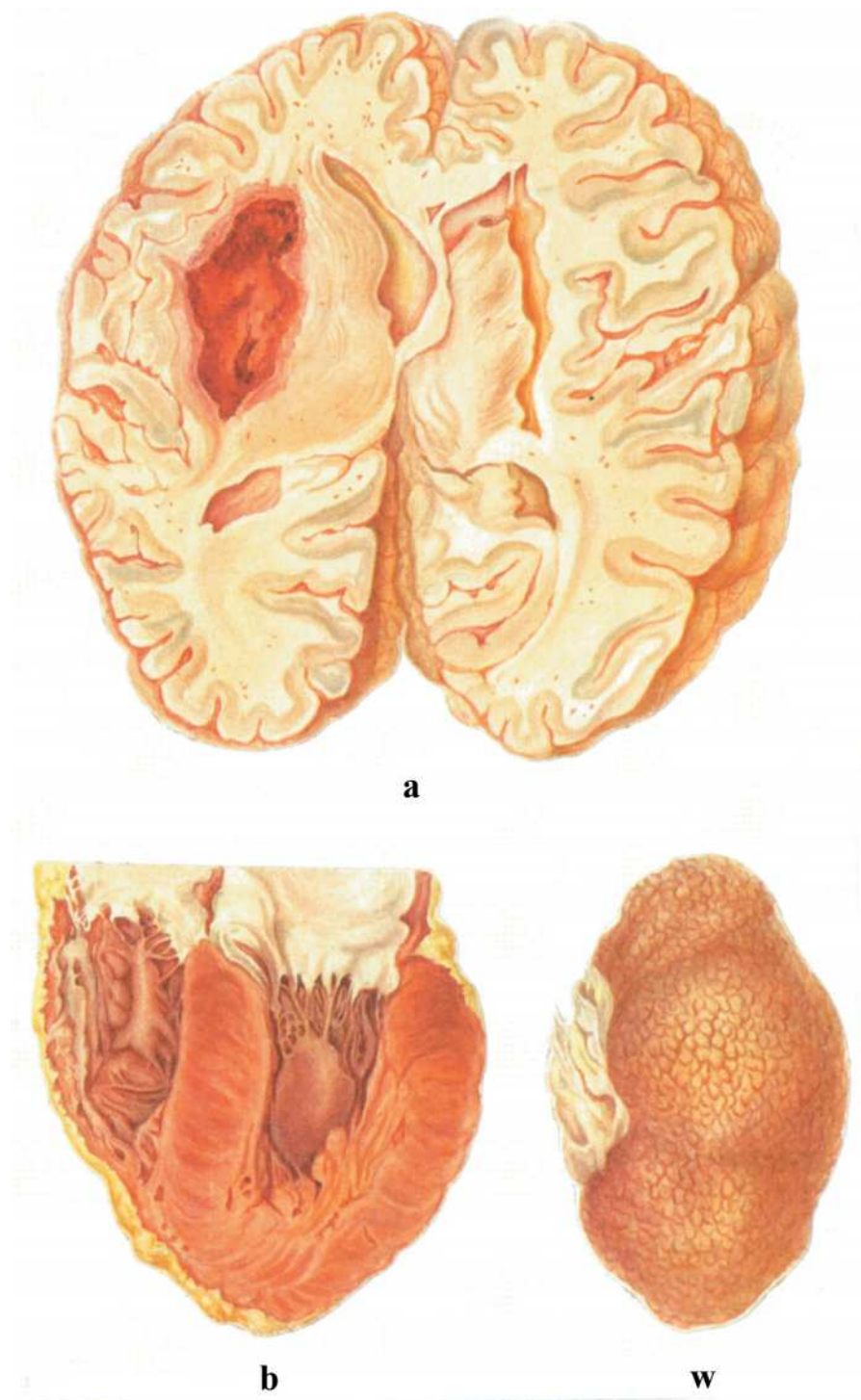
ÝÜREK DAMAR SISTEMASYNYŇ KESELLERI

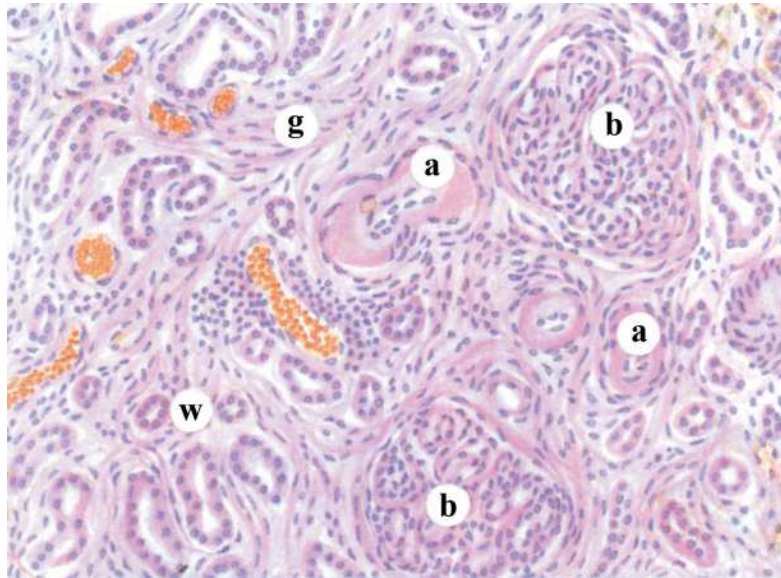
105. A ortanyň ateroklerozy: a-ýag tegmilleri we çyzyklary (sudan III), b-fibroz dümmeler, w-ýaralaşan fibroz dümmeler we kalsinoz, d-fibroz dümmeler, ýaralaşmag, kalsinoz, tromblar.

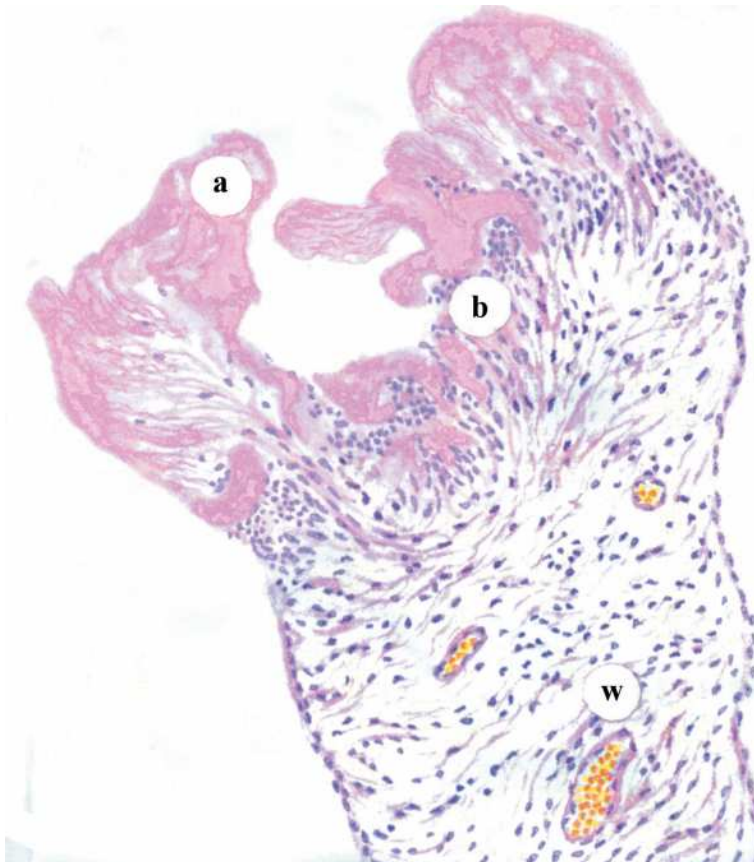
106. Ýüregiň koronar arteriýasynyň aterosklerozy, aterokalsinoz
döwri: *a*-ateromatozyň hekleşmegi bilen fibroz dümme,
b-arteriýanyň boşlugy daralan, *w*-arteriýanyň töweregindäki kiçi
arteriýalar giňelen we dolyganly, *g*-miokard.
Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

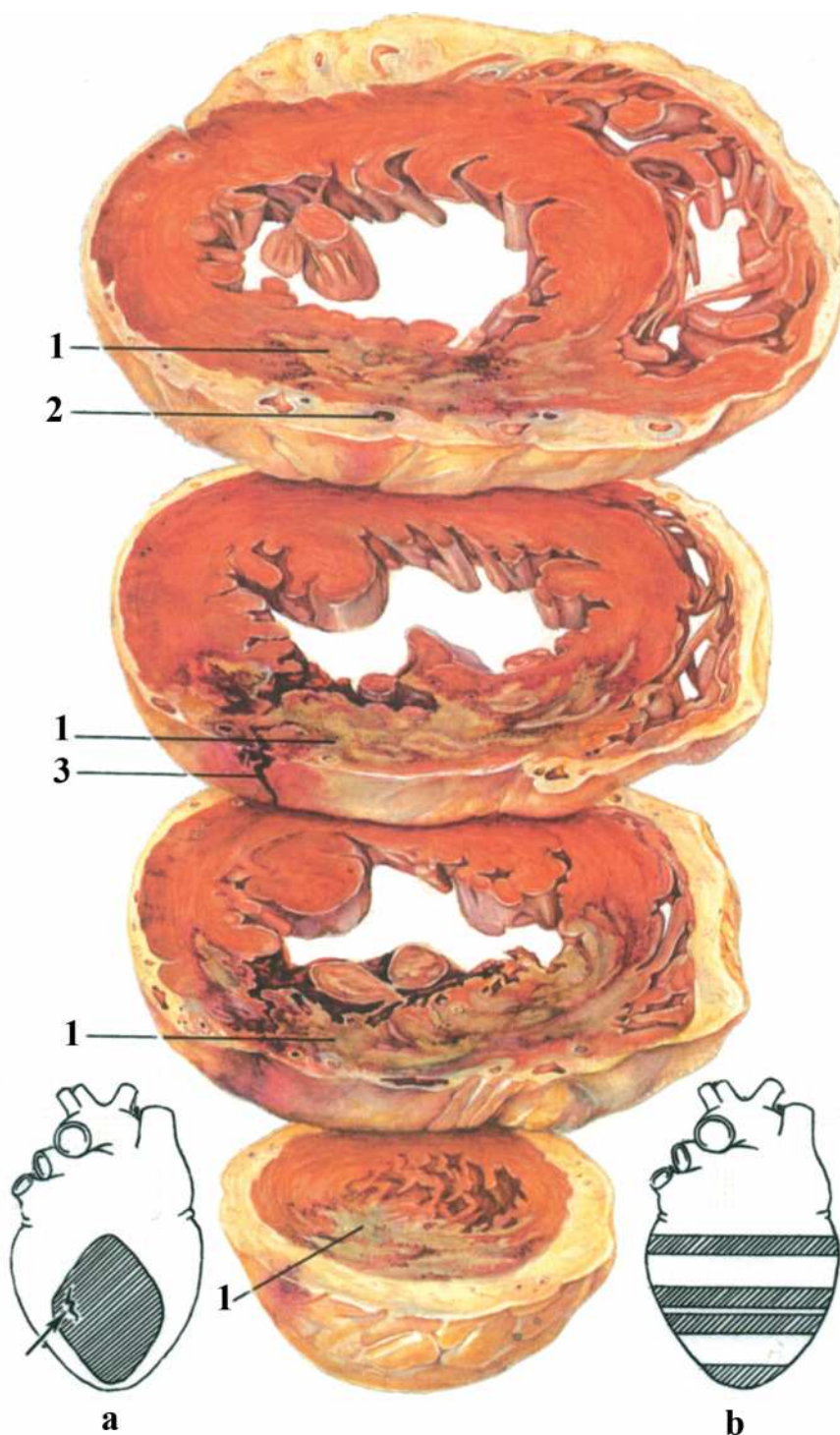
107. Gipertoniýa keseli: *a*-kelle beýnisiniň cep ýarymsaryna gan inme, *b*-ýüregiň cep garynjygynyň miokardynyň gipertrofiýasy, *w*-ilkinji mürşeren böwrek böwrek (arteriolosklerotiki nefroskleroz).

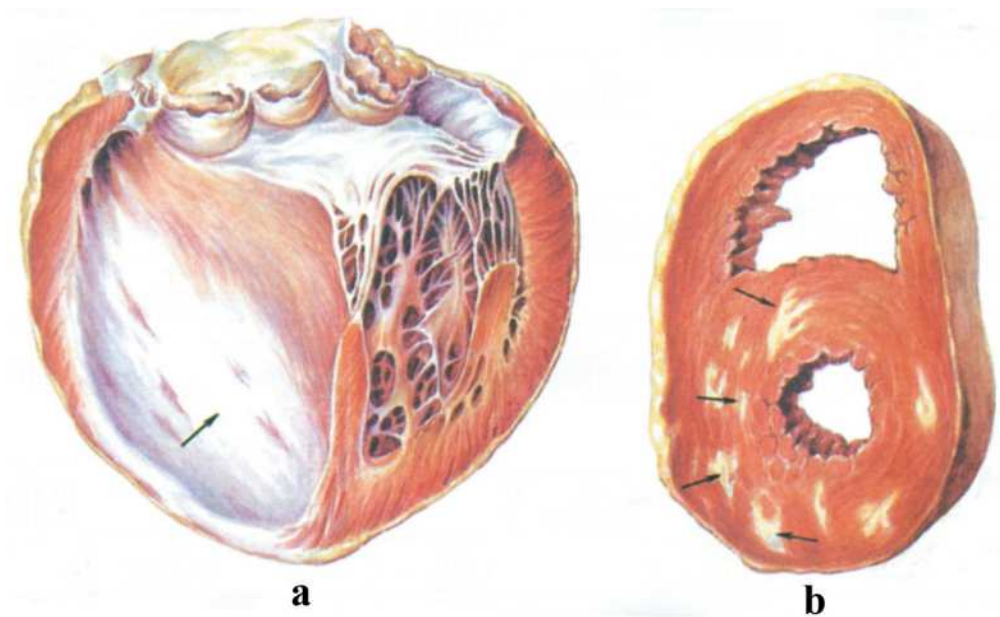
108. Gipertoniya keseli. Arteriolosklerotiki nefroskleroz: *a*-gialinizirlenen arteriolalar, *b*-kollabirlenen ýumajyklar, *w*-artrofiki kanaljyklar, aralyk birleşdiriji dokumanyň ösmegi. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

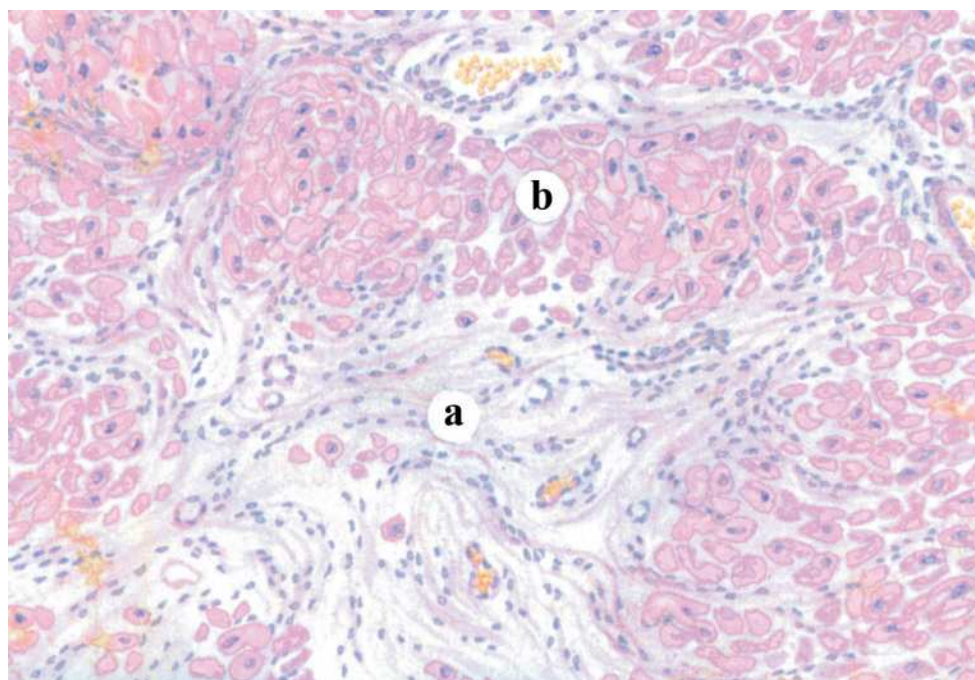
109. Rewmatiki ýiti siňňilli endokardit: *a*-endotelial örtüginden mahrum bolan, mitral gabsanyň üstünde trombotiki goýulmalar (siňňiller): *b*-limfогistiositar infiltratlar, *w*-gan damarlary dolyganly. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

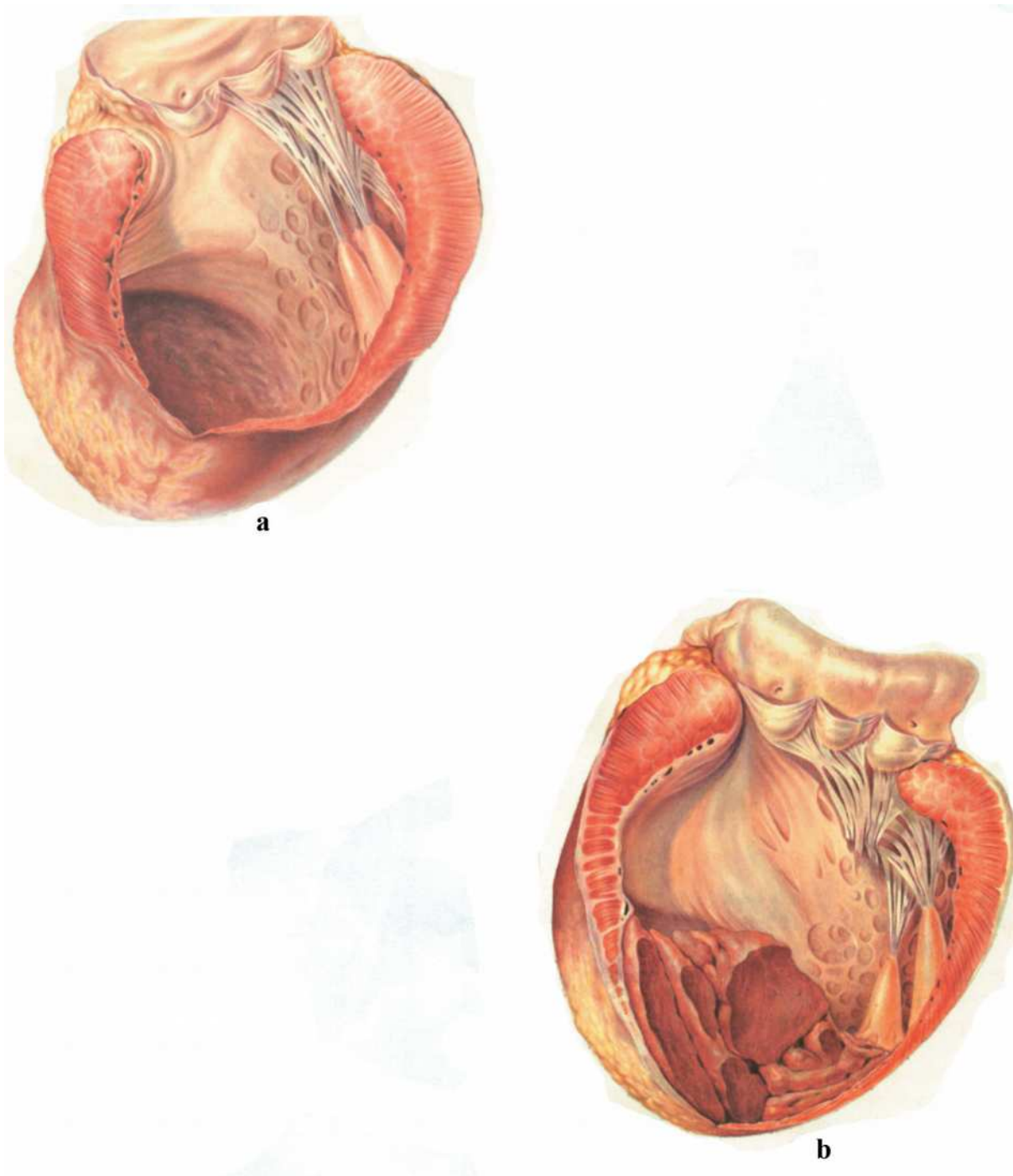
110. Miokardnyň infarkty (ýüregiň kese – kesişmeleri): 1-ýüregiň cep garynjygynyň yzky diwarynyň gyzyl gaýmaly ak infarkty, 2-cep koronar arteriýanyň yzky aşak gaýdýan sahasynyň dykylýan tromby, 3-ýüregiň diwarynyň ýarylmagy. Shemalarda (aşakda): *a*-infarktyň tölegi ştrihlenen (dil bilen ýarylmanyň töweregi görkezilen), *b*-kesimleriň derejeleri ştrihlenen.

111. Ýüregiň hroniki işemiýa keseli. Kardioskleroz: *a*-infarktdan soňky iri ojakly kardioskleroz (dil bilen görkezilen), *b*-ýaýraň ojakly kardioskleroz (çapyklar diller bilen görkezilen).

112. Infarktdan soňky kardioskleroz: *a*-çapykly birleşdiriji dokumanyň giň meýdanlary, *b*-gipertrofirlenen kardiomyositler. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

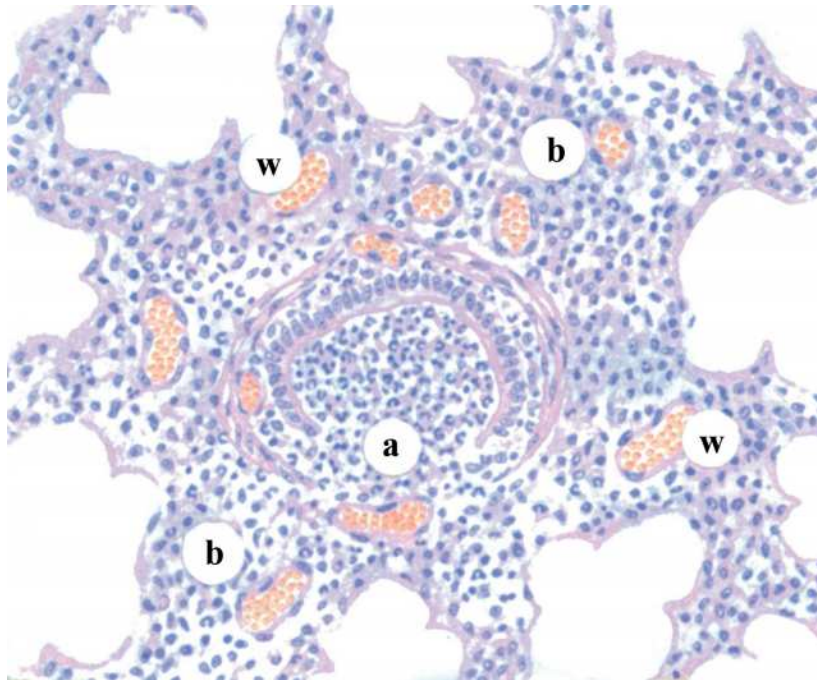

113. Ýüregiň hroniki içemiýa keseli. Ýüregiň hroniki aneurizmasy, *a*-ýüregiň çep garynjygynyň öňki diwarynyň, depejiginiň we garynjyk ara germewiniň aneurizmasy, *b*-aneurizmada diwar ýanyndaky, gatlaklaýyn tromblar.

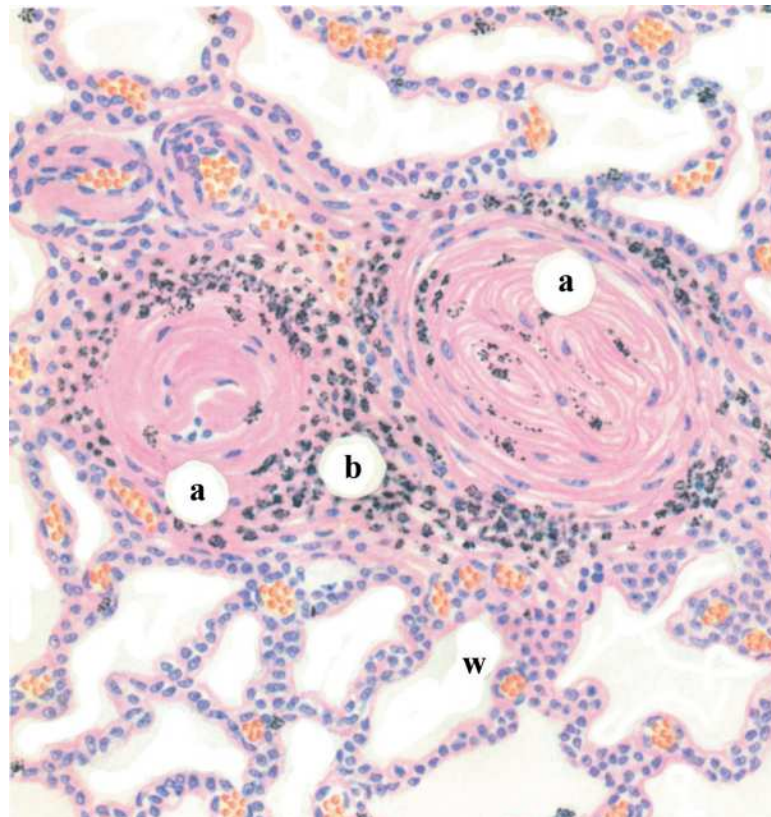
DEM ALYŞ ORGANLARYNYŇ KESELLERI

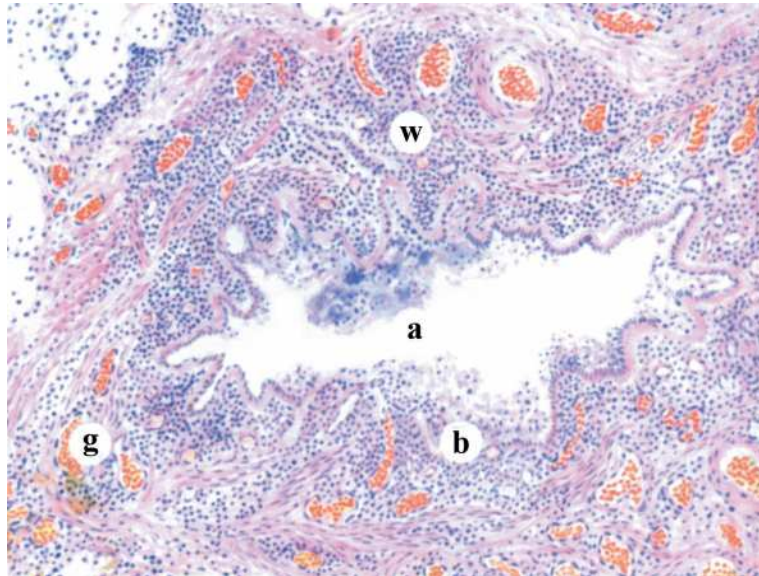
114. Krupoz pnevmoniýa. Öýkeniň ýokarky böleginiň çal bagyrlaşmasy.

115. Gyzamykdaky peribronhial pnevmoniýa: *a*-bronhyň diwarynyň dargamagy-destruirleýji panbronhit, *b*-bronhyň töweregindäki öýken dokumasynyň gaýnaglama infiltrasiýasy, *w*-gan damarlary dolyganly.

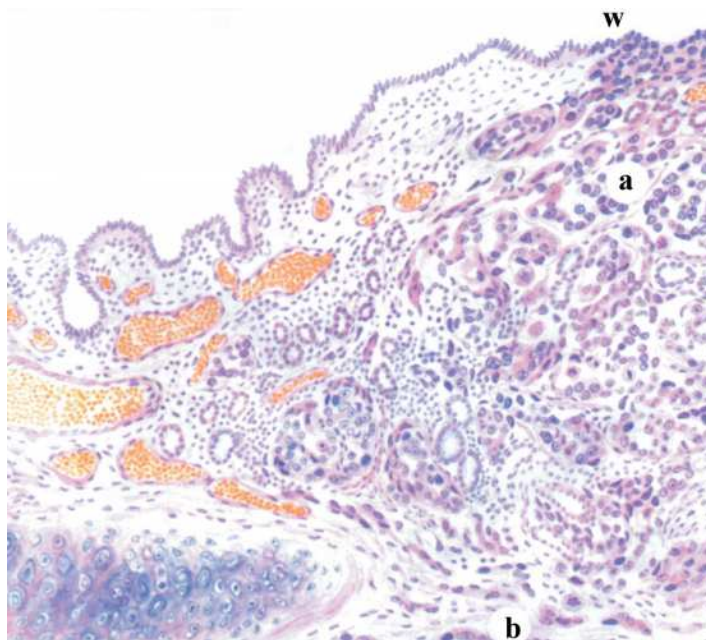
116. Öýkeniň silikozy, düwünli görnüşi. *a*) – silikotiki düwünler; *b*) kömür däneleri; *c*) damarlaryň dolyganlygy.

117. Bronhoektazlaryň emele gelmegi bilen hroniki iriňli bronhit:
a-bronhyň boşlugy giňelen, *b*-bronhyň nemli bardasynyň nekrozy we iriňli eremegi, *w*-bronhyň diwarynyň leýkositler bilen diffuz infiltrasiýasy, *g*-peribronhial dokumanyň dolyganlygy we sklerozy. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

118. Ýokarky – bölek bronhyndan çykýan, öýkeniň kök ýanyndaky rak. Polipoz endobronhial görnüşli. Öýkeniň aşaky böleginiň atelektazy.

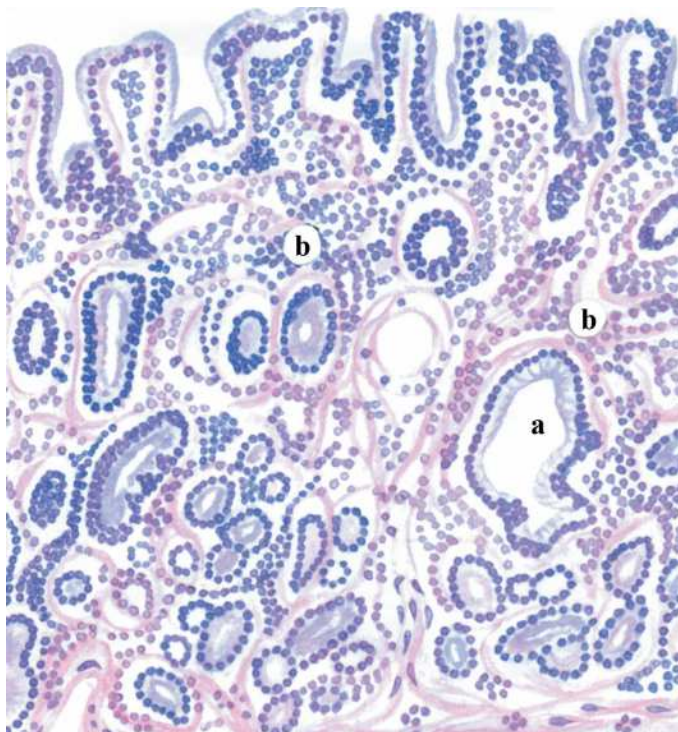

119. Öýkeniň bronhogen ragy: a-adenokarsinoma görnüşli gurluşy, b-differensirlenmedik rak görnüşli gurluşy w-çiş keselini emele getirýän nemli bardanyň ojagy. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

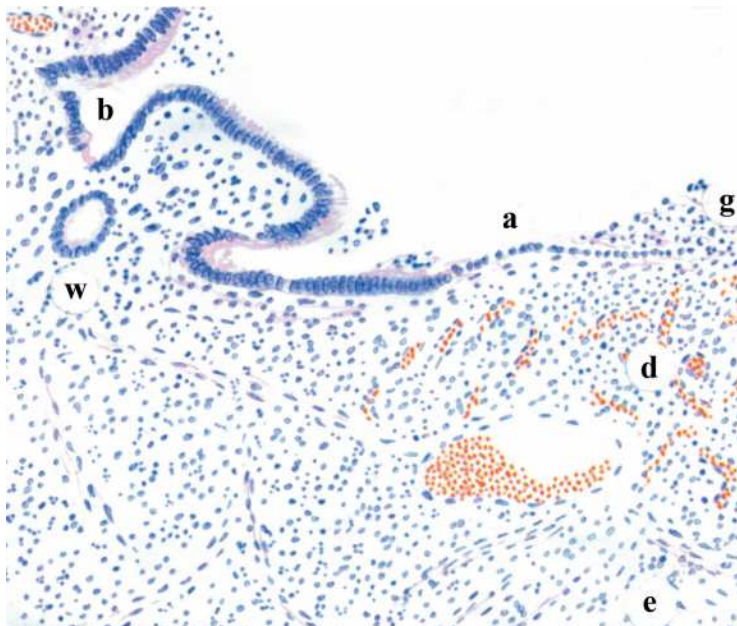

120. Öýkeniň gyrasyndaky (periferiki) ragy. Düwünli peribronhial görnüşi.

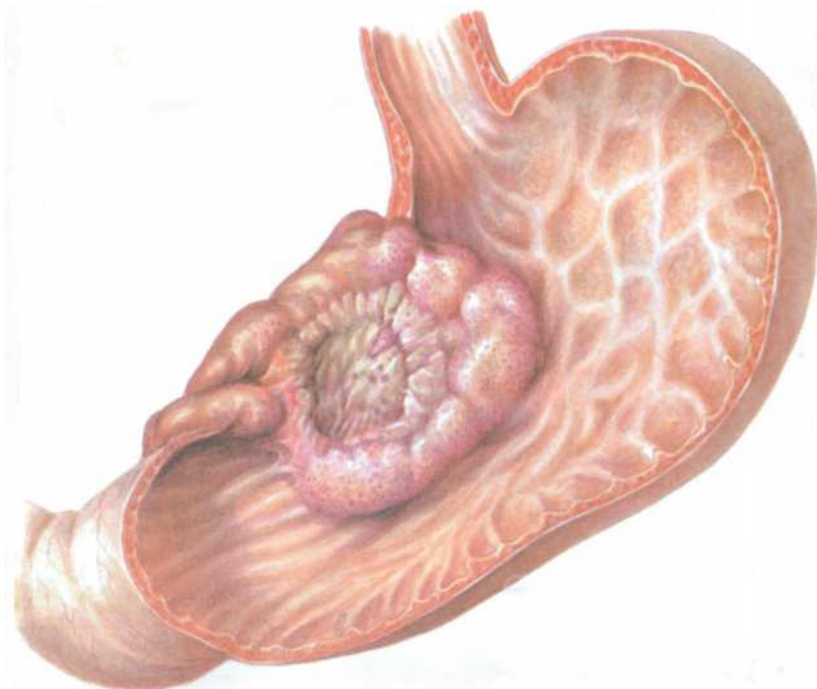
AŞGAZAN – İÇEGE ÝOLYNYŇ KESELLERI

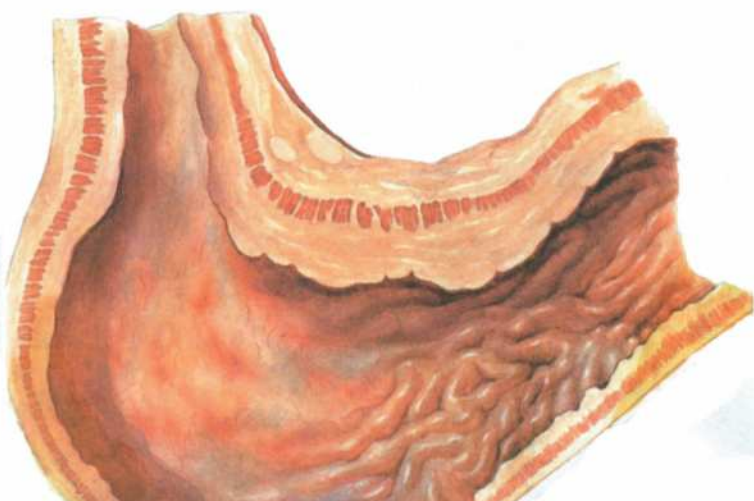
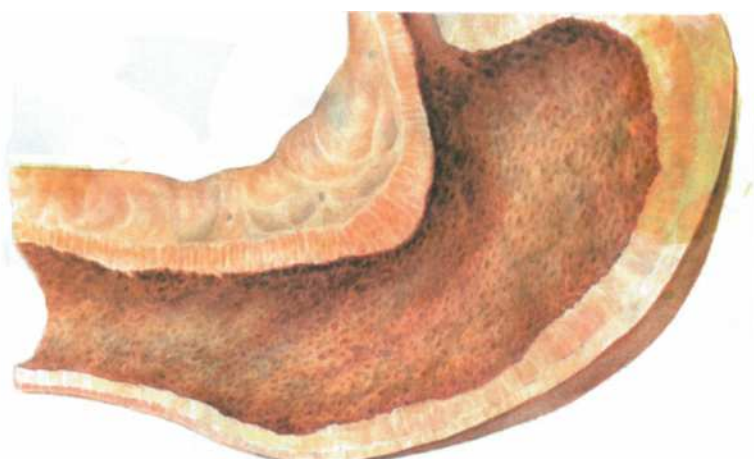
121. Atrofiki gastrit. Aşgazanyň nemli bardasy incelen, fundal mázler az, olaryň biri atrofiki, başgalary kista görnüşli giňelen (a), stromasynda gistiositleriň we limfositleriň infiltrasiýasy güýçli ýüze çykan (b). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

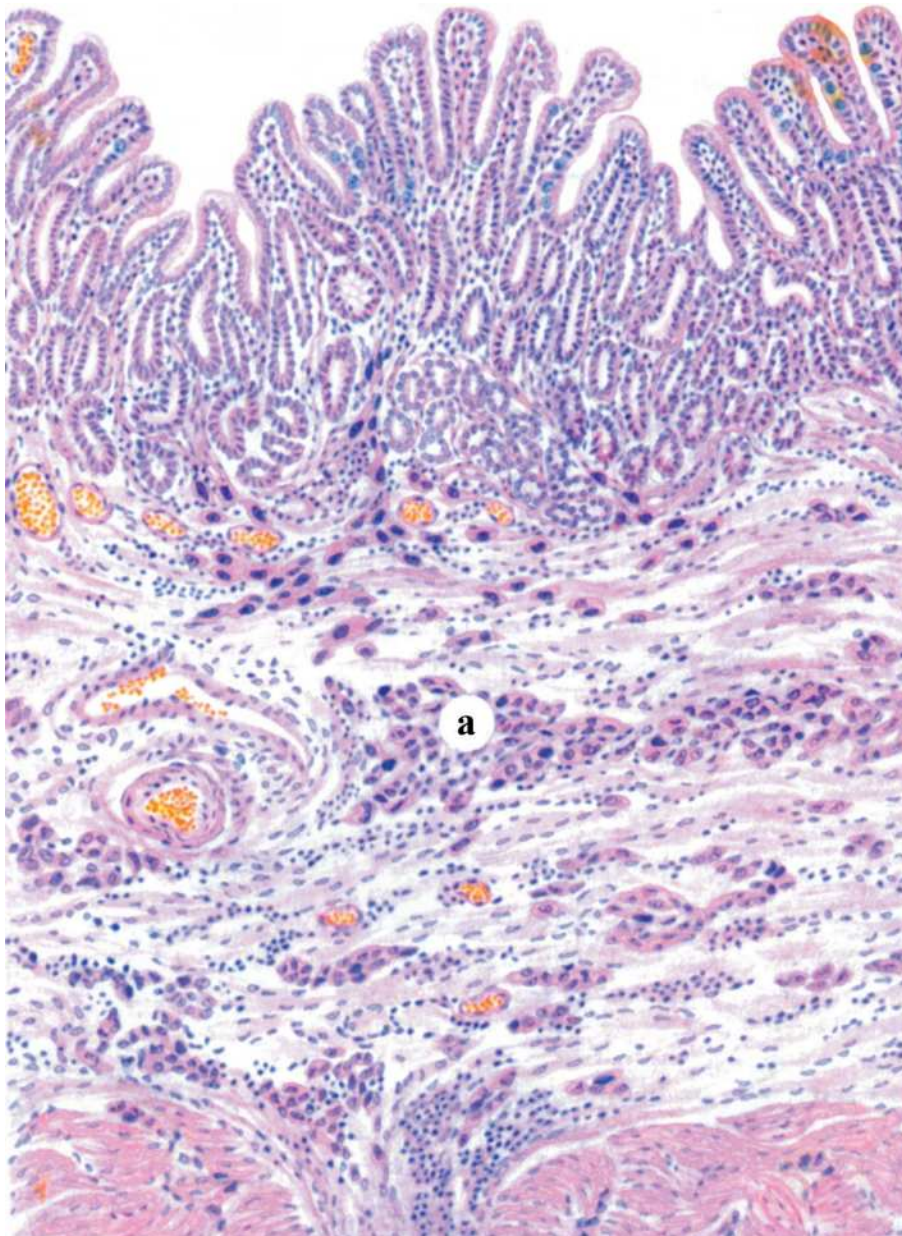
122. Aşgazanyň hroniki basy (bitişmegi): *a*-täze emele gelen pes kub görnüşli öýjükler baş gyrasynyň üstüne öýýärler, *b*-aşgazan çukurjygynyň epiteliýasy, *w*-máz, *g*-leýkositli fibrinoz ekssudat, *d*-granulýasion dokuma, *e*-çapyk dokumasy. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

123. Aşgazanyň tabajyk şekilli ragy.

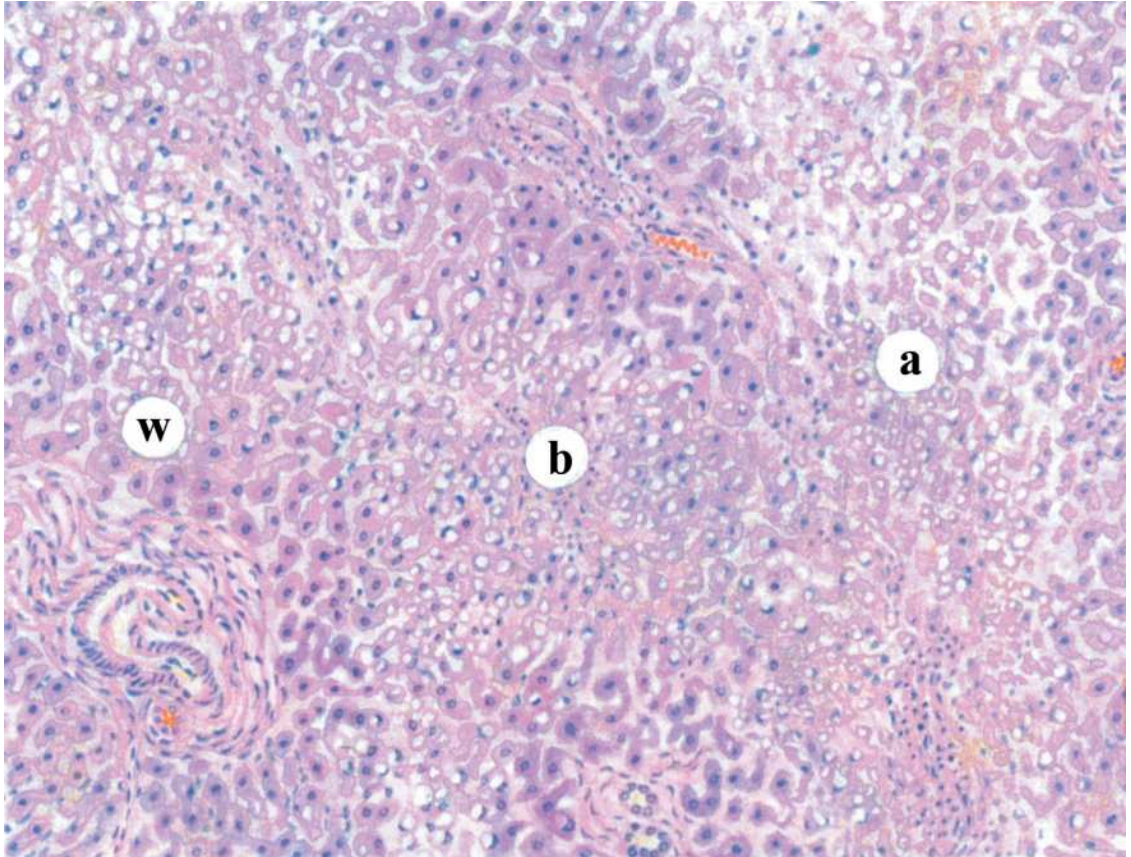

124. Aşgazanyň ragy.

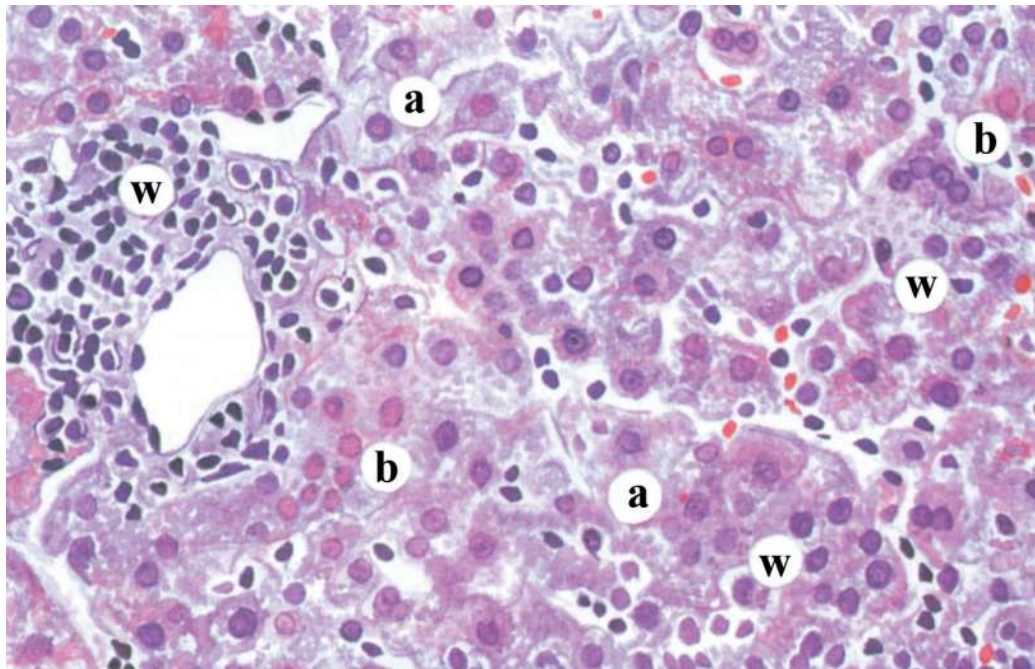

125. Aşgazanyň fibroz ragy (skirri). Nemli bardasynda we nemasty gatlagynda gödek süýümlü birleşdiriji dokumasynyň arasynda çiş keseliniň ownuk öýjükleriniň toplanmagy görüňär (a). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

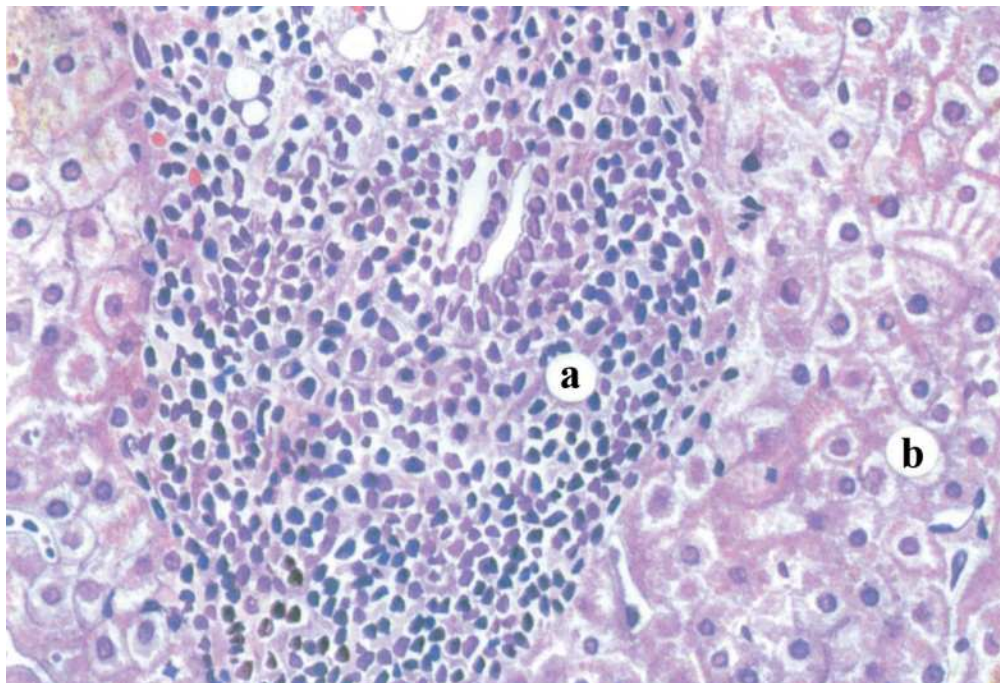
BAGYR KESELLERI

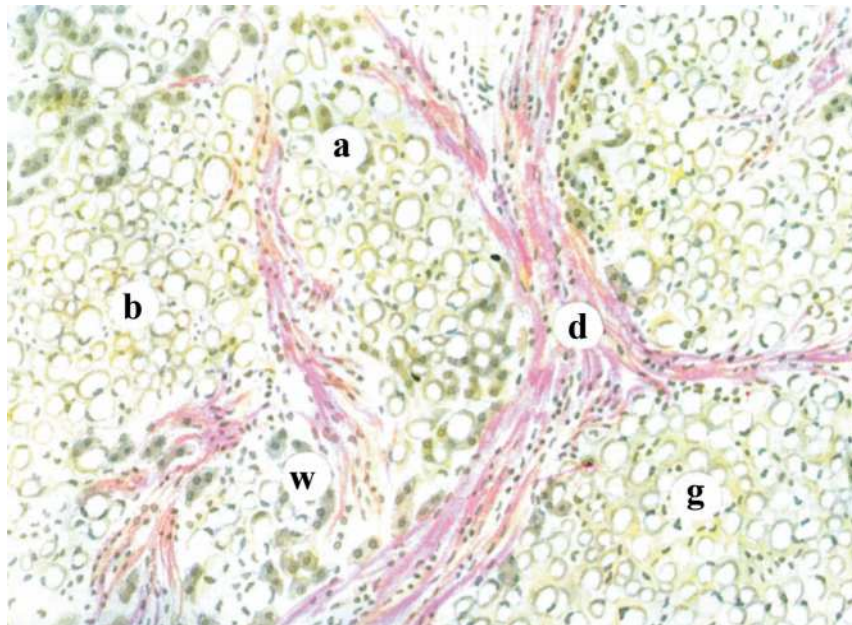
126. Bagryň toksiki distrofiýasy (sary distrofiýa döwri):
a-bölejikleriň merkezindäki ölen gepatositleriň ýerinde ýag detriti, *b*-kollabirlenen (peselen) retikulýar stroma leýkositler bilen infiltrirlenen, *w*-bölejikleriň gyrasyndaky gepatositleriň ýag distrofiýasy. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

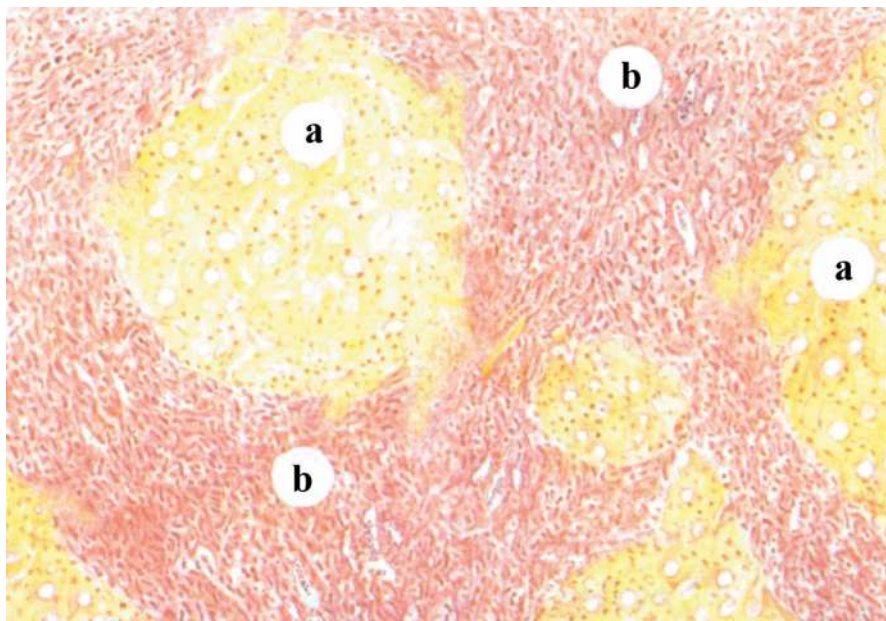
127. Ýiti virus hepatiti: *a*-gepatositleriň gidropiki distrofiýasy we nektrozy, *b*-Kaunsilmeniň bedenjikleri, *w*-portal ýolynyň we bölejik içki stromanyň gistiositli we limfositli infiltrasiýa. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

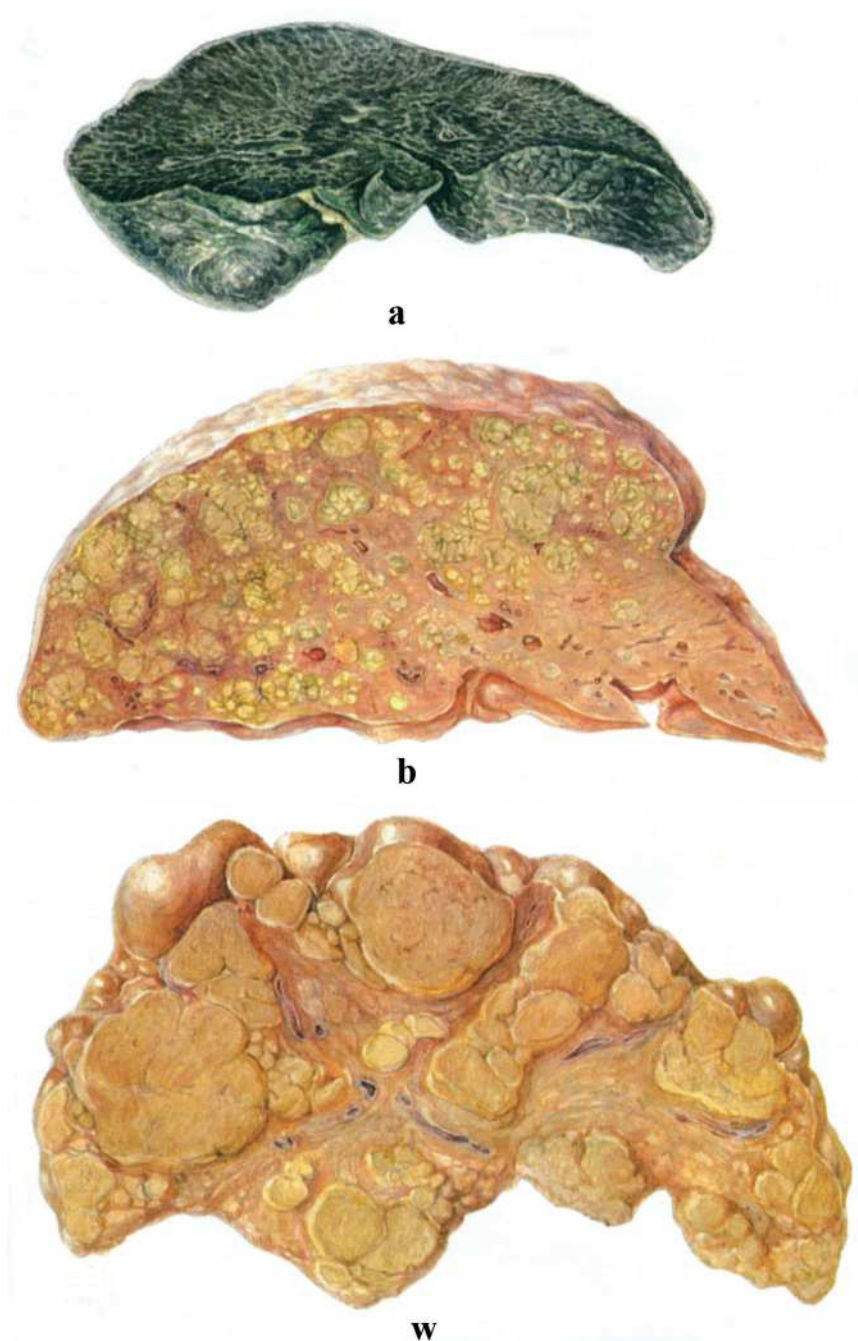
128. Hroniki persistirleýji virus hepatiti: *a*-portal ýolda limfositlerden, gistiositlerden we plazmatiki öýjüklerden durýan infiltrat, *b*-bölejikleriň aracaň plastinkasy diri galan, gepatositleriň däneli distrofiýasy. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

129. Bagryň potral sirrozy: *a*-gepatositleriň iri damjalary ýag distrofiýasy we nekrozy, *w*-birnäçe ýadroly iri gepatositler görüňýärler, *g*-bölejikleriň gurluşy bozulan, *d*-bölejikleriň gurluşy bozulan, *d*-bölejikler biri – birinden aýrylan we birleşdiriji dokumanyň gatlaklary bilen gursap alnan. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

130. Bagryň nekrozdan soňky sirrozy: *a*-dürli ululykdaky düwünler – regeneratlar (ýalan bölejikler), *b*-birnäçe üçlükli birleşdiriji dokumanyň giň meýdanlary. Wan – Gizon boýunça pikrofuksin bilen reňklenme.

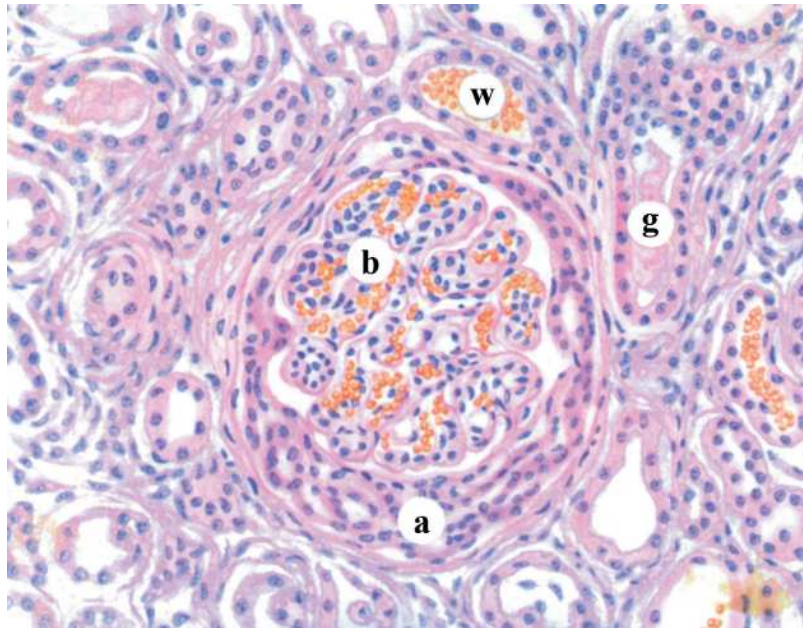

131. Bagryň sirrozy: *a*-ikilenji biliar (bagyrdan daşky öt ýollarynyň atreziýasynda), *b*-ownuk düwünli (portal), *w*-iri düwünli (nekrozdan soňky).

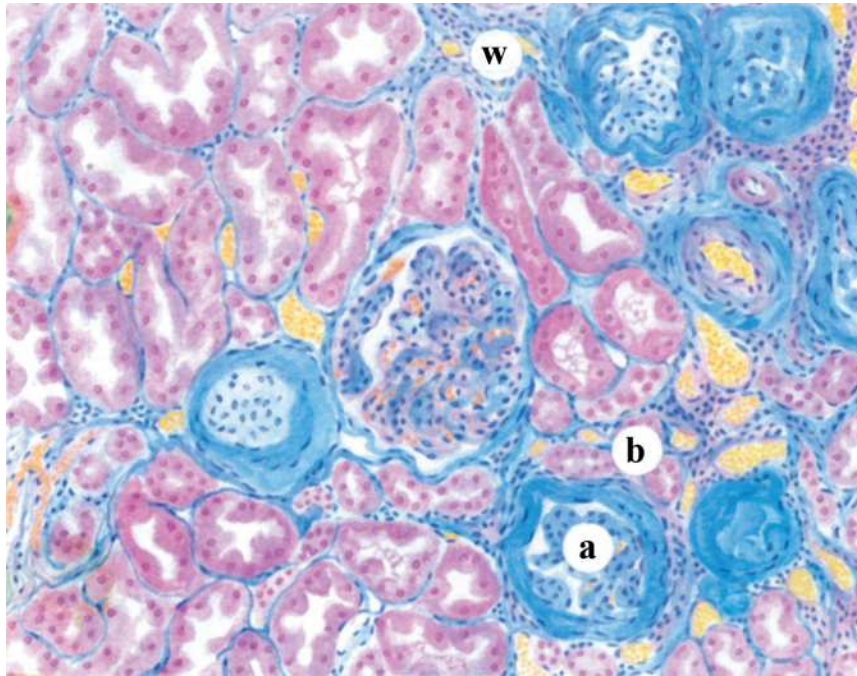
BÖWREK KESELLERI

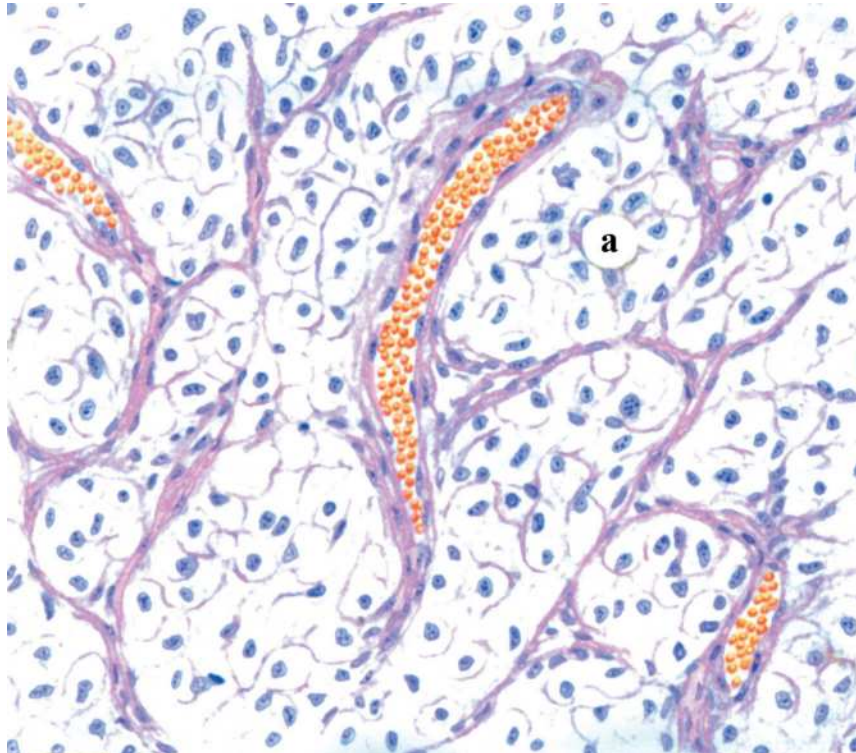
132. Ýitiden pesräk gecýän (çalt progressirleýji ýa-da howply) glomerulonefrit. «Uly ala-mula böwrek».

133. Ekstrakapillýar produktiw glomerulonefrit (ýarymaýly glomerulonefrit): *a*-ýumajyk kapsulasynyň boşlugynda proliferirleýji podositlerden we nefroteliý öýjüklerinden durýan ýarymaý, *b*-ýumajygyň kapillýarlary dolyganly: *w*-aýry kanaljyklaryň boşlugynda eritrositler silindrler (*g*). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

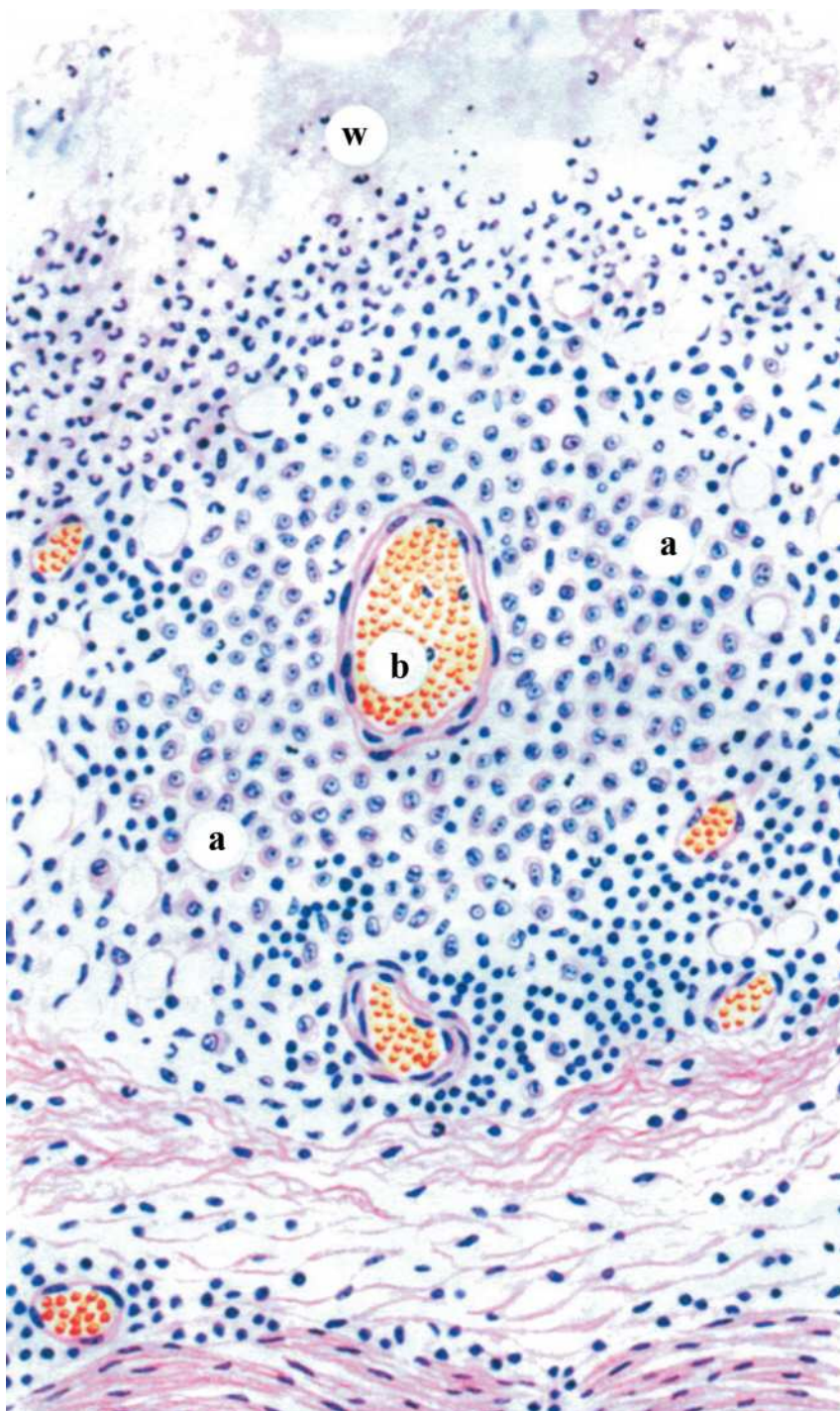

134. Nefroskleroza geçmegi bilen hroniki fibroplastiki (sklerozirleýji) glomerulonefrit: *a*-çapyklaşýan ýumajyklar, *b*-atrofiki kanalyklar, *w*-fibroz birleşdiriji dokumanyň gatlary. Masson boýunça reňklenme.

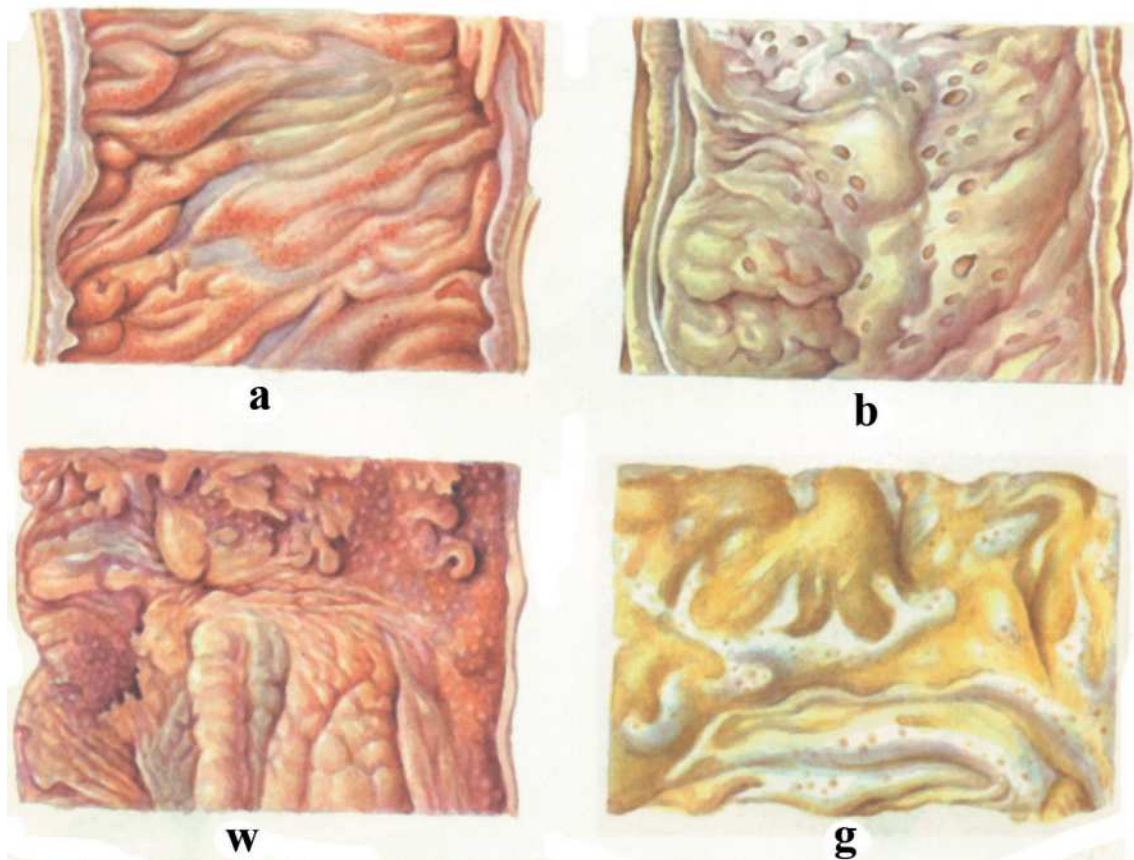

135. Böwregiň ýagty öýjükli (gipernefroid) ragy. Çiş keseli alweolalary we bölejikleri emele getirýän atipiki ýagty öýjüklerden durýar (*a*). Stromasynda köp sanly inçe diwarly damarlar. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

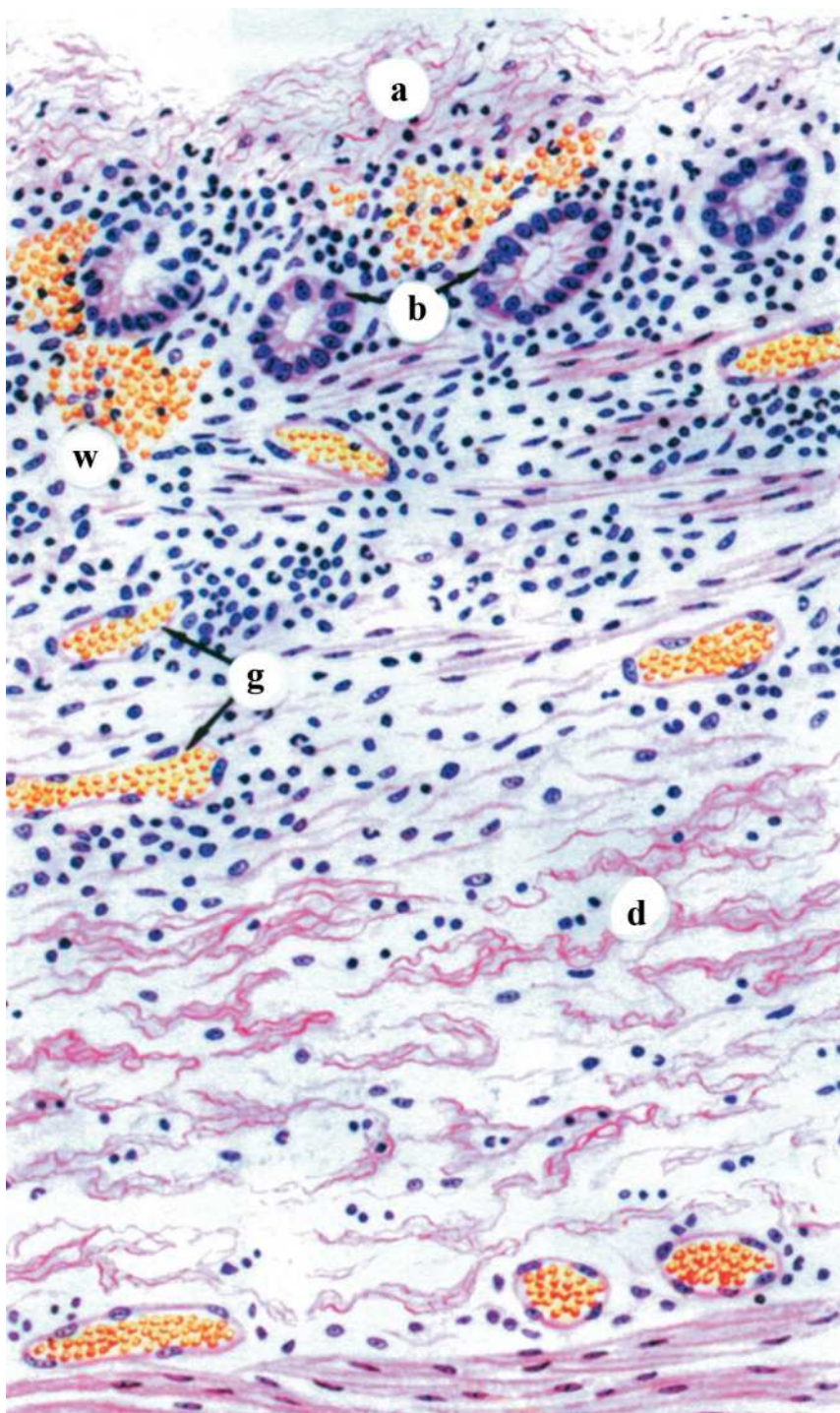
ÝOKANÇ KESELLERI

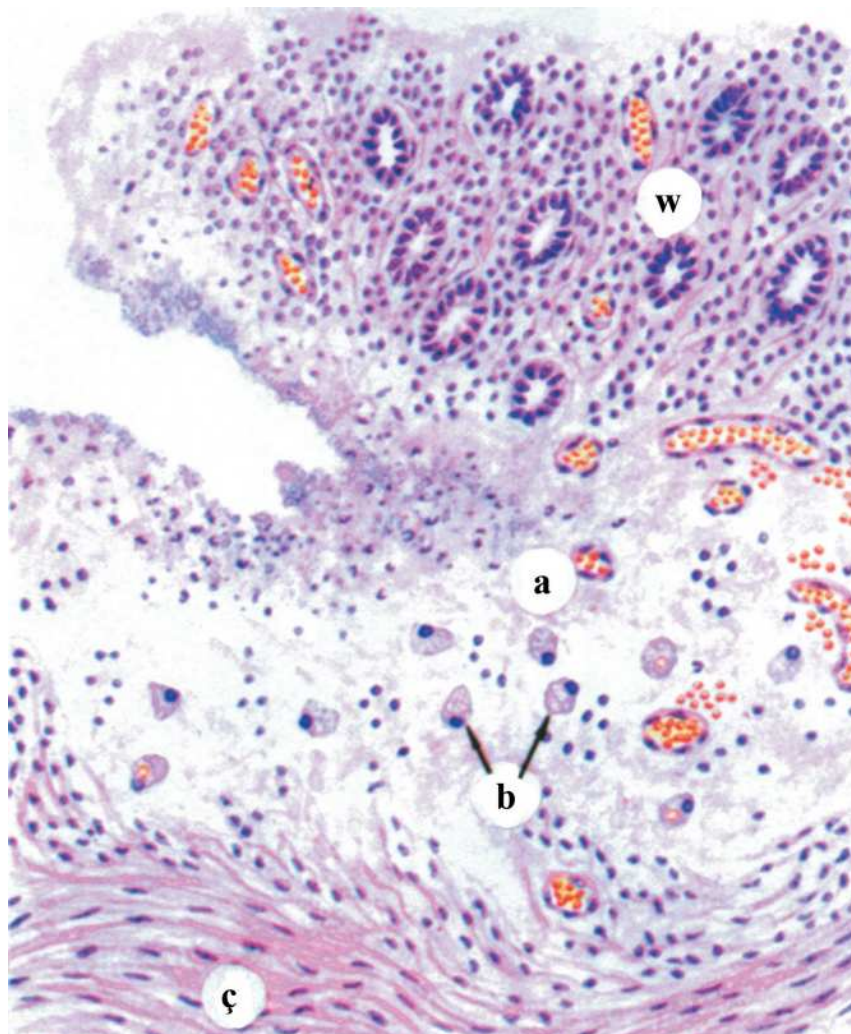
136. Garyn garahassalygy. Inçe içegäniň limfoid follikularynyň beýni görnüşli çışmegi: *a*-follikulyň limfoid öýjükleri makrofaglar – garahassaly öýjükler bilen gysyp çykarylan, *b*-damarlar giňelen we dolyganly, *w*-follikulyň üstündäki nemli barda nekrotizirlenen. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

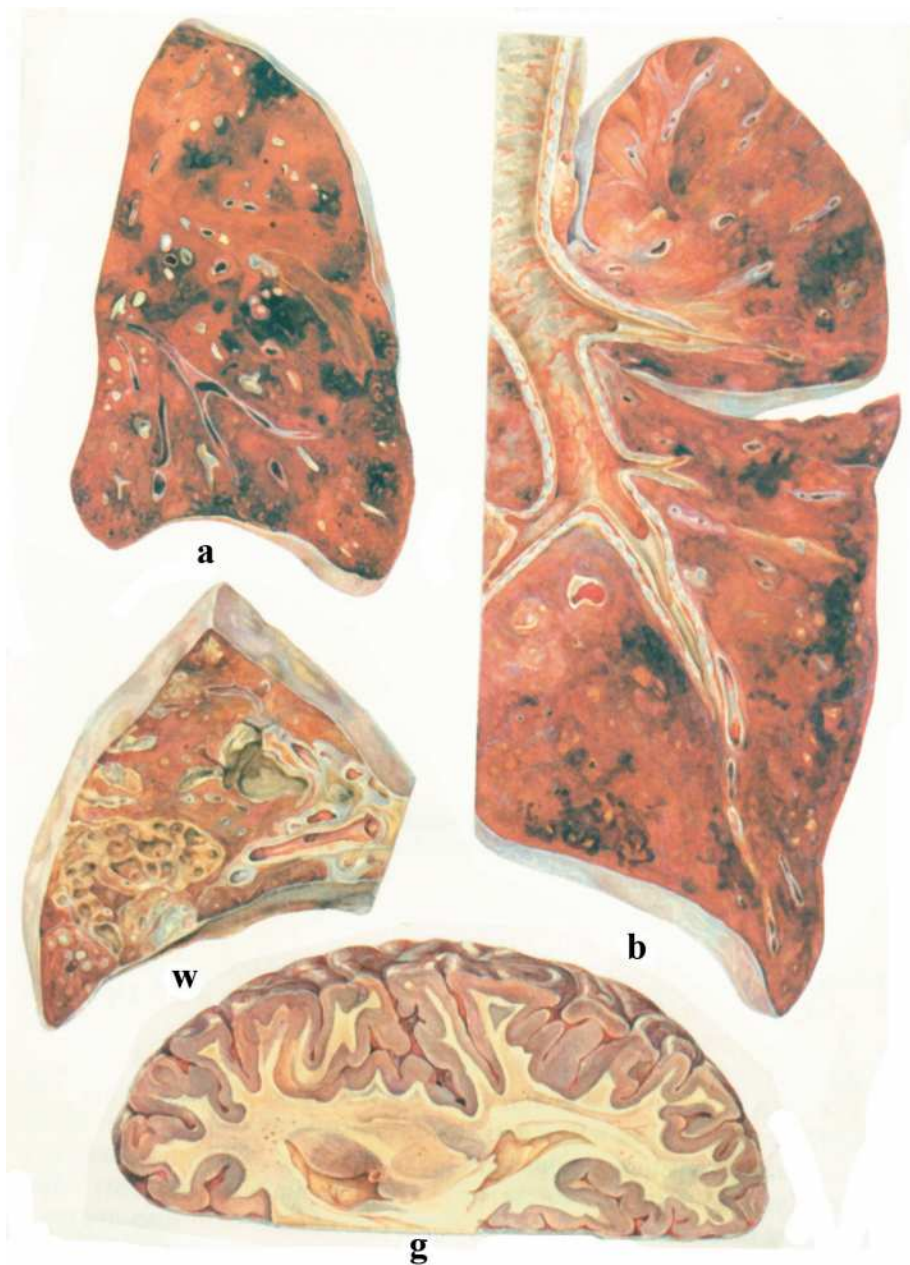
137. Ganly iç gecme (dizenteriya). Ýogyn içegäniň üýtgeşmeleri:
a-katar koliti, b-fibrinoz koliti, başlaryň emele gelşiniň
başlanjysy, w-başlaryň bitişmegi, nemli bardanyň polip görnüşli
ösmeler, g-nemli bardanyň çapyklaşmagy.

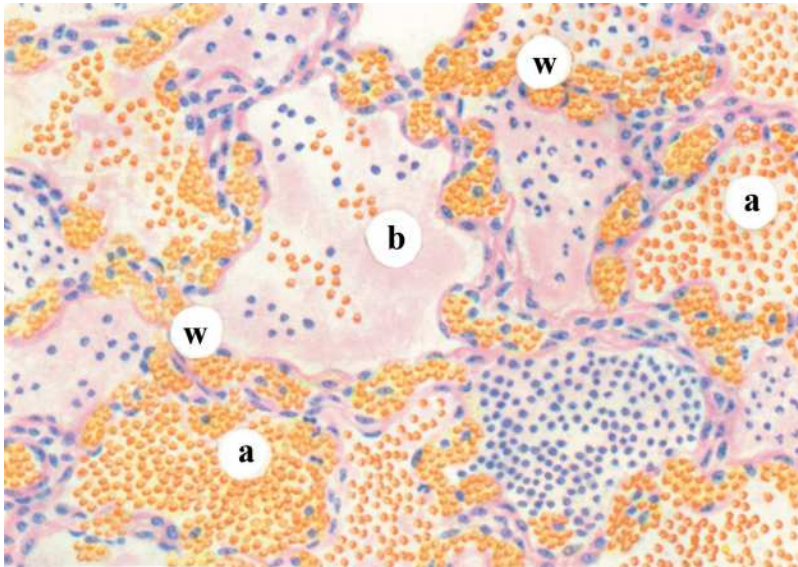
138. Ganly iç geçme (dizenteriya). Fibrinoz koliti: *a*-nemli bardanyň nekrozy, ölen massalar fibrin sapajyklary we polimorf – ýadroly leýkositler bilen infiltrirlenen, *b*-diri galan mäsler, *w*-nem asty galtaga gan inneler, *g*-damarlardolyganly, *d*-dokumalar suwuklykly çişen. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

139. Amebias. Başly kolit: nemli bardany we aşagyndaky dokumalar eýeleýän nekrozyň ojagy, *b*-amýobalar, *w*-nemli barda, *g*-muskul gatlagy. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

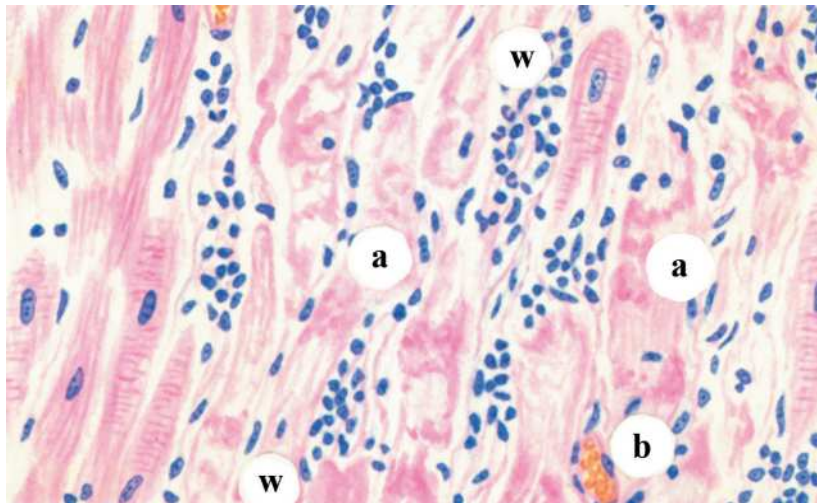
140. Dümew. *a*-ojaklaýyn gemorragiki pnewmoniýa, *b*-nekrotiki traheobronhit, gemorragiki pnewmoniýanyň ojaglary, *w*-abssedirleýän pnewmoniýa, *g*-kelle beýnisiniň maddasynyň we perdeleriniň dolyganlylygy, köp sanly gan inmeler.

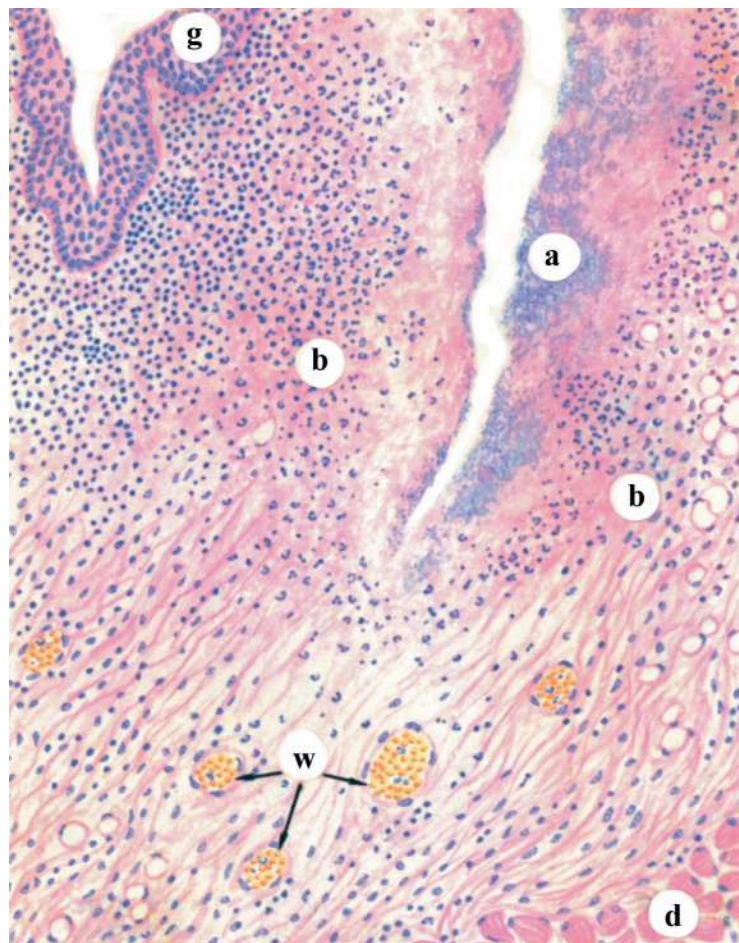
141. Dümewdäki gemorragiki pnewmoniyasy. Alweolalaryň köpüsinde eritrositleriň (a) we proteinli massalaryň (b) toplanmagy, alweolalar arasyndaky germewleriň damarlary güýçli giňelen we dolyganly. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

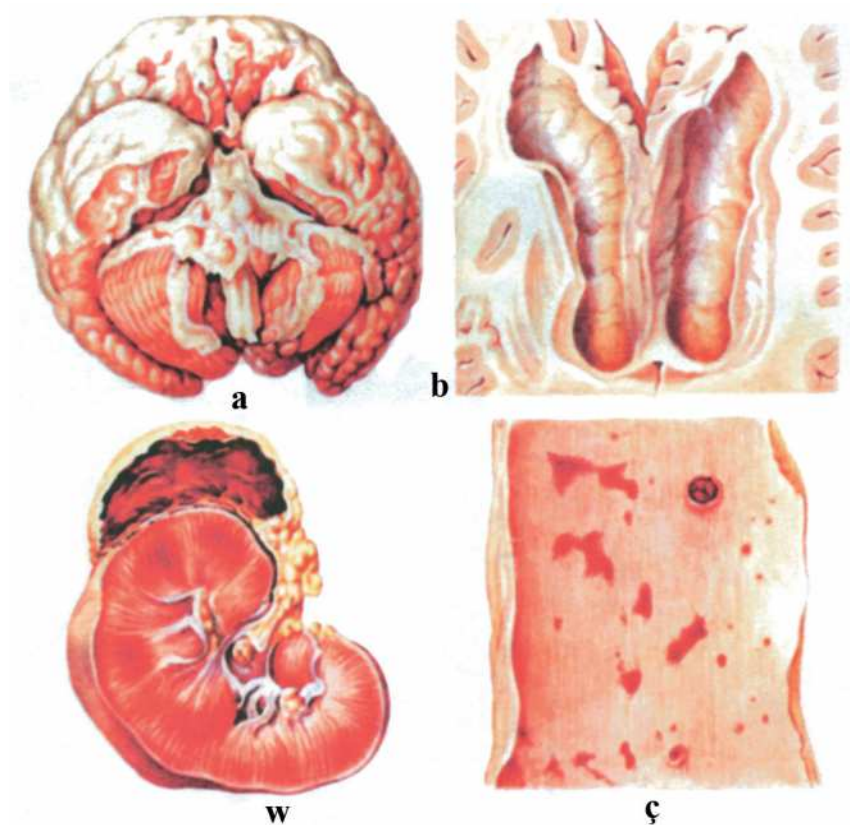
142. Hörezek (difteriýa): difteritiki angina, krupoz laringit we traheit.

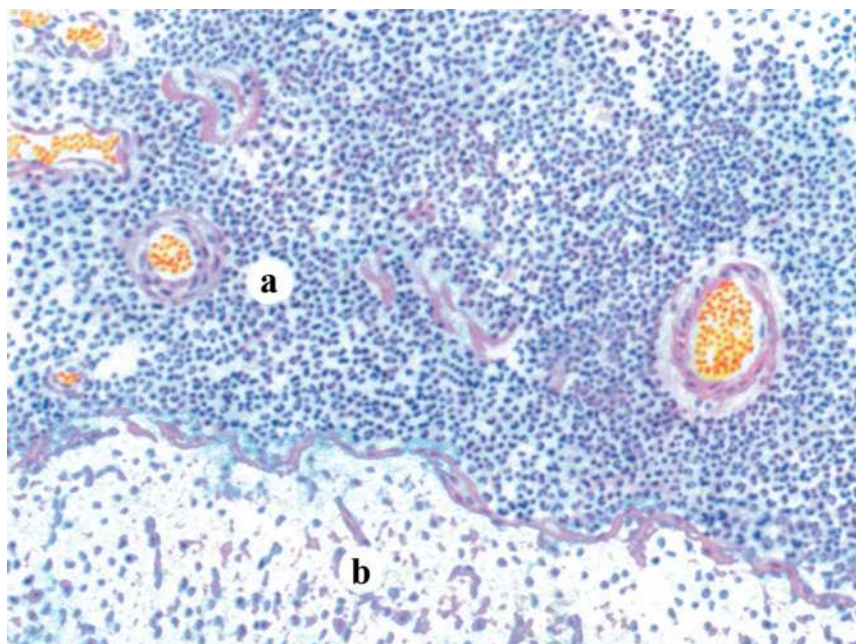
143. Hörezekdäki (difteriýadaky) parenihimatoz miokardit: a-kardiomiositleriň nekrozy, b-damarlaryň dolyganlylygy, w-limfoid we aýry neýtrofil leýkositli aralyk infiltrasiýa. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

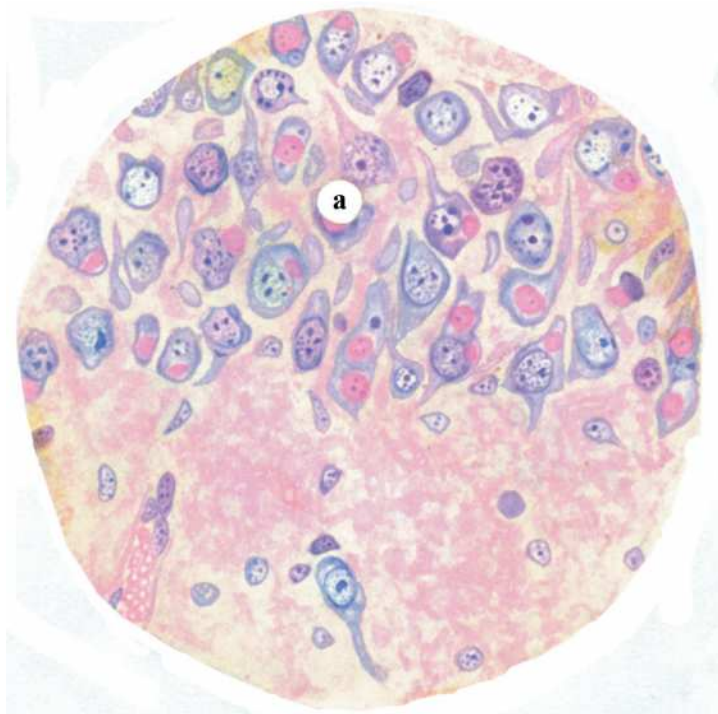
144. Täjirhoraz, nekrotiki angina: a-badam şekilli mäzindäki nektrozyň giň ojagy aşagyndaky dokumalary eýeleýär, b-onuň töwereginde polimorf – ýadroly leýkositleriň infiltraty, w-damarlar güýçli giňelen, g-giň ojagy diri galan nemli barda we muskul dokumasy (d). Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

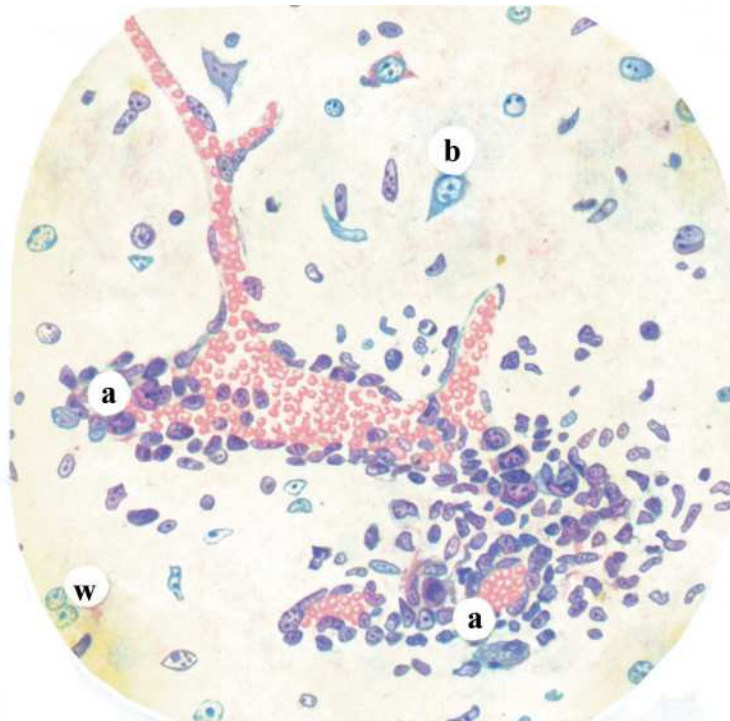
145. Meningokly infeksiya: *a*-beýniniň esasynyň zaýalanmagy bilen iriňli meningit, *b*-beýni garynjyklarynyň giňelmegi, ependimasynyň iriňli siňmegi, *w*-böwrek üsti mäzdäki nekrozyň we gan inmeleriň ojaklary, *g*-deriniň gan inmeleri we nekrozlary.

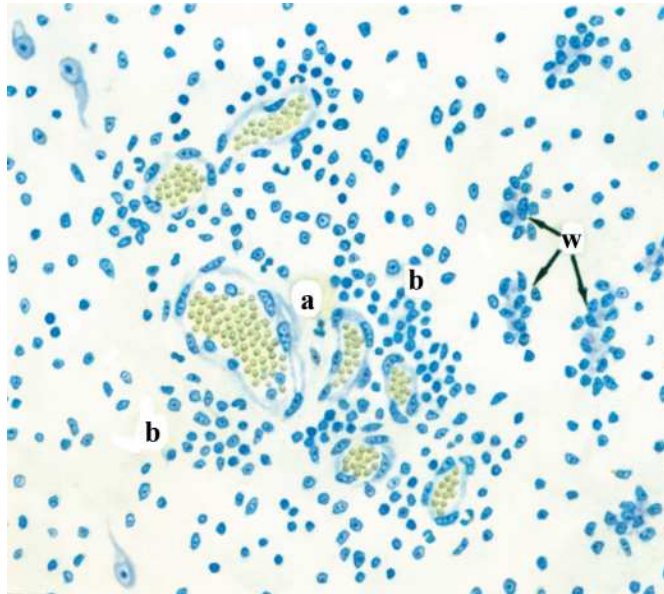
146. Meningokokly infeksiya. Iriňli meningit: *a*-beýniniň ýumşak bardasy güýçli ýognalan we neýtrofil leykositler bilen diffuz infiltrirlenen, *b*-beýni dokumasy suwuklykly çişen. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

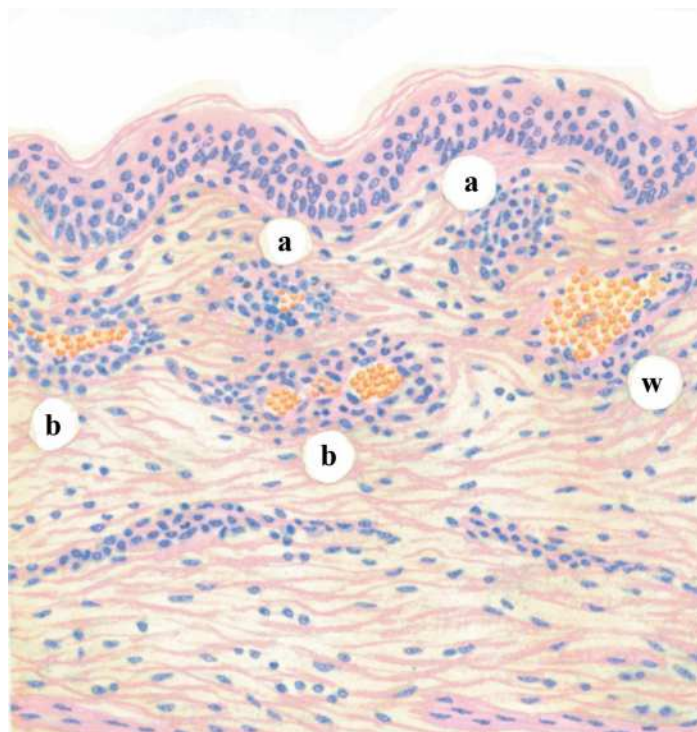
147. Guduzlama. Babes – Negriniñ bedenjikleri. Ammon şahyñ neýronlarynda häsiýetli. Babes – Negriniñ bedenjikleri görünýärler (a). Noht – Maksimow boýunça azur we eozin reňklenme.

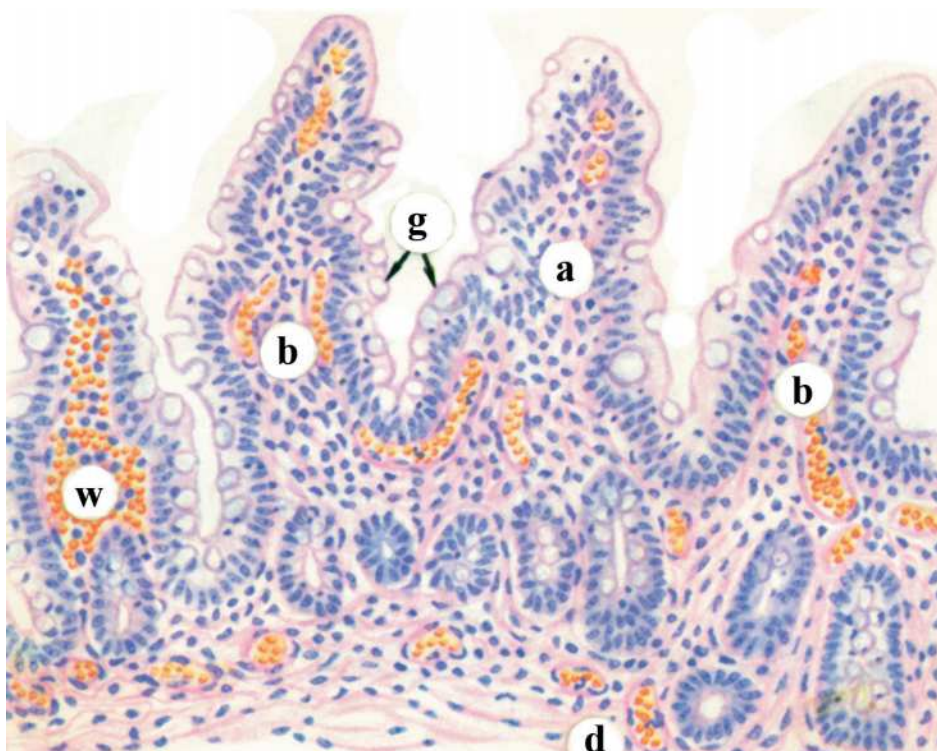
148. Guduzlamadaky ensefalit. Damaryň dasynda – ölen neýronlaryň töweregindäki gliýa we limfoid öýjükleriniň toplumlary – guduzlama düwünjikleri (a). Zeperlenen ojakdan dasynda ýerleşýän neýronlar (b) we gliýa öýjükleri (w). Noht – Maksimow boýunça azur we eozin reňklenme.

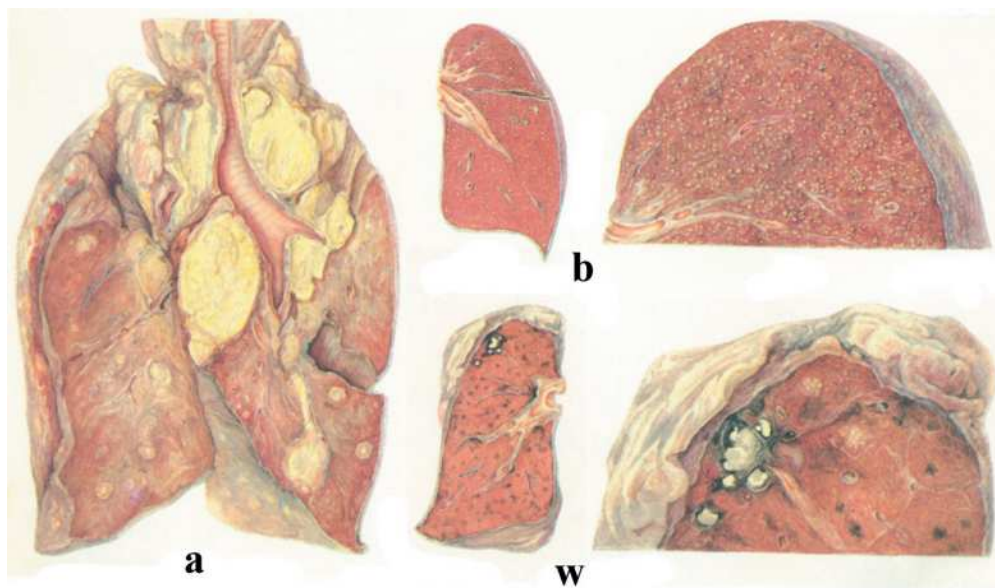
149. Ysmaz (poliomiýelit), paralitiki döwri: *a*-dolyganly damarlar, *b*-damarlaryň töweregindäki öýjükli infiltrasiýa, *w*-ölen neýtronlaryň töwereginde gliýa öýjükleriň proliferasiýasy (neýtronofagiki düwünjikleri). Nissi boýunça reňklenme.

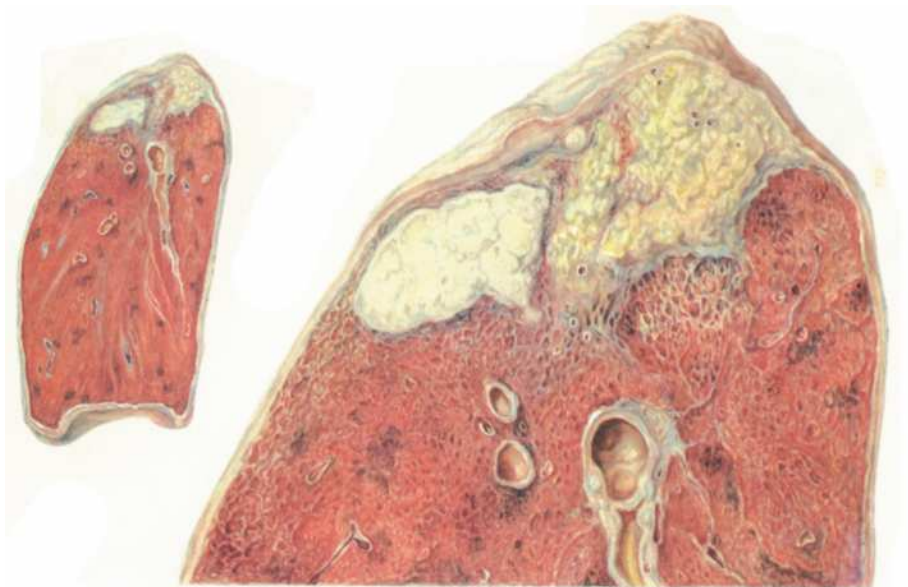
150. Örgünli garahassalyk: deridäki waskulitler: *a*-düwünjigiň emele gelmegi bilen damaryň endoteliý we periteliý öýjükleriniň proliferasiýasy, netijesinde – damaryň boşlugy kesgitlenenok, *b*-dolyganly arteriolarýň töwereginde proliferirleýji adwentisial öýjüklerden we lomfositlerden durýan mufta, *w*-dargan damaryň ýerine gan inme. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

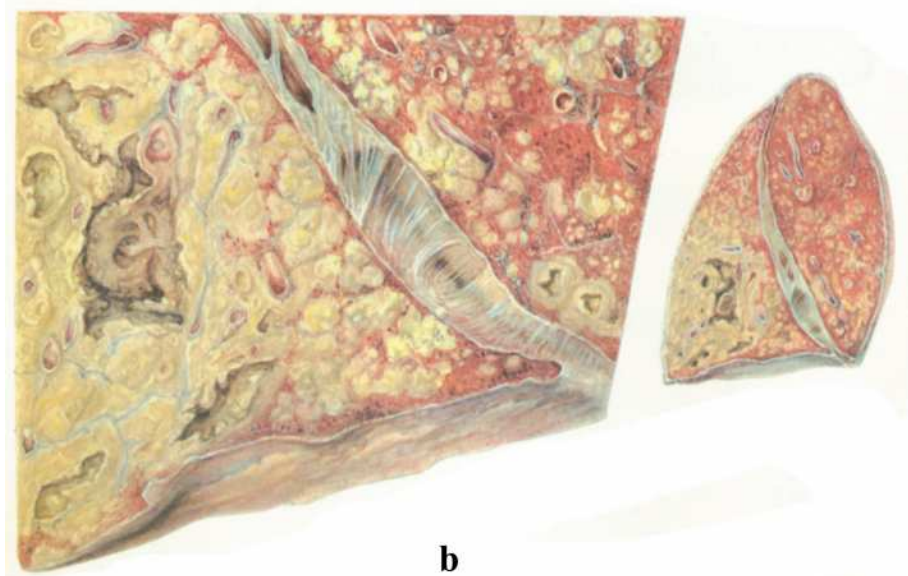
151. Mergidäki enterit: *a*-inçe nemli bardasynyň üpürjikleri suwuklykly çişen, limfoid öýjükler we polimorf – ýadroly leykositler bilen infiltrirlenen üpürjikleriň damarlarynyň güýji ýüze çykan dolyganlylygy, *w*-üpürjikleriň içine gan inmeler, *g*-enterositler wakuolizirlenen, *d*-nem asty gatlagyň damarlarynyň dolyganlylygy. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

152. Öýkeniň inçekeseli: *a*-öýkeniň ilkinji inçekeseldäki toplumy (limfa – mäs progressirlemegi), *b*-öýkeniň miliar inçekeseli, *w*-öýkeniň fibroz ojakly inçekeseli.

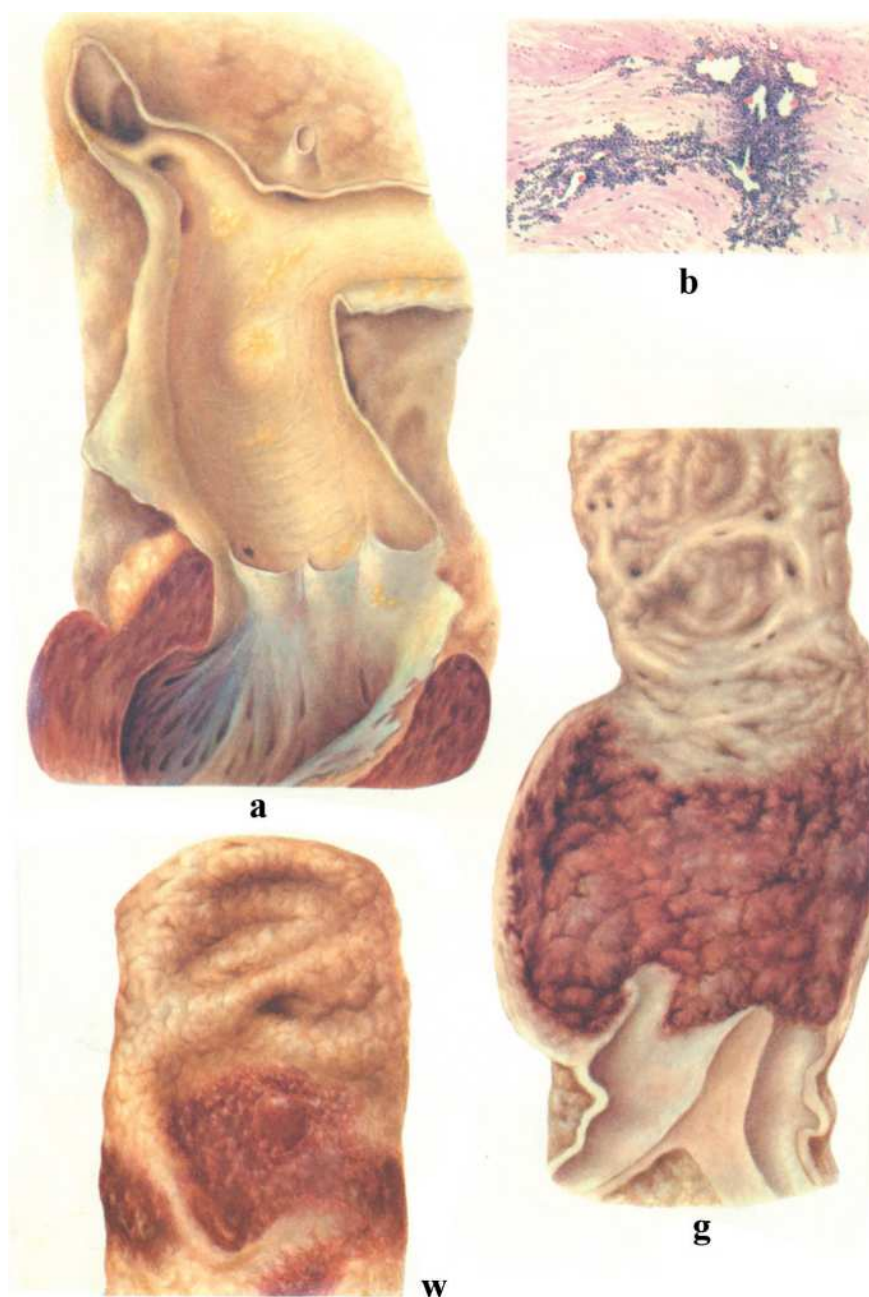

a

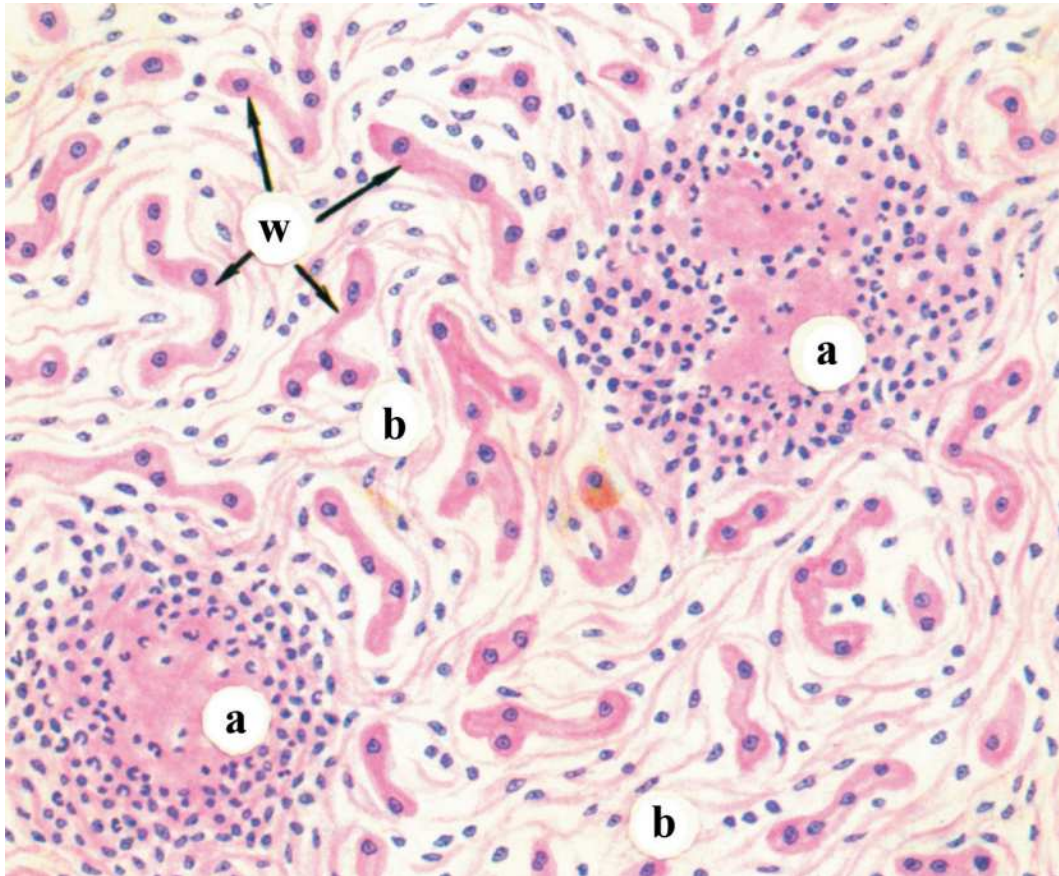

b

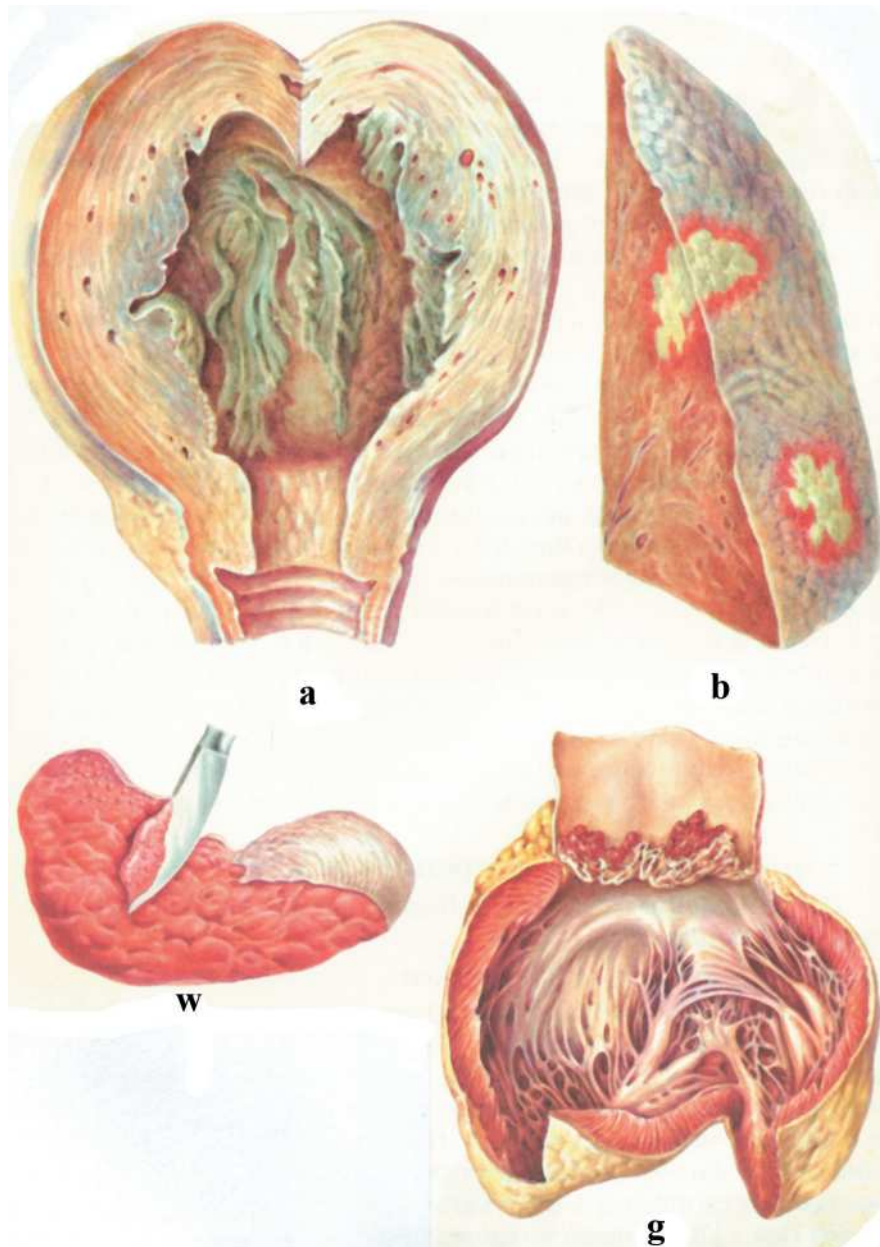
153. Öýkeniň inçekeseli: *a*-öýkeniň depesiniň tuberkulýomasy, *b*-dargan ýeri bilen kazeoz pnewmoniýa.

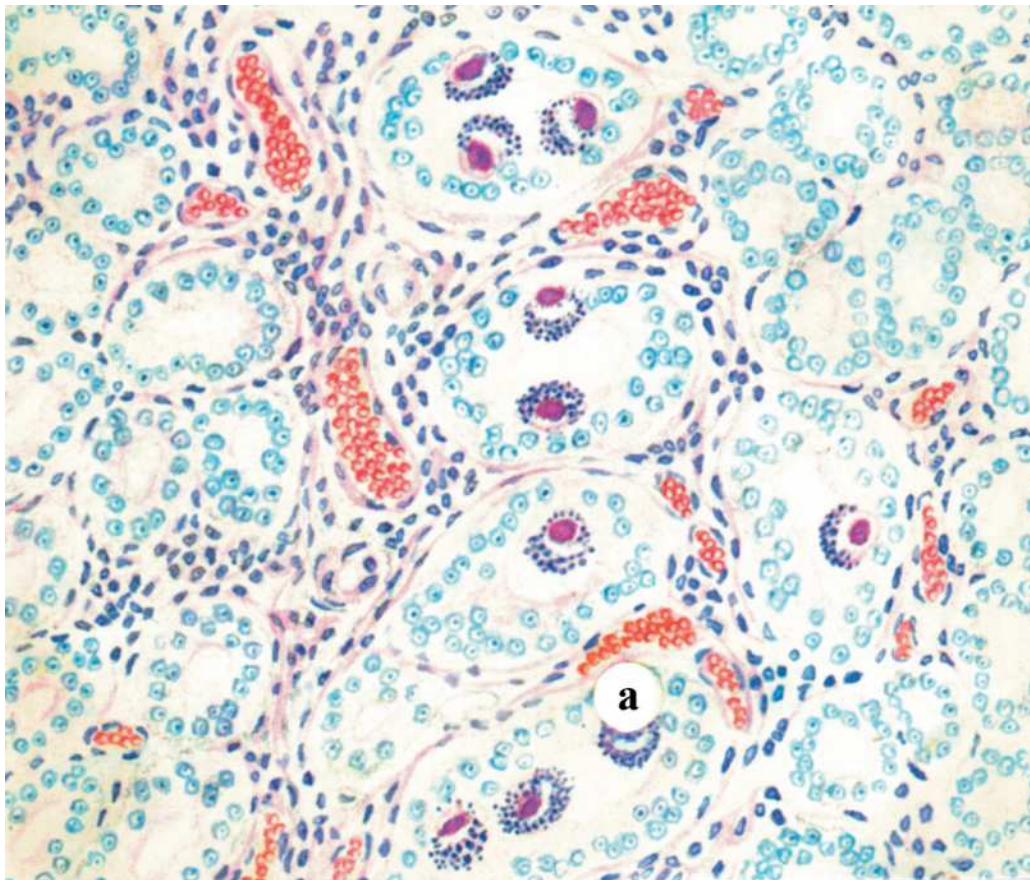
154. Wisseral merezýel. Aortanyň üýtgeşmeleri: *a*-kadaly aorta, aýratyn ýag tegmilleri, *b*-merezýeldäki mezaortit – aortanyň ortaky gatlagynda ýerleşýän gummoz infiltrat. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme, *w*-merezýeldäki mezaortit – aortanyň daşky görnüşi, *g*-aortanyň merzýeldäki aneurizması.

155. Dogabitdi merezýel. «Kremniý bagry»: *a*-dargaýan polimorf – ýadroly leýkositler bilen gursalan nekroz ojaklary – «miliar gummalar», *b*-birleşdiriji dokuma, *w*-bagyr balkalary diri galan. Gematoksilin-eozin bilen reňklenme.

156. Sepsis: *a*-septiki endometrit, *b*-iriňlän öýken infarktlary – septiki infarktlar, *w*-septiki dalak, pulpanyň bol gyryndysy, *g*-aortal gabsanyň polipoz – başly endokarditi (uzaga çekýän septiki endokarditde).

157. Sitomegaliya. Yadro içki goşulmalar. Yadro içki goşulmalar bilen öýjükler (a) «baýguş gözünüň» görnüşini gazanýarlar. Braşe boýunça metil ýaşyl we pironin bilen reňklenme.

M A Z M U N Y

Distrofiýa. Nekroz	
Gan aýlansygynyň bozulmalary	
Gaýnaglanma	
Öwezini dolduryjy we uýgunlaşmak hadysalary	
Çiş keselleri (täze döremeleri)	
Ýürek-damar sistemasynyň keselleri	
Aşgazan – içege ýolynyň keselleri	
Bagyr keselleri	
Böwrek keselleri	
Ýokanç keselleri	

*A. Orazalyýewa, G. Jumagulyýew, B. Halmedow, A. Annamyradow,
A. Geldiýew, J. Lamanowa, Ş. Karimow*

POTOLOGIKI ANATOMIÝA BOÝUNÇA ATLAS

Türkmen döwlet lukmançylyk institutynyň üçin okuw kitaby

Redaktor	<i>E. Berdiýewa</i>
Surat	<i>G. Orazmyradow</i>
Teh. Redaktory	<i>O. Nurýagdyýewa</i>
Suratçy	
Neşir üçin jogapkär	

Ýygnamaga berildi 2. 04. 2010. Çap etmäge rugsat edildi. Möçberi 60x84 $\frac{1}{8}$.
Ofset kagyzy. Mekdep garniturasy. Ofset çap edilýiş usuly. Şertli çap listi. Şertli reňkli ottiski.
Hasap-neşir listi. Çap listi. Sargyt 793. Sany 1 000.

Türkmen döwlet neşirýat gullugy.
744004. Asgabat, 1995-nji köçe, 20.

Türkmen döwlet neşirýat gullugynyň Metbugat merkezi.
744004. Asgabat, 1995-nji köçe, 20.